

Å mestre grenser

En sosiologisk studie av unge voksnes bruk av illegale rusmidler i utelivet

Marit Edland-Gryt

Avhandling levert for graden Philosophiae Doctor (PhD)

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Folkehelseinstituttet

Mai 2023

© Marit Edland-Gryt, 2023

*Doktoravhandlinger forsvart ved
Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
No. 982*

ISSN 1504-3991

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Omslag: UiO.

Grafisk produksjon: Grafisk senter, Universitetet i Oslo.

Takk

Det er mange jeg har lyst til å takke for å på ulike måter å ha bidratt til avhandlingen. Dette arbeidet kunne ikke vært skrevet uten at dere 35 anonyme unge voksne gav av deres tid og erfaring for å snakke om rus, og om livet på byen. Fordi bruken er illegal, er det modig å delta i studien. Det er enda mer modig å snakke fritt og åpent med en ukjent om mange erfaringer som for de fleste oppleves som private. Samtalene med dere gav grunnlaget for det innholdsrike og spennende datamaterialet avhandlingen bygger på.

Arbeidet med avhandlingen ble avbrutt av langvarig og alvorlig sykdom som jeg var heldig å bli frisk av. Takk for stor forståelse fra arbeidsgiver om at livet tar vendinger man ikke hadde sett for seg. Heldigvis var interessen for feltet så stor at det at arbeidet trakk ut i tid ikke gjorde meg mindre motivert.

I tillegg til deltakerne er det mange som har bidratt til denne avhandlingen. Tusen takk til Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS), og senere Folkehelseinstituttet (FHI), for finansiering og skrivetid. Takk til Anne Line Bretteville-Jensen som tok initiativ til å starte Utelivsstudien i Oslo og som sammen med Jostein Rise og Astrid Skretting gav meg muligheten til å starte på doktorgradsprosjektet. Takk til Elisabeth Kvaavik for å gi rom til å fullføre i den siste perioden av arbeidet med avhandlingen.

En stor takk til Willy Pedersen og Sveinung Sandberg, som har vært veiledere. Dere er de raskeste til å svare på e-post, fine å diskutere med, og utrolig gode på å se analytiske muligheter. Willy – tusen takk for din oversikt over feltet og deling av din enorme kunnskap. Takk også for at du har heiet på prosjektet, og også for at du har gitt meg rom i media på ditt felt og henvist journalister videre til meg, særlig på kokain. Sveinung – takk for at du helt siden sosiologi grunnfag har vært en det alltid er inspirerende å diskutere med. Du er et forbilde på flere felt – også når det gjelder inspirasjon til fordeling av foreldrepermisjon. Ingen svarer like fort på e-post, til og med fra flyplasser – og selv på andre siden av jorda.

Takk til alle forskningsassistentene som har rekruttert til dybdeintervjuer og transkribert intervjuene, ingen nevnt, ingen glemt. Takk til Silje A. Bakken også for koding i tillegg til transkribering. Takk til Jasmina Burdzovic for språkvask av artikkelutkast – dine elegante formuleringer får meg til å drømme om å ha engelsk som førstespråk. Jeg vil også takke redaktørene og de anonyme reviewerne som har bidratt til at artiklene har blitt bedre.

Takk til alle gode kollegaer på avdeling for rusmidler og tobakk. Takk spesielt til gjengen av kvalitativforskere på rusfeltet for gode diskusjoner og innspill. Og det sosiale. Særlig Janne, Kristin B, Thomas, Øystein, Rikke, Astrid, Ola, Kristin H. Takk til Elin, Astrid, Kristin, Janne og Camilla for nydelige opphold på hyttekontor med mulighet for skriving tidlig og sent, i tillegg til mange gode innspill på tekst. Janne, Kristin, Elin og Anne Line fortjener en takk for ekstraordinær oppvartning på oppløpssiden – dere har vært uvurderlige. Takk til Solveig for støtte i innleveringsprosessen. En stor takk til Thomas og Øystein for medforfatterprosessen på fjerdeartikkelen, det er gøy å skrive sammen med dere.

Takk til alle som har språkvasket og korrekturlest underveis i tillegg til kollegaer: Camilla, Sindre, Silje, Hildur, Gjermund, Elise, Astri, Chris, Morten, Ann Kristin og Ingeborg.

Takk til Bon Iver, Karpe, Musti, Bendik, Emilie Nicolas, Sondre Justad, Casa Murilo, Cezinando, Nils Frahm og Vivaldi for soundtrack å skrive til avhengig av humør. Bon Iver hjelper på enhver vrien review – og på mye annet.

Takk til Ella, Maria og Sindre for de beste grunnene til å ta pauser og ha fri fra skriving. Dere er de viktigste og fineste. Takk til venner, familie og svigerfamilie for kjærlighet og tålmodighet. Takk til mamma, pappa, Morten, Astri og Elise for heiarop, særlig Elise som har vært i nærheten disse årene, og som også har transkribert. Både Astri og Elise har også vært med og samlet inn data utenfor utesteder. Takk til Silje og Ingeborg og alle i Enerhaugen og omland (helårs)badeklubb for herlige endorfinavbrekk. En særlig og spesielt stor takk til Sindre for uendelig mengder raushet, kjærlighet og ikke minst humor.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	7
Kapittel 1 Innledning.....	9
1.1 Kontekst – utelivsscenen i Oslo – et bilde av rusmiddelbruken.....	11
1.2 Forskningsfeltet og tidligere studier av bruk av illegale rusmidler i utelivet.....	12
1.3 Forskningsspørsmål.....	14
1.4 Avhandlingens innhold.....	14
Kapittel 2 Teoretisk rammeverk.....	17
2.1 Kultursosiologiske perspektiver.....	18
2.1.1 Identitet og symbolske grenser.....	19
2.1.2 Ritualer & “Interaction Ritual Chains”.....	21
2.1.3 Controlled loss of control, edgework, emotional energy og collective effervescence.....	23
2.1.4 Subkultur.....	25
2.1.5 Risiko og risikofornektelse.....	26
2.2 Vitenskapsteoretisk tilnærming.....	27
Kapittel 3 Metodologi.....	31
3.1 Forforståelse.....	31
3.2 Utelivsstudien i Oslo.....	32
3.3 Semistrukturerte dybdeintervjuer.....	33
3.4 Feltnotater og feltsamtaler.....	37
3.5 Om deltakerne.....	38
3.6 Analyse.....	40
3.7 Metodisk refleksivitet.....	41
3.8 Etske overveielser.....	42
Kapittel 4 Sammendrag av artiklene.....	45
Artikkel 1.....	45
Artikkel 2.....	46
Artikkel 3.....	47
Artikkel 4.....	48
Tabell tidsskriftsartikler.....	49
Kapittel 5 Diskusjon og konklusjon.....	51
5.1 Kunsten å mestre grenser.....	51
5.2 Utfordre stereotypier.....	53
5.3 «The club machinery».....	55
5.4 Styrker og svakheter.....	57
5.5 Kultur, ritualer, identitet og intensitet.....	58
5.6 Konklusjon.....	60
Referanser.....	61

Liste med publikasjoner

Artikkel 1

Edland-Gryt, M., Sandberg, S. & Pedersen, W. (2017). From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends. *International Journal of Drug Policy*
<https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.07.030>

Artikkel 2

Edland-Gryt, M. (2021a). Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication. *Journal of Drug Issues* <https://doi.org/10.1177/0022042620986514>

Artikkel 3

Edland-Gryt, M. (resubmitted). «At least I use magnesium before I go clubbing”: Risk denial techniques and health perspectives in recreational drug use.

Artikkel 4

Edland-Gryt, M., Skjælaaen, Ø. og Sandøy, T. (innsendt). Ruse seg innover, utover eller bort? En sosiologisk organisering av illegal rusmiddelbruk.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Brev med godkjenning fra REK

Sammendrag

Avhandlingen handler om unge voksnes erfaringer med illegale rusmidler i det vi gjerne kaller «utelivet». Utelivet forstår jeg som et sosiokulturelt byrom med aksept for rusopplevelser, hvor unge voksne oppsøker barer og nattklubber. Tidligere studier har vist at både alkohol og illegale rusmidler er viktige elementer i dette rommet. Jeg belyser utelivet i Oslo og spesielt bruken av illegale rusmidler. Den kan i all hovedsak karakteriseres som rekreasjonspreget.

Jeg bruker et kultursosiologisk rammeverk. Med dette utgangspunktet belyser jeg hvordan unge voksne snakker om bruken av rusmidler og også iscenesetter utelivsbaserte identiteter hvor rusmidlene blir et viktig element. Jeg viser hvilke ritualer som er viktige og hvordan deltakerne bedømmer risikoen ved ulike typer rusmiddelbruk. Den overordnede problemstillingen er: Hvordan og hvorfor bruker unge voksne illegale rusmidler i utelivet i Oslo? Dessuten: hvordan kan vi gi denne bruken mening gjennom å trekke på ulike sosiologiske perspektiver?

Data er inngående intervjuer med 35 deltakere i alderen 20-34 år. Alle var mye ute på byen, og de fleste brukte både mye alkohol og ulike illegale rusmidler ved slike anledninger. Jeg presenterer funnene gjennom fire vitenskapelige artikler, og en «kappe» som samler funnene.

De overordnede begrepene er identitet, symbolske grenser, ritualer og risiko. Jeg trekker i tillegg på den kultursosiologiske tradisjonen på rusfeltet, hvor jeg har hentet begreper som «kontrollert tap av kontroll», «edgework» og «collective effervescence». «Edgework» handler om balansegang i potensielt farlige aktiviteter, og «collective effervescence» beskriver en sterk felles emosjonell opplevelse produsert av kollektive ritualer.

Jeg belyser både hva brukerne ser på som positive sider ved rusmiddelbruk, hvilken glede og nytte de har av bruken, men også hva de bedømmer som mulige problemer. Ved bruk av sosiologisk teori åpnes det sosiale rommet rundt bruken. Dette rommet er preget av ritualer og ofte av intensitet. Det å ligge tett på, men likevel makte å mestre grenser er avgjørende.

Den første artikkelen viser hvordan det som i utelivet kalles henholdsvis MDMA og ecstasy ble sett som to svært ulike rusmidler. Paradokset er at stoffene, rent farmakologisk, er svært like. Artikkelen synliggjør hvordan ettertraktede identiteter kan være vel så viktige som rusmidlenes farmakologi, og hvordan bruk av symbolske grensedragninger kan bidra til å belyse bruken av de to stoffene. Den andre artikkelen viser hvordan kulturen rundt bruk av alkohol og kokain er tett sammenvevd. Kokain-spesifikke ritualer er viktige for dem som bruker kokain i utelivet. Stoffet blir dessuten brukt for å regulere og kontrollere alkoholrusen, for på den måten å oppnå et ettertraktet «kontrollert tap av kontroll». Den tredje artikkelen belyser hvordan unge voksne som bruker ulike rusmidler samtidig forholder seg til risiko og helse. Dette kan forstås som en fjerde dimensjon innen det som gjerne kalles «teori om risikofornektelse». Jeg har valgt å kalle det «kompenserende handlinger» eller «compensating behaviours». De bestod for eksempel i trening og bruk av vitaminer og mineraler. Den siste artikkelen tar utgangspunkt i en vanlig farmakologisk-psykiatrisk tredeling mellom «stimulerende», «dempende» og «psykedeliske» stoffer. Vi viser hvordan rusmidlene i dette materialet typisk brukes på tre ulike hovedmåter, som vi har kalt å «ruse seg utover», «ruse seg innover» og «ruse seg bort». Noen rusmidler finner vi mest typisk innen én av våre kategorier, men bildet er mer komplekst og det er ikke et en-til-en-forhold mellom rusmiddel og bruksform. Bruken knyttes på denne måten også til sosiale kontekster, samt til personers

sosiale identitet og selvforståelse. Inndelingen kan gi et mer sensitivt inntak til bruken enn den vanlige tredelingen.

Avhandlingen viser hvordan unge voksne som velger å bruke illegale rusmidler i utelivet både forholder seg til grensene mellom hva som er «akseptabelt» og «farlig» i forhold til helse, men også til hva som er sosialt «innenfor» og «utenfor» i sine respektive miljøer. For å få en dekkende forståelse av disse grensene viste det seg nødvendig å trekke inn deltakernes øvrige liv, knyttet til for eksempel trening, helse og sosiale identiteter knyttet til rus.

Deltakerne mente det var avgjørende å ha strategier for å unngå mulige medisinske skader knyttet til bruken av rusmidler. Men for mange var det også viktig å ha strategier for å manøvrere i et sosiale rommet slik at de maktet å unngå sosial eksklusjon og stigma. Avhandlingen viser hvordan rusbruk i utelivet kan forstås bedre gjennom å ta begge dimensjonene i betraktning.

Kapittel 1 Innledning

Mange unge voksne liker å feste, og bruker rusmidler for å forbedre opplevelsen av å være på byen. Aktuelle rusmidler i utelivet kan være MDMA, kokain og selvsagt alkohol, og i tillegg til virkningen av rusmidlene er det mange sosiale forhold rundt bruken som er interessante. Det handler blant annet om ritualer, risiko, sosiale bånd, identitet og grenser. Det handler også om kultur, og hvordan bruken av rusmidler er en sentral del av det kulturelle uttrykket i utelivet. Med «utelivet» mener jeg nattelivet i byer som et sosiokulturelt rom med aksept for rusopplevelser, der mange unge voksne går på barer og nattklubber for å feste. Bruk av rusmidler kan være uttrykk for både glede og fortvilelse, identitet og grensedragninger. Det kan også være bare fest og gøy. Rusmiddelbruk er en sentral del av kulturen i Norge, og bruken har både positive og negative sider. Når unge voksne bruker rusmidler på fest, oppfører de seg på andre måter enn i hverdagen, og hvilke rusmidler de bruker, påvirker interaksjonen mellom dem. Denne avhandlingen handler om unge voksne og rekreasjonsbruk av rusmidler i en utelivskontekst, det sosiale livet som utspiller seg rundt denne bruken av ulike rusmidler, og hvordan sosiologiske perspektiver kan bidra med forståelse av disse fenomenene.

I mange land er bruk av illegale rusmidler en integrert del av utelivet (Järvinen, 2013:347). I Oslo er illegale stoffer som MDMA og kokain særlig mye brukt, selv om alkohol er det vanligste rusmiddelet (Nordfjærn, Bretteville-Jensen, Edland-Gryt, & Gripenberg, 2016). Det er ulike kulturer knyttet til ulike rusmidler, og avhandlingen utforsker dette landskapet ved å benytte sosiologiske teorier om blant annet identitet, symbolske grenser og risiko. Kunnskap om hvordan unge forholder seg til sin bruk av illegale rusmidler i utelivet er relativt begrenset i Norge. Avhandlingen gir innsikt i hvorfor og hvordan unge voksne bruker ulike illegale rusmidler i utelivet, hva de selv mener er positivt med det og hva som er problematisk. Den drøfter også på hvilke måter identitet og ritualer er viktige elementer i forståelse av bruken. Høyt konsum av rusmidler er knyttet til bekymring fra et samfunnsperspektiv, fordi det kan gi ulike helsekonsekvenser. Samtidig er det slik at mange unge eksperimenterer med ulike illegale rusmidler, uten å oppleve problemer relatert til bruken. Denne avhandlingen handler om noen av disse unge voksne. Hva er det som gjør at de velger å bruke de rusmidlene de gjør? Hvordan tenker de rundt rusmiddelbruk, og hvordan navigerer de livene sine rundt denne bruken? Avhandlingen er styrt av en overordnet problemstilling:

Hvordan og hvorfor bruker unge voksne ulike illegale rusmidler i utelivet i Oslo, og hvordan kan vi bedre forstå disse fenomenene ved å bruke ulike sosiologiske perspektiver?

Gjennom fire artikler blir fire delproblemstillinger besvart¹. Denne avhandlingen anvender et kultursosiologisk perspektiv for å forstå mer av hvorfor og hvordan unge voksne bruker rusmidler. Jack Katz (1988) skriver i sin kjente bok «Seductions of crime» at det i tidligere sosiologi hadde vært for lite fokus på «... utfordringen med å forklare kvaliteten i avvikende erfaringer» (1988:3). De eneste to unntakene Katz nevner, er de klassiske arbeidene *Becoming a Marijuana user* (Becker, 1953) og *Becoming Deviant* (Matza, 1969). Etter at denne boken kom ut, har det definitivt vært mer forskning på positive sider ved bruk av rusmidler, både i Norge og internasjonalt (se for eksempel Askew, 2016; Fabrizio, Faccioli, Fazzi, Marconi, & Martire, 2013; Hunt & Evans, 2008; Hunt, Evans, & Kares, 2007; Skjælaaen, 2019; Tutenges, 2013), men fremdeles har mange studier av rusmiddelbruk et problemorientert fokus².

¹ Se kapittel 1.3 for forskningsspørsmålene.

² Se gjennomgang av tidligere studier i kapittel 1.2.

Avhandlingen skriver seg inn i denne sammenhengen og setter søkelys på hva det er med bruk av ulike rusmidler som gjør at unge voksne i utelivet i Oslo velger å bruke dem selv om de både er klar over at det er illegalt, og at det kan medføre ulike uønskede konsekvenser. Det er noen kvaliteter ved bruken av rusmidler som er viktig å anerkjenne for å få bedre innsikt i hvilken betydning det kan ha. Bruk av illegale rusmidler er definitivt sett på som avvikende adferd av majoriteten som ikke bruker denne typen rusmidler. Ved å forstå mer av hvorfor unge velger å ruse seg, vil man kunne bedre forebyggingen av skadelig bruk.

Å være ute på byen er for de fleste preget av glede og velvære. For noen handler dette om bruk av illegale rusmidler, for eksempel kokain eller MDMA. For enkelte blir rusen problematisk, men for mange representerer den et uproblematisk pusterom i hverdagen. Felles for de fleste deltakerne i denne studien var at de fortalte at de hadde mange interesser, og at rus og uteliv var ett av mange viktige elementer. I tillegg til å like å ruse seg på ulike illegale rusmidler, sa mange at de var opptatt av trening og helse – og at det å være mye ute på byen bare var ett av mange aspekter ved deres hverdag. Jeg hadde forventet å møte personer som i større grad hadde rusmiddelbruk som en sentral del av livene sine. Denne antakelsen var muligens også preget av min forforståelse og kunnskap om brukere av tyngre illegale rusmidler fra tidligere forskningsprosjekter (se for eksempel Edland-Gryt & Skatvedt, 2013). Selvsagt kan det være snakk om selvpresentasjon, iøynefallende adferd og det Goffman (1990) betegner som «frontstage» adferd. Kanskje hadde en deltaker for eksempel planlagt å legge treningen til rett før intervjuet for å vise at han var en sånn type som var opptatt av helse i tillegg til festing? Hvordan deltakerne snakker i intervjuene kan i stor grad forstås som selvpresentasjon³, noe som kan være påvirket av at mange som bruker illegale rusmidler er utsatt for stigmatisering.

Avhandlingens fire artikler kretser rundt temaene identitet, sosiale bånd og grenser, ritualer, risiko, helse og kultur, knyttet til bruk av ulike illegale rusmidler i utelivet. I artikkel 1 utforsker jeg symbolske grensedragninger for bruk av MDMA og ecstasy. I artikkel 2 ser jeg på hvilke måter interaksjonsritualer er viktige for bruk av kokain og alkohol, og kulturen rundt bruken. Videre fokuserer artikkel 3 på hvordan unge voksne som bruker ulike rusmidler forholder seg til risiko og helseperspektiver, og benytter «compensating behaviours», og hvordan denne kunnskapen kan utvide «Risk denial theory». Sist setter artikkel 4 fokus på hvordan ulike måter å bruke rusmidler på kan organiseres i ulike kategorier, og hvordan disse er knyttet til personenes identitet og selvforståelse.

Det er deltakernes beskrivelser av opplevelser som er data i denne avhandlingen. Sosiologi kan beskrives som et møte mellom den enkeltes fortelling og den større historien, der det sosiale, mellommenneskelige og kollektive er i fokus. Sosiologien krever i stor grad følsomhet for folks fortellinger, og at de personene det gjelder får snakke ut fra deres egne erfaringer. Et oppmerksomt blikk vil kunne se nye eller andre deler av disse fortellingene. Avhandlingen vil bidra med dette møtet mellom den enkeltes biografi og den større historien når det gjelder rusmiddelbruk i utelivet. Jeg ønsker på bakgrunn av dybdeintervjuer med 35 deltakere å tegne et bilde av hvordan bruk av ulike rusmidler i utelivet i Oslo oppfattes og forstås. I tillegg, ved å publisere resultatene i internasjonale tidsskrifter, skrives det inn i en litteratur om kulturelle aspekter rundt bruken av ulike rusmidler i utelivet.

³ Mer om hvilke data studien bygger på, se metodekapittelet, særlig kapittel 3.3.

1.1 Kontekst – utelivsscenen i Oslo – et bilde av rusmiddelbruken

Oslo er en by med om lag 650 000 innbyggere. Utelivet i Oslo kan på ingen måte sammenlignes med utelivsscenen i byer som Berlin eller Amsterdam, men det siste tiåret er det etablert flere utesteder, og Oslo er Norges desidert største utelivsscene. Byen generelt – og utelivet i hovedstaden – kjennetegnes av et skille mellom øst og vest, der ulike bruksmønstre varierer i byen (Pedersen & Bakken, 2016). I tillegg til utestedene, blir det arrangert fester eller «raves» der bruk av illegale rusmidler er utbredt, og dette er en type fester som først ble vanlig i Storbritannia, og som har vært et fenomen i Norge siden starten av 1990-tallet (Hauge, 2009).

Denne studien er en del av Utelivsstudien i Oslo som ble gjennomført for første gang i 2014. I tillegg til denne intervjustudien, ble det innhentet spørreskjemaedata og biologiske prøver fra om lag 1100 personer som er koblet sammen anonymt⁴. I Norge og Oslo har vi data for hvor mange som bruker ulike rusmidler i noen populasjoner. I representative befolkningsundersøkelser av hele den norske befolkningen i alderen 16-64 år oppgir 5 % å ha brukt cannabis siste 12 måneder, mens 1,5 % oppgir å ha brukt kokain. 0,8 % oppgir å ha brukt MDMA/ecstasy⁵ siste år (Sandøy, 2022). Blant studenter er andelen høyere enn i befolkningen forøvrig (Heradstveit, Skogen, Edland-Gryt, Hesse, Vallentin-Holbech, Lønning & Sivertsen 2020), og gjennom Utelivsstudien i Oslo vet vi at enda flere i denne subpopulasjonen oppgir bruk av illegale rusmidler (Bretteville-Jensen, Burdzovic, Furuhaugen, & Hallvard, 2019; Nordfjærn, Bretteville-Jensen, et al., 2016). Dette er subpopulasjoner som også i andre land i større grad oppgir bruk av illegale rusmidler enn befolkningen ellers (Järvinen, Demant, & Østergaard, 2010).

Gjennom resultatene fra spørreskjemadelen i Utelivsstudien så vi at bruk av illegale rusmidler var enda mer prevalent enn vi hadde tenkt ut fra nivået i befolkningsundersøkelser. I Utelivsstudien i Oslo 2014 oppgav 25,4 % å ha brukt kokain noen gang, og 20,6 % å ha brukt MDMA/ecstasy. For bruk siste 12 måneder var tallene 14,6 % og 10,9 % (Nordfjærn, Bretteville-Jensen, et al., 2016). I den gjentatte tverrsnittsundersøkelsen tre år etterpå, var nivået av bruk av illegale rusmidler omtrent på samme nivå (Bretteville-Jensen, Andreas, Furuhaugen, & Gjerde, 2019). Dette var interessant, gitt at det vil være tilfeldigheter som vil kunne påvirke datainnsamlingene på to ulike tidspunkt. Hvordan rusmiddelbruken oppleves og beskrives, og hvordan perspektiver som identitet, ritualer og «edgework» er viktig for å forstå bruken, er tema for denne avhandlingen.

Alkohol er helt klart det mest utbredte rusmiddelet i utelivet i mange land og også i Oslo (Nordfjærn, Bretteville-Jensen, et al., 2016). Dette er viktig å ha i bakhodet når denne avhandlingen hovedsakelig analyserer bruken av de illegale rusmidlene. Alkoholen er det som holder utelivet i gang, og dette ble særlig tydelig under covid-19 epidemien. I kapittel 5.3 utdyper jeg hvordan alkohol er det sentrale limet i det jeg kaller «the club machinery».

⁴For en lengre beskrivelse av Utelivsstudien i Oslo, se kapittel 3.2.

⁵ Her brukes «MDMA/ecstasy» som kategori fordi det er det som står i spørreskjemaet.

1.2 Forskningsfeltet og tidligere studier av bruk av illegale rusmidler i utelivet

Denne studien inngår i et tverrfaglig forskningsfelt som de siste tiårene har vært i stor utvikling. Det finnes en relativt omfattende internasjonal forskningslitteratur om rekreasjonsbruk av illegale rusmidler i utelivet, og i denne oversikten vil jeg hovedsakelig fokusere på sosiologiske studier. Ordet «rekreasjon» viser til at det meste av rusmiddelbruken er sporadisk og knyttet til fest eller spesielle anledninger, og at mange av brukerne avgrensner rusmiddelbruken fra hverdagslivet (Frank, Søgaard, & Bjønness, 2019; Järvinen et al., 2010). Det meste av utelivsforskningen har brukt design med hovedsakelig kvantitative metoder for å måle prevalens og negative konsekvenser (Tutenges, 2021).

Rusmiddelbruk i utelivet ble først studert i store byer i Europa, Australia og USA på 1990-tallet og tidlig 2000-tall, og England og Skottland var tidlig ute (Forsyth, 1996; Measham, Aldridge, & Parker, 2001; Measham, Parker, & Aldridge, 1998; Sherlock & Conner, 1999). Studier av utelivet er senere gjennomført i flere europeiske storbyer. Utelivsstudien i Oslo er inspirert av utelivsstudier i Danmark, Sverige og England som har hatt delvis lignende design (Demant, Ravn, & Thorsen, 2010; Feltmann et al., 2021; Gripenberg-Abdon et al., 2012; Measham et al., 2001), selv om ikke alle komponentene har vært de samme (Nordfjærn, Edland-Gryt, Bretteville-Jensen, Buvik, & Gripenberg, 2016).

I New York har bruk av rusmidler i utelivsscenen vært studert med fokus på selvrapportert prevalens av sentrale rusmidler (se for eksempel Kelly, Parsons, & Wells, 2006; Palamar, Acosta, Ompad, & Cleland, 2017), og en av de nyeste studiene fra New York sammenligner trender fra 2016 og 2019 i New York by (Palamar & Keyes, 2020). De fleste av disse studiene bygger på spørreskjemadata. Andre steder inkluderer studier i tillegg intervjudata som kan si noe mer om bruken av rusmidlene i en utelivskontekst (Aresi & Pedersen, 2016; Beselia, Kirtadze, & Otiashvili, 2019; Järvinen & Ravn, 2011; Measham et al., 2001).

Selv om forskningsfeltet primært har bestått av kvantitative studier, har også noen studier hatt kvalitative komponenter (se for eksempel Järvinen et al., 2010; Measham et al., 2001). De studiene som har hatt kvalitative deler, har i større grad tatt inn perspektiver på de positive sidene ved rusmiddelbruk. I Danmark har det vært gjennomført flere sosiologiske studier på uteliv og rusmiddelbruk (Järvinen et al., 2010), med fokus på unges opplevelser av fest og uteliv (Ravn, 2012a, 2012b). Det har blitt gjort analyse av ulike sosiale settinger rusmiddelbruken skjer i (Demant & Østergaard, 2007; Ravn, 2012c; Ravn & Duff, 2015), samt risikopersepsjoner blant unge i utelivet og fokus på ulike rusmidler som kokain, ecstasy og amfetamin (Demant & Ravn, 2010; Demant, Ravn, & Kaae, 2011; Demant et al., 2010).

En av få tidligere studier av det sosiale knyttet til bruk av kokain i utelivet er også fra Danmark (Demant, 2010). I tillegg er det gjort studier av uteliv og gledene ved rusopplevelsen for unge dansker på ferie i Bulgaria, der fokus har vært på begreper som «effervescence», som bygger på Durkheims forståelse av begrepet (Tutenges, 2013; Tutenges & Rod, 2009; Tutenges & Sandberg, 2013). Beskrivelsen av en ny type beruselseskultur («the new culture of intoxication») handler om hvordan høyere grad av beruselse foretrekkes blant unge, som en aktivitet som fjerner de unge fra hverdagen (Tutenges, 2009). For å finne ut hvorfor beruselsen er appellerende, er det viktig å skjønne intensiteten i rusmiddelbruken og betydningen av det kollektive, noe også Covid-19 epidemien viste, der folk kom sammen på tross av både individuell og kollektiv fare for smitte (Tutenges, 2022). I Danmark har flere forskningsprosjekter handlet om unge og risikosøking, også i tilknytning til bruk av rusmidler

i utelivet (Bengtsson & Ravn, 2018). I denne studien har de sett på hvordan risikoadferd ikke nødvendigvis først og fremst er risikosøken, men mer handler om å være i livet som ung og håndtere en kompleksitet av risiko. Rusmiddelbruk blir analysert som en praksis som er «rutinisert». Dette innebærer at unge håndterer rus som en del av de rutineene de har i sin hverdag, mer eller mindre rutinisert (Bengtsson & Ravn, 2018).

I Europa var Finland, i tillegg til Storbritannia, tidlig ute å studere «club drug use». En av de tidlige finske studiene analyserte distinksjoner mellom ulike subkulturer og identitet knyttet til bruk av ulike stoffer, og konkluderte med at verdiene i utelivet i stor grad skilte seg fra verdiene i det finske samfunnet ellers (Salasuo & Seppälä, 2004). I Sverige har sosiologiske studier av rusmiddelbruk i utelivet særlig hatt fokus på alkohol og kjønnsperspektiver (se for eksempel Månsson & Bogren, 2014; Törrönen, Samuelsson, & Roumeliotis, 2020). Deriblant en studie som har sett på hvordan alkohol kan bli sett på som «intoxication as ecstasy», der kvinner blir definert som nærmere naturen enn menn på grunn av biologiske prosesser (Bogren, 2008).

Som allerede nevnt har rusfeltet tidligere vært et forskningsfelt preget av studier av de problematiske sidene ved bruken av rusmidler, der enkelte studier også har argumentert for at gleder knyttet til rusmiddelbruk aktivt har vært utelatt fra forskningen (Moore, 2008). Senere har det i økende grad også vært fokus på de positive sider ved bruken av rusmidler (se for eksempel Askew, 2016; Fabrizio et al., 2013; Turner, 2023), også spesifikt i utelivet (Hunt & Evans, 2008; Hunt et al., 2007). Disse tidlige studiene av gledene ved rusmiddelbruk i utelivet er i stor grad empiriske studier fra Bay Area i San Fransisco. Studiene fokuserer på meningen og gleden ved bruk av ulike rusmidler, med spesifikt fokus på ecstasy. Studier undersøker også senere i større grad årsaker til bruk og kulturen rundt bruken, og fokuserer i større grad på kontekst når det gjelder hvordan forstå gledene ved bruk av rusmidler (Duff, 2008).

Det finnes noen tidlige kvalitative studier som i tillegg til marginalisering også setter søkelys på utelivet, og en studie fra Nederland ser særlig på hvordan trender kan endre seg raskt, og hvordan statusen til kokain forandret seg fra uteliv til mer marginaliserte brukere (Nabben & Korf, 1999). En nylig publisert studie ser på hvordan kokain i pulverform har blitt vanligere i Storbritannia, med fokus på hierarkier av stigma knyttet til rusmidler (Ancrum, Scott, & Wattis, 2022).

I Nederland har forskere studert utelivet som del av en bredere tematikk om kjemisk påvirkning, både med tanke på rusmidler, men også for eksempel kroppsbygging. «Chemical Youth» inkluderer både de positive og de negative sidene ved bruk av ulike kjemiske stoffer som unge bruker (Hardon, 2021). Fokuset på skadereduksjon er sentralt, og Hardon og kollegaer (2021) understreker at det er viktig å anerkjenne det mange unge anser som fordelene ved rusbruk for at skadereduserende tiltak skal være effektive. Et viktig bidrag fra dette prosjektet er at de har utviklet det de kaller «harm reduction from below» (Hardon & Hymans, 2016:192). Dette er en tilnærming som tar utgangspunkt i de som bruker rusmidlene, for å se hva de trenger, og dermed kunne utvikle bedre skadereduserende tiltak (Hardon, 2021).

I Storbritannia har sosiolog og kriminolog Fiona Measham tidlig vært opptatt av at unges identitetsutvikling er en sentral del av bruken av rusmidler i utelivet. Hun har brukt uttrykket «weekends of excess» for å beskrive hvordan utelivet ikke bare handler om individuelt konsum av rusmidler, men at samhørighet og fellesskap er viktig for å forstå bruken

(Measham, 2004; Measham, Newcombe, & Parker, 1994). I Storbritannia har også økonomiske aspekter ved utelivet og rusmiddelbruk stått sentralt, og «the nighttime economy» er et begrep som brukes for å snakke bredere om utelivet. Begrepet kan imidlertid forstås bredere enn de økonomiske aspektene ved utelivet, og betegne deler av det som jeg i kapittel 5 vil foreslå å kalle «the club machinery»⁶.

Denne avhandlingen bidrar inn i dette forskningsfeltet med studier av kulturen rundt bruken av illegale rusmidler i utelivet, og der både positive og negative sider ved bruken blir studert. Sosiologiske studier av utelivet har i liten grad analysert meningen de som bruker stoffene legger i bruken av de ulike rusmidlene, særlig når det gjelder MDMA og kokain.

Internasjonalt har kulturen rundt bruk av rusmidler i en utelivskontekst vært forsket på, men i Norge har vi før 2014 ikke hatt forskning på illegal rusmiddelbruk i utelivet. For å kunne forbedre det forebyggende arbeidet for å forhindre skader knyttet til rusmiddelbruk, er det sentralt å forstå den lokale kulturen knyttet til bruken av rusmidler. Avhandlingen bidrar inn i dette feltet med studier av både meningen med og kulturen rundt bruken av illegale rusmidler i utelivet.

1.3 Forskningsspørsmål

Avhandlingen har fire delproblemstillinger som hver blir besvart i artikkelformat. Alle fire problemstillingene hører inn under den overordnede problemstillingen: Hvordan og hvorfor bruker unge voksne ulike illegale rusmidler i utelivet i Oslo, og hvordan kan vi bedre forstå disse fenomenene ved å bruke ulike sosiologiske perspektiver? I artiklene blir disse problemstillingene undersøkt:

1. Hvordan kan symbolske grensedragninger bidra til å belyse bruk av MDMA og ecstasy i utelivet i Oslo?
2. På hvilken måte er interaksjonsritualer viktig for å forstå hvordan kokain blir brukt i utelivet i Oslo, og hvordan er kulturen rundt bruken av kokain og alkohol sammenvevd for unge voksne?
3. På hvilken måte forholder unge voksne i utelivet i Oslo seg til risiko og helseperspektiver når de bruker illegale rusmidler på fest, og hvordan påvirker dette bruken?
4. Hvordan knyttes ulike måter å bruke rusmidler på til personenes identitet og selvforståelse, og hvordan kan vi ut fra en sosiologisk analyse presentere ulike kategorier av måter å bruke rusmidler på?

1.4 Avhandlingens innhold

Denne avhandlingen inneholder en introduksjon med fem kapitler: innledning, teoretiske perspektiver, metodologi, sammendrag av artiklene, og diskusjon og konklusjon.

De fire artiklene handler om ulike aspekter ved bruk av illegale rusmidler og kulturen rundt bruken. De to første handler om kulturen rundt to av de mest sentrale rusmidlene, MDMA og kokain. Den første artikkelen: *From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries and drug trends* er publisert i International Journal of Drug Policy. Den andre

⁶ Se kapittel 5.3.

artikkelen: *Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication* er publisert i *Journal of Drug Issues*. Den tredje artikkelen handler om hvordan unge voksne tenker og snakker om helse og risiko knyttet til bruken av rusmidler i utelivet, og har tittelen «*At least I use magnesium before I go clubbing*»: *Risk denial techniques and health perspectives in recreational drug use*. Den er resubmitted til *Health, Risk & Society*. Den fjerde artikkelen er en analyse av identiteter knyttet til bruken, og hvordan disse kan analyseres som ulike kategorier. Artikkelen heter: «*Ruse seg utover, innover eller bort? En sosiologisk organisering av illegal rusmiddelbruk*», og er innsendt til *Tidsskrift for samfunnsforskning*.

Etter oppsummeringen av de fire artiklene (kapittel 4), er det siste kapittelet (kapittel 5) en diskusjon av noen sentrale tema på feltet knyttet til artiklene.

Kapittel 2 Teoretisk rammeverk

I denne avhandlingen vil jeg vise hvordan ulike kultursosiologiske perspektiver kan bidra til å kaste lys over bruk av rusmidler i utelivet. Bruken av rusmidlene er grunnleggende sosial, og konteksten er avgjørende for å forstå fenomenene. Perspektiver på risiko og helse er også sentrale for å utforske problemstillingene i avhandlingen. Dette utgjør sammen et relevant rammeverk for å prøve å bidra til forståelse rundt bruk av illegale rusmidler. Hvilke kvaliteter er det ved rusen som gjør at mange bruker rusmidler selv om de vet at det også er mulig risiko forbundet med bruken? Dette kultursosiologiske teoretiske rammeverket er viktig fordi bruken ikke skjer i et vakuum, men i stadig interaksjon med andre. I dette kapitlet vil jeg beskrive de sentrale teoretiske perspektivene jeg benytter for å analysere forskningsspørsmålene, og kort skissere hvordan de er relevante for problemstillingene og hvordan de vil bli brukt videre i avhandlingen.

En vesentlig del av den sosiologiske forskningen er den fortolkende forståelsen av det sosiale, der teorier kan anvendes for å utvide vår forståelse av de sosiale handlingene folk inngår i. Forståelsen av at bruk av rusmidler er sosialt og kulturelt konstituert er helt grunnleggende. Norman Zinberg (1984) beskrev hvordan «drug», «set» og «setting» var viktige aspekter for å forstå bruken av rusmidler fordi rusens virkning i seg selv ikke er tilstrekkelig for å forstå rusopplevelsen. Rus må forstås som et komplekst samspill mellom fysiologiske (drug), psykologiske (set) og sosiale faktorer (setting). Rusmidlene igangsetter ulike reaksjoner i hjernen, og et vanlig skille er mellom dempende, stimulerende og hallusinogene virkninger. Det som tilsvarende «set» i Zinbergs typologi, handler om individets psykologiske forutsetninger. Dette innebærer både de mer stabile personlighetstrekkene, eksempelvis impulsivitet og introversjon/ekstroversjon, og den psykologiske tilstanden individet befinner seg i når stoffet brukes, eksempelvis nedstemt, bekymret eller glad. I tillegg vil den sosiale og kulturelle konteksten (setting) for rusmiddelbruken spille inn på atferd, og dette vil være sentralt i avhandlingen. Hvor rusmiddelbruken foregår, når og med hvem, og de ulike stoffenes kulturelle posisjon i samfunnet, har stor betydning for menneskers opplevelse og erfaringer. Jeg vil i denne avhandlingen belyse hva det er ved rusen som gjør at unge voksne i utelivet velger å bruke ulike illegale stoffer når de fester.

Ett sentralt aspekt ved rusmiddelbruk har tradisjonelt vært negative konsekvenser knyttet til bruken, og spesielt avhengigheten flere av rusmidlene kan føre med seg. Mange har utfordret den hegemoniske diskursen rundt avhengighet, der det medisinske perspektivet har stått sterkt. Ett av de mest innflytelsesrike av disse perspektivene historisk er subkulturelle teorier (Becker, 1973 [1963]; Young, 1971), inspirert av blant annet Lindesmith (1938). Et mangfold av teoretiske perspektiver bør tas i betraktning for å forstå forskjellige deler av rusmiddelbruk i utelivet som fenomen, og i denne studien er det teoretiske rammeverket valgt med utgangspunkt i at det kan belyse ulike deler av det empiriske materialet. Bruk av ulike rusmidler har forskjellige kjennetegn som gjør at ulike teoretiske perspektiver kan belyse bruken og kulturen rundt. Gjennom å analysere de subjektive dimensjonene og betydningen individene tillegger handlingene, kan man komme frem til en dypere forståelse av sosiale fenomener (Swedberg, 2012). Å anvende flere teoretiske perspektiver kan bidra til en bredere forståelse av rusmiddelbruk i utelivet som et kulturelt fenomen. Sosial identitet, ritualteori, teori om symbolske grensdragninger, subkulturteori og «risk denial theory» er i denne avhandlingen sentrale deler av det teoretiske rammeverket for å bidra til forståelsen av bruken av illegale rusmidler.

I det følgende presenterer jeg teoretiske tradisjoner som utgjør grunnlaget for avhandlingen. Til sammen kan de bidra til en mer nyansert forståelse av bruken av rusmidler i en utelivskontekst. Jeg beskriver hvilke teoretikere og konsepter jeg benytter for å analysere datamaterialet. Disse sosiologiske perspektivene kan være med på å kaste lys over og oppnå en bedre forståelse for hvorfor og hvordan unge voksne bruker illegale rusmidler i utelivet i Oslo. Felles for de perspektivene som presenteres, er at de kan plasseres innenfor en ramme av kultursosiologiske perspektiver.

2.1 Kultursosiologiske perspektiver

Kultursosiologiske perspektiver er viktige i analyser av hvorfor og hvordan unge voksne bruker rusmidler i utelivet. Før jeg beskriver de ulike perspektivene som kan plasseres innenfor kultursosiologien, vil jeg belyse utgangspunktet for det kultursosiologiske feltet. Hva kultursosiologi er, vil det være ulike svar på. I denne avhandlingen tar jeg utgangspunkt i Lyn Spillman's (2020) beskrivelse:

“Kultursosiologi handler om meningsskaping. Kultursosiologer undersøker hvordan meningsskaping skjer, hvorfor mening varierer og hvordan betydninger påvirker menneskelig handling. (...) Oppmerksomhet mot ritualer, symboler, evalueringer, normer og kategorier gjør oss som observatører sensitive for meningsskaping vi ellers kan ta for gitt”. (Spillman, 2020:20, min oversettelse)

Kultursosiologiske perspektiver kan bidra til forståelse av meningsproduksjonen i det sosiale livet (Spillman, 2020), med fokus på grupper, interaksjoner, og «performances» (Alexander, 2004). I denne sammenheng betyr det at de kultursosiologiske perspektivene kan bidra til å forstå produksjonen av mening i den sosiale sammenhengen som rusmiddelbruk i utelivet er for unge voksne. Bruken av illegale rusmidler er en sentral del av livet ute på byen og på fester. Forståelsen av kultur og det sosiale må forstås som pågående prosesser av fenomener som er i kontinuerlig utvikling. Personer i en gitt kulturell kontekst bruker de repertoarene av symbolsk mening som er tilgjengelige for dem (Spillman, 2020), og i utelivet vil dette kunne være ulike repertoarer på forskjellige steder. Studier har tidligere vist at kulturen og konteksten rundt bruk av illegale rusmidler er avgjørende, og tidligere i stor grad har vært ignorert (Duff, 2003). Bruk av illegale rusmidler er forbundet med kulturelle forestillinger. Kultur kan fungere som et slags verktøyskrin (Swidler, 1986), og unge voksne kan hente mening fra et slikt verktøyskrin i sine fortellinger om rusmiddelbruk i utelivet.

Begrepet kultur kommer opprinnelig fra «å kultivere landskapet», det vil si å drive jordbruk fremfor å la landskap gro igjen, og derfor settes ofte kultur opp som en kontrast til rå natur (Schackt, 2009). Ifølge Levi-Strauss (1963) har all menneskelig tenkning sitt grunnlag i kontrasten mellom natur og kultur, uavhengig av om mennesker i ulike kulturer beskriver det på denne måten, og alle binære opposisjoner kan til slutt reduseres til noe som tilsvarer motsetningen mellom kultur og natur.

Helt fra sosiologiens opprinnelse, har kulturperspektiver vært sentrale. Både Weber og Durkheim var opptatt av samfunnets utvikling, men de brukte ikke ordet «kultur» i særlig grad. Likevel har deres teorier om samfunnet hatt avgjørende betydning for hvordan senere sosiologer og antropologer har utviklet og brukt kulturbegrepet (Schackt, 2009). Talcott Parsons og Pierre Bourdieu gav kulturen en definert plass i sine sosiologiske teorier. Bourdieu

har blitt ansett som den sosiologen som har vært mest innflytelsesrik innen kulturteori, der begrepene om kulturell, økonomisk og sosial kapital har vært særlig viktige (Bourdieu, 1984).

Sosiologien har utviklet seg betydelig siden Berger og Luckmann (1967) skrev om «The social construction of reality» som på den tiden var en viktig utvidelse av sosiologiske perspektiver på kultur. Et hovedpoeng for dem var at individet er sosialisert til å handle i en kontekst av en spesifikk sosial struktur, der normer konstrueres fortløpende i den virkeligheten gruppen etablerer og reetablerer. Konteksten i seg selv kan skape nye kulturelle koder og normer – som har konsekvenser ut over konteksten. Erving Goffman's arbeid har hatt stor innflytelse på kultursosiologisk tenkning (Goffman, 1963, 1990, 2008 [1967]), og med hans teatraliske metaforer kan vi se på kultursosiologi metaforisk som trinn eller stadier for meningsskaping.

Kultursosiologien er inspirert av både strukturalismen og hermeneutikken, og blir fremstilt som en gren av sosiologien som analyserer samfunnet på en fleksibel og pragmatisk måte (Spillman, 2020:115). En kultursosiologisk tilnærming til rusmiddelbruk i utelivet vil være opptatt av å utvikle teori i tillegg til å anvende ulike teoretiske perspektiver (Swedberg, 2012). Ordet pragmatisk peker på fruktbarheten av å kombinere innsiktene fra ulike deler av sosiologien. Det som kalles «den nye kultursosiologien» er preget av en mellomposisjon mellom det som hos Parsons kan leses som fullt ut determinerte aktører (Parsons, 2013 [1951]), og det som i teorien om rasjonelle valg kan leses som fullt ut rasjonelle aktører (Elster, 1989). I tillegg opererer kultursosiologien i en mellomposisjon mellom den struktur- og aktørfokuserte sosiologien der både aktører og strukturer har avgjørende betydning. I det kultursosiologiske perspektivet går man aktivt frem og tilbake mellom teori og empiri i pågående empirisk forskning. Nye kultursosiologiske perspektiver er mer nyanserte i synet på skillet mellom en kulturelt determinert aktør og en aktør fullstendig løsrevet fra kulturelle strukturer (Larsen, 2019).

Kultursosiologi kan utvide vår evne og mulighet til å analysere konvensjoner, struktur og materialitet i meningsskaping i samfunnet (Spillman, 2020). I denne avhandlingen bruker jeg kultursosiologiske perspektiver for å utvide forståelsen av bruk av illegale rusmidler i en utelivskontekst. I tråd med Spillman (2020) brukes kulturbegrepet bredt, som meningsskaping. Kultursosiologi brukes som en overbygning for flere av de teoretiske perspektivene som utgjør grunnlaget for de empiriske studiene som utgjør avhandlingen. En kultursosiologisk tilnærming til rusmiddelbruk i utelivet innebærer her å ta i bruk perspektiver som identitet, symbolske grensedragninger, ritualteori og subkultur.

2.1.1 Identitet og symbolske grenser

Identitet er et av sosiologiens kjernebegreper. Hvem vi er, og hvem vi ønsker å være er en sentral del av begrunnelsen for hvilke rusmidler vi velger å bruke. For de som aktivt velger å melde seg ut av samfunnet – for eksempel ved å inngå i avvikende adferd, kan identitet være av avgjørende betydning. Innenfor alle deler av samfunnet er identitet et viktig begrep, men det er også et ord som er en del av hverdagspråket. Snakk om identitet kan være et uttrykk for hvem man vil være, og hvordan man definerer seg selv og andre. For å definere egen og andres identitet bruker vi symbolske grensedragninger.

I sosiologisk teori brukes identitet ofte når det gjelder individualisering, der spørsmålet er om individer enten begrenses av samfunnsstrukturer eller fritt kan velge selv. Mead (1934), Goffman (1992), Beck (1992), Giddens (1991), Baumann (2013) og Jenkins (2008) er sentrale bidragsyttere til en forståelse av identitet i det moderne samfunnet – der antakelsen om at individer har makt til å definere og skape seg selv står sterkt. Mead så på selvet som et resultat av sosiale handlinger (Mead & Schubert, 1934), og Goffman definerte selvet som utviklet i situasjonsbetingede tilfeldigheter og interaksjonsritualer (Goffman, 1992). Identitet blir sett på som prosessuell mer enn en fast og stabil, og prosessen er avhengig av flere forhold. Richard Jenkins (2014) beskriver hvordan identitet produseres og reproduseres i diskurser og i praktiske konsekvenser av identifikasjon (Jenkins, 2014:205).

Identitet er ifølge Jenkins (2008) den menneskelige kapasitet – forankret i språket for å vite hvem som er hvem, og hva som er hva. Det er en prosess som kan beskrives som en kartlegging av den menneskelige verden og hvordan vi passer inn i den (Jenkins, 2008:5). Prosessen er ikke statisk, men pågående og multidimensjonell, der komplekse sosiale identiteter også endres over tid (Jenkins, 2014; Loseke, 2019). Denne prosessen blir også brukt til å kreve medlemskap i ulike distinkte grupper, for en selv og for andre. Skillet mellom «insidere» og «outsidere» er avgjørende for å forstå utviklingen av identiteter (Zerubavel, 1991:14). Barth (1969) beskrev tidlig betydningen av grenser for etniske grupper, og argumenterte for at fokuset burde være på grensen som definerer gruppen, heller enn de kulturelle elementene som den omslutter. Denne grensen kan være skillet mellom de som bruker MDMA og hvordan de omtaler de som bruker ecstasy – og denne distinksjonen er et godt eksempel på hvordan det påvirker stigma og identitet.

Å utvikle og videreutvikle sosial identitet er en kompleks prosess hvor individer identifiserer seg i form av likhet til noen, men ikke til andre, og hvor det å trekke symbolske grenser er en integrert del av dette identitetsarbeidet (Järvinen & Demant, 2011). Symbolske grensedragninger er med på å gi den sosiale verden mening (Løvgren & Orupabo, 2018). Som Lamont og Virag (2002) argumenterer for, indikerer symbolske grenser en kamp om definisjoner av realiteten, og avslører hvordan symbolske grenser deler mennesker inn i grupper og frembringer følelser av likhet og gruppedlemskap (Lamont & Virag, 2002:168). Med utgangspunkt i arbeidet til Bourdieu, hevder Lamont at individer og grupper bruker symbolske grenser til å definere status og konstruere representasjonsmarkører som skiller dem fra andre på effektive måter (Lamont, 1992; Lamont, 2004). Her er stigma et sentralt begrep for å forstå symbolske grensedragninger, og graden av stigmatisering kan bidra til å si noe om kvaliteten på det samfunnet vi lever i (Addison, McGovern, & McGovern, 2022) og hvordan vi oppfatter og gir verdi til ulike typer personer og handlinger. Studier av stigma har vært av interesse for forskere fordi det kan ses på som en linse der strukturer for inkludering og ekskludering kommer i fokus på tvers av ulike sosiale kontekster (Addison et al., 2022:3).

Identitetsarbeid og symbolske grenser er spesielt avgjørende for personer som står i fare for stigmatisering (Goffman, 1963), for eksempel de som bruker ulike illegale rusmidler (Copes, Leban, Kerley, & Deitzer, 2016; Radcliffe, 2011). I utelivet vil det å bruke ulike illegale rusmidler av mange defineres som stigmatisert adferd i motsetning til det å drikke alkohol. Dermed vil identitetsarbeidet være viktig i en utelivskontekst, der skillet mellom de som bruker ulike typer rusmidler kan være avgjørende. Dette er tema i flere av artiklene i avhandlingen.

Å dra symbolske grenser mot andre grupper er noe de fleste gjør i hverdagen uten å tenke over det. Personer som er involvert i adferd som av andre kan bli utsatt for stigmatisering, kan dra symbolske grenser for å distansere seg fra dem som er involvert i adferd som i enda større grad er definert som stigmatisert. De gjør dette ved å fortelle om forskjellene mellom inn- og utgrupper, hvem som er innenfor, og hvem som er utenfor (Lamont, 1992; Lamont & Virag, 2002; Loseke, 2007). Dette er relevant for rekreasjonsbruk av rusmidler, og er vist i en studie av ulike rusidentiteter: 'hustler' versus 'crackhead' identitet, der brukere mener at det er spesielt viktig å trekke grenser mot (mer) stigmatiserte grupper som er i sosial nærhet til en selv (Copes, Hochstetler, & Williams, 2008). Slikt identitetsarbeid lar personene gi mening til deres sosiale verden ved å distingvere seg fra dem som helt klart er definert som stigmatisert, og fremstille seg selv som respektable (Copes et al., 2008). Tidligere forskning på rusmiddelbrukere viser hvordan de har en tendens til å fremstille sin egen oppførsel og adferd som passende, og oppførselen til andre som mindre passende (for en gjennomgang, se Copes, 2016). «Formula stories» er en betegnelse som viser hvordan endimensjonale fortellinger ofte fungerer godt for å definere sin egen identitet, og skape et tydelig skille mot andre (Brookman, Copes, & Hochstetler, 2011). For personer som bruker ulike illegale rusmidler er skillet mellom funksjonell og dysfunksjonell bruk og akseptable og uakseptable forhold til rusmidler også avgjørende når det skal trekkes symbolske grenser i identitetsarbeid (Foster & Spencer, 2013). Dette vil jeg komme tilbake til i beskrivelsen av artiklene i kapittel 4 og i diskusjonen i kapittel 5.

Identitet, symbolske grenser, stigma, og deltakernes arbeid med å definere sin egen og andres bruk av rusmidler er interessant i et sosiologisk perspektiv. Bak det åpenbare snakket om hvorfor og hvordan de unge voksne bruker rusmidler, ligger det mye arbeid i å definere hvem som er innenfor og hvem som er utenfor, og hvilke rusmidler som er innenfor og utenfor. Identitet, stigma og symbolske grensdragninger er sentrale perspektiver for å belyse forskningsspørsmål i denne avhandlingen, fordi deltakerne snakker om hvordan dette er viktig for dem, og fordi mange av temaene de snakker om kan analyseres som forhandlinger om identitet. Denne avhandlingen viser blant annet hvordan det sosiale rommet for rus kan analyseres basert på sosial identitet.

2.1.2 Ritualer & "Interaction Ritual Chains"

Ritualer er viktig i all menneskelig aktivitet (Collins, 2004; Durkheim, 1965 [1915]; Goffman, 2008 [1967]), og særlig viktig i identitetsskapende aktiviteter, som rusmiddelbruk. Bruk av rusmidler er ofte beskrevet som rituell adferd. Tidligere er særlig bruk av alkohol (Douglas, 2013; Järvinen, 2003) og cannabis (Sandberg, 2013; Sandberg & Pedersen, 2010) beskrevet som rusmidler som det er knyttet sterke ritualer til.

Ritualer, og ritualenes betydning for samhandling, er presentert i Collins' teori om «interaction ritual chains» (IRC) (Collins, 2004). Teorien bygger på Durkheims teori om ritualer, Webers konfliktteori og mikrointeraksjonismen i tradisjonen fra Mead og Goffman. Ifølge Collins er IRC «prosessen der deltakerne utvikler et felles fokus for oppmerksomhet og blir ført med i hverandres kroppslige mikrorhythmer og følelser» (Collins, 2004:47, min oversettelse). Interaksjonsritualer viser hvordan felles medlemskap er viktig for medlemmene i et gitt fellesskap. Ritualene og øyeblikkene som Collins beskriver er ladet og full av symbolikk, der selv små handlinger kan ha avgjørende betydning i gruppen av personer som

deler ritualer. Collins' teori om interaksjonsritualer kan forklare hvordan ritualer former symboler, og hvordan ønsket om å inngå i interaksjonsritualer med høy emosjonell energi er rasjonell (Collins, 1993). Den rituelt ladede symbolismen og emosjonelle energien som Collins beskriver i flere av hans arbeider, er viktig for å forstå hvorfor rusmiddelbruk er betydningsfullt for mange unge voksne. Ifølge Collins vil mennesker gå mot det som gir høyest avkastning av emosjonell energi. Emosjonell energi er et empirisk konsept, og mulig å studere empirisk. I artikkel 2 blir bruk av kokain analysert i tråd med denne teorien. Sitatet nedenfor oppsummerer viktige poenger ved interaksjonsritualer:

«Samfunnet holdes mer intenst sammen i noen øyeblikk enn i andre. Og “samfunnet” som holdes sammen er ingen abstrakt enhet av et sosialt system, men er kun de gruppene av mennesker samlet på bestemte steder, som føler solidaritet med hverandre gjennom effektene av rituell deltakelse og rituelt ladet symbolikk». (Collins, 2004:41, min oversettelse)

Teorien om interaksjonsritualer «interaction ritual chains» (Collins, 2004) kunne i sin helhet vært skrevet om unge voksne på byen som bruker ulike stoffer for å forbedre sine opplevelser av å feste. De øyeblikkene som beskrives i sitatet over opptrer i høy grad i utelivet, også uten bruk av illegale rusmidler, når venner møtes på byen. Disse øyeblikkene av samhold kan for noen oppleves som mer intense når de skjer i sammenheng med bruk av illegale rusmidler i utelivet.

Avhandlingen er inspirert av en Durkheim-Goffman tradisjon for hvordan å forstå ritualer og sosiale situasjoner (Järvinen, 2003; Rothenbuhler, 1998). Samhandlingen rundt bruk av rusmidler kan ses på som kjeder av interaksjonsritualer (Collins, 2004), der ikke bare personene er viktige, men også situasjoner og prosesser. Situasjoner i utelivet er interessante å se gjennom Collins' perspektiv, og analyseres som IRC fordi de har egne prosesser knyttet til situasjonene. At et individ i seg selv kan være en IRC bidrar til forståelse av hvordan både det individuelle og det kollektive er avgjørende for å forstå bruk av rusmidler, og ritualene som inngår i bruken. Collins beskriver hvordan IRC er en teori om individuell motivasjon fra en situasjon til neste, og hvordan den emosjonelle energien er viktig for å forstå hva individene søker i samhandlingen. Situasjoner er attraktive eller mindre attraktive i den grad interaksjonsritualene lykkes i å produsere emosjonell energi. På denne måten bygger dette rammeverket en dynamisk mikrososiologi med push og pull-faktorer på et individuelt nivå (Collins, 2004:44).

Ifølge Collins er det fire hovedingredienser eller igangsettende forhold som er avgjørende for interaksjonsritualer: 1) to eller flere er samlet fysisk på det samme stedet, 2) det er noen grenser til utenforstående slik at det er noen som med og andre som er utenfor, 3) medlemmene fokuserer på noe som er felles, et objekt eller en aktivitet, og 4) de deler en felles stemning eller følelsesmessig opplevelse (Collins, 2004:47-48). Alle disse fire komponentene er ofte til stede når det gjelder rusmiddelbruk. Collins er også opptatt av at det er viktig å ta hensyn til intensiteten i interaksjonsritualer, og at disse kan variere. Betydningen av emosjonell energi i utelivet er lite forsket på. Denne studien gir derfor et viktig bidrag til litteraturen, særlig gjennom artikkel 2 om ritualer i kokainbruk. Her er det nettopp den emosjonelle intensiteten noe av det som kjennetegner skillet mellom bruk av legale og illegale stoffer – både fordi det er forbudt, men også fordi de som bruker rusmidlene vet at det potensielt er mer skadelig for dem. Bruk av illegale rusmidler vil kunne være mer skadelig

enn bruk av alkohol alene. Grunnen til at det er potensielt mer skadelig er både de konkrete virkningene av rusmidlene, men også fordi de kan være blandet med andre stoffer, og de ikke vet hva det de kjøper illegalt inneholder. Rusmidler kjøpt på det illegale markedet er vanskeligere å kontrollere innholdet av enn alkohol og tobakk. Alle de fire komponentene som Collins beskriver er sentrale for interaksjonsritualer i utelivet, og alle fire er til stede i deltakernes fortellinger om situasjoner knyttet til bruk av rusmidler.

Ritualer, ritualteori og interaksjonsritualer er viktige perspektiver for å forstå kulturen rundt bruk av illegale rusmidler i en utelivskontekst. Emosjonell energi og betydningen for samhandling er sentralt for en dypere forståelse av forskningsspørsmålene i denne avhandlingen.

2.1.3 Controlled loss of control, edgework, emotional energy og collective effervescence

«Vi ønsker ikke en verden der garantien om å ikke lenger dø av sult byttes ut mot risikoen for å dø av kjedsomhet». (Cohen & Taylor, 1992 [1976]:160, min oversettelse)

Sosiologene Stanley Cohen og Laurie Taylor beskriver i dette sitatet noe som kan ta opp i seg begrepene i overskriften: *controlled loss of control*, *edgework*, *emotional energy* og *collective effervescence*. «Controlled loss of control» (Hayward, 2002; Measham, 2002), eller «kontrollert tap av kontroll», er et sentralt begrep for å forstå rusmiddelbruk i utelivet. Dette er begreper som har vokst ut fra den kultursosiologiske tradisjonen på rusfeltet, og som har betydning for analyse i empiriske studier av rusmiddelbruk. Emosjonell energi er et begrep som kan være med på å forklare betydningen av rusopplevelser for brukere av ulike rusmidler. Det handler om å balansere på et akseptabelt punkt mellom risiko og kjedsomhet, og for unge handler dette blant annet om bruk av rusmidler.

Begrepet «kontrollert tap av kontroll» er publisert samme år av to forskere: Keith Hayward og Fiona Measham, uten at det ser ut til å være noen forbindelse mellom deres bruk av begrepet (Hayward, 2002; Measham, 2002). Å søke denne tilstanden mellom totalt frislipp og kontroll gjennom bruk av rusmidler setter ord på noe mange kan kjenne seg igjen i: å bli ruset, men ikke miste kontrollen. Hvorvidt det faktisk er kontroll, er et interessant spørsmål, og denne avhandlingen vil blant annet utforske rommet denne kontrollen og tapet av kontrollen forekommer i.

«Edgework» som begrep for balansegang i potensielt farlige aktiviteter er utviklet av Stephen Lyng (1990), og har senere blitt utviklet til å omhandle ulike aktiviteter som blant annet selvsulting (Gailey, 2009) og børshandel (C. W. Smith, 2005). I mangel av en god norsk oversettelse bruker jeg det engelske begrepet. Edgework handler om muligheten (ability) til å beholde kontrollen over en situasjon som grenser til fullstendig kaos (Lyng, 1990:859). Det skildrer i overført betydning, eller bokstavelig talt, å gå på kanten, eller å komme så nært kanten som mulig uten å gå over. Edgework og controlled loss of control henger sammen (Lupton, 2013:214), og det dreier seg blant annet om evnen til å ikke gi etter for frykt (Lyng, 1990:859). Begrepet edgework er knyttet til en sosiologisk forståelse av risiko⁷ (Lupton,

⁷ Mer om risikoforståelse og risikoperspektiver, kap. 2.1.5.

2013). Kontrollert tap av kontroll og kontrollert eufori handler også indirekte om risiko, selv om mange unge voksne ikke først og fremst har risiko fremst i pannelappen når de fester. Deborah Lupton beskriver det hun kaller “The counter-discourse on risk” (Lupton, 2013:203), der edgework er en sentral del av «mot-diskursen» og forståelsen av hvordan mange ser på risiko som noe mer positivt, der en kan navigere i et landskap med risiko, men samtidig på et nivå der det er mulig å kontrollere risikoen.

Ifølge Gerda Reith (2005) er rekreasjonsbrukere eksperter på å forhandle risiko (Reith, 2005:239). Dette må ses i sammenheng med at de gjør det hele tiden og derfor blir gode til det. Mange som bruker potensielt skadelige rusmidler, tenker rundt bruken som en risiko det er verdt å ta (Reith, 2005). Russituasjoner kan kjennetegnes av “å gi etter for kaoset i øyeblikket» (Reith, 2005:242), å balansere på en kant, altså «edgework». Det handler i stor grad om å skape mening ut av en situasjon som i utgangspunktet er full av risiko, der en bryter normer og kan oppleve å bli stigmatisert. Det dreier seg om selvautensitet og personlig styrke. McGovern & McGovern (2011) skriver: «(...) meningsskaping oppnås ved å finpusse ferdigheter og utvikle spesialistkunnskap som gjør dem i stand til å forhandle “kanten” [the “edge”] (...) og kontrollere det ukontrollerbare» (McGovern & McGovern, 2011:487). Denne måten å skape mening på kan være relevant for unge voksnes fortellinger om bruk av rusmidler i utelivet. I en studie av maskulinitet og risiko, viser Lyng og Matthews (2007) hvordan distinkte handlinger fører til en følelse av at opplevelsen er dypt autentisk, der de føler seg virkelig levende.

Marginaliserte rusmiljøer kan defineres inn i en type anomisk tilstand (Durkheim, 1978). Begreper som edgework og kontrollert tap av kontroll kan forklare hvordan unge voksne navigerer med rusmidler i en hverdag som ikke nødvendigvis er preget av marginalisering. Ved at det ikke på samme måte er anomi (normløshet), er dette rusmiddelbruk som i større grad kan gjøre det enklere å forsvare for seg selv. Dette kan bidra til å forstå hvorfor unge voksne velger å bruke enkelte illegale rusmidler på tross av negative konsekvenser.

Et annet begrep som kan bidra med forståelse for hvorfor unge voksne aksepterer en viss risiko ved bruken av rusmidler, er «collective effervescence». «Collective effervescence» beskriver en sterk felles emosjonell opplevelse produsert av kollektive ritualer (Collins, 2004; Tutenges, 2013), og dette kan vise hvorfor bruk av ulike illegale rusmidler og beruselse er attraktivt for unge voksne (Tutenges, 2022). Begrepet effervescence kommer fra Durkheim (Durkheim, 1965 [1915]), og han brukte begrepet til å angi en tilstand av forhøyet intersubjektivitet med mer intense følelser, og en sterk følelse av samhørighet og med overskridende handlinger (Collins, 2004). Collective effervescence er et begrep velegnet for studier av rusmiddelbruk i utelivet, og brukes i artikkelen om kokainbruk (artikkel 2).

Begrepene controlled loss of control, edgework, emotional energy og collective effervescence er sentrale sosiologiske begreper for å forstå forskningsspørsmålene i avhandlingen. Begrepene bidrar til å forstå hvorfor unge mennesker ønsker å jakte på spenning og søke rus, og mer konkret hvordan rusmiddelbruk kan forstås blant unge og unge voksne. I artiklene vil disse begrepene være viktige i analysen av deltakernes oppfatninger og erfaringer på fest.

2.1.4 Subkultur

Bruk av rusmidler har lenge vært sett på som en sterk markør for identitet, og er knyttet til teorier om subkulturer. En subkultur er kjennetegnet av å være en gruppe mennesker i opposisjon mot den hegemoniske kulturen, med egne overbevisninger og stiltrekk (Hebdige, 1988). Subkultur kan også defineres som: «...grupper av mennesker som på en eller annen måte er representert som ikke-normative og/eller marginale gjennom deres spesielle interesser og praksis, gjennom hva de er, hva de gjør og hvor de gjør det» (Gelder, 2005:1, min oversettelse). Ved å definere subkultur som en gruppe personer som er representert som marginale gjennom deres interesser og praksiser, skapes et sterkere fokus på handlinger. I denne sammenhengen blir spørsmålet om deler av utelivet bør analyseres som subkulturer.

Betegnelsen subkultur kan spores tilbake til tidlig forskning på gjenger i Chicago på 1920-tallet (Thrasher, 1963 [1927]). Subkulturteori har tradisjonelt vært forbundet med Chicagoskolen i USA (Plummer, 1997) og Birminghamskolen i England på 1970-tallet (Turner, 2003), og har i utelivet særlig vært knyttet til hiphop-kulturen (Gelder, 2005). Tidlige studier i Chicagoskolen var empiriske studier av bymiljøer. Selv om ikke subkulturbegrepet ble brukt, var dette starten på studier av en type subkulturer der det sentrale var hvordan alternative normer og verdier kunne skape egne systemer for mening og legitimere avvikende adferd (Park, 1915; Whyte, 2012 [1943]).

Etter Chicago- og Birminghamskolen kom en mer fragmentert og refleksiv forståelse av subkulturer (Fine & Kleinman, 1979), der konseptualiseringen av subkultur og den tidligere forskningen på subkulturer ble problematisert ut fra et interaksjonistisk rammeverk. Andre viktige bidrag på subkulturell teori har fokusert på stil, og mest kjent er Dick Hebdige med «the implications of style», der stil er det mest sentrale kjennetegnet for subkulturell identitet (Hebdige, 1988), og Sarah Thornton med «The Social Logic of Subcultural Capital» (Thornton, 1995; Thornton & Gelder, 1997). Thornton analyserte hva som var spesifikt med subkulturell kapital ut fra konteksten «Clubland», og beskrev hvordan alt en person lærer og får kunnskap om innenfor en gitt kontekst kan bli kalt subkulturell kapital (Thornton, 1995). Thornton trekker på Bourdieu's arbeid, spesielt hans bok *Distinksjonen* (1984), og begrepet kulturell kapital. Subkulturell kapital har andre kjennetegn enn de Bourdieu beskriver, for eksempel er “hipness” og “being in the know” sentrale former for subkulturell kapital (Thornton, 1995:11). Dette er ikke objektive strukturer, og er kjennetegn som er vanskeligere å observere for personer som står utenfor den aktuelle subkulturen. Det er i tillegg slik at det ikke er snakk om situasjoner og kontekster som alltid er eksplisitte.

Subkulturteori kan ses på som ritualer, identitet og symbolske grenser satt inn i et system. I dette «systemet» er det visse markører som avgjør hva som er de viktige kjennetegnene, og det er ikke alltid lett å sette fingeren på hva det er. Subkulturbegrepet kan ses som flytende, «Fluid rather than fixed» som Bennett formulerer det (1999). Et eksempel på dette er en studie fra Nederland om kokain og crack som handler om divergerende subkulturer (Nabben & Korf, 1999). Debattene om hva som er «mainstream» og subkulturelt, må ses på som en del av logikken i utelivet. De tradisjonelle subkulturelle perspektivene tilbyr måter å undersøke alternative uttrykksformer, men har samtidig blitt kritisert for mangler når det gjelder å beskrive moderne subkulturer i en fragmentert kultur (Bennett & Kahn-Harris, 2020; Sandberg, 2013; Sandberg & Pedersen, 2010). Nyere studier på subkultur mener at forholdet mellom subkultur og omgivelsene best kan forstås ved å fokusere på det som verdsettes innenfor en subkultur, og samtidig analytisk situere subkulturen i forhold til klassiske

kjennetegn (Jensen, 2006). Det er imidlertid også fagmiljøer som mener at subkulturbegrepet fra Birminghamskolen fremdeles er relevant (Shildrick & MacDonald, 2006).

Subkulturperspektivet er et viktig bakteppe for å forstå forskningsspørsmålene i denne avhandlingen, fordi bruk av ulike rusmidler kan ses som at de eksisterer i grenselandet mellom ulike subkulturer, slik for eksempel Gourley (2004) tidligere har vist med bruk av ecstasy. Likevel er det ikke slik, som jeg vil komme inn på senere, at bruk av rusmidler i en utelivskontekst nødvendigvis er uttrykk for en subkulturell identitet.

2.1.5 Risiko og risikofornektelse

Subkulturteori har vært gjenstand for kritiske innvendinger, der fokus på risiko har vært et poeng. I et historisk perspektiv har nøytraliseringsteori vært et av de viktigste alternativene til subkulturelle teorier. Sykes og Matza (1957) argumenterer med at det er gjennom læring av nøytraliseringsteknikker at de unge blir kriminelle, snarere enn ved å lære moralske imperativer, verdier eller holdninger som står i direkte motsetning til dem i det dominerende samfunnet (Sykes & Matza, 1957:667). Nøytraliseringsteknikkene er en måte å komme unna med noe du vet er galt, men likevel ønsker å gjøre, og rusmiddelbruk har vært forstått innenfor denne teoretiske rammen. Nøytraliseringsteorien er anvendelig for mange deler av samfunnet og kan brukes «på enhver situasjon der det er uoverensstemmelse mellom ens handling og ens tro» (Maruna & Copes, 2005:225).

I forlengelsen av nøytraliseringsteorien, utviklet Patrick Peretti-Watel (2003) «Risk denial theory» som består av tre «Risk denial techniques». De tre teknikkene er ulike måter å benekte eller bortforklare risiko på. Den første er kalt «scapegoating» og handler om å dra en skillelinje mellom «oss» og «dem», og å legge skylden på «de andre». Teknikken er mye brukt i studier av marginaliserte rusmiddelbrukere, der det alltid er noen andre som er verre stilte, eller «worse off». For injeksjonsbrukere av amfetamin er det de som bruker opiater som blir «scapegoated». Den andre teknikken handler om selvtillit, og heter «self-confidence». Det dreier seg om selvkontroll og selvtillit som en måte å forklare hvorfor akkurat den personen klarer å unngå problemer knyttet til den risikofylte aktiviteten. Den tredje teknikken heter «comparison between risks» og handler om på hvilke måter man kan vise at andre risikofylte aktiviteter er verre enn sine egne. Peretti-Watel (2003) argumenterer for at unge bruker risikofornektelse for å rettfærdiggjøre avvikende livsstil. Dette er relevant for en av problemstillingene i avhandlingene, og «Risk denial theory» blir foreslått utvidet fra tre til fire teknikker for risikofornektelse. Den fjerde teknikken er kalt «compensating behaviours». Denne utvidelsen av teorien blir gjort ut fra en tanke om at unge voksne bruker rusmidler som en del av sin totale risikooppfatning.

Jens Zinn (2019) forklarer hvordan risikovurderinger kan være logiske for den enkelte: «... mennesker er ofte rimelige risikotakere som tar risiko for å håndtere livet sitt og dets utfordringer på grunnlag av ressursene som er tilgjengelige for dem og for å etablere et liv og en identitet som de verdsetter.» (Zinn, 2019:12, min oversettelse). For rusmiddelbruk i utelivet er dette relevant. Mange vurderer risikoen ved bruken opp mot hvor viktig bruken er for dem, og dette kan sammen med risikofornektelsesteknikker gi et innblikk i hvordan unge voksne i utelivet reflekterer rundt risiko.

Innenfor sosiologien er det en etablert oppfatning at den sosiale konteksten for unges liv er særlig betydningsfull for å forstå hvordan de forholder seg til risikotakning (Bengtsson & Ravn, 2018). Hvordan noe forstås som akseptabelt og ikke er situasjonsavhengig.

Situasjonelle karakteristikk er viktige for å forstå hvordan unge som bruker rusmidler navigerer i risikotakning. Lupton (1993) argumenterte tidlig for at risikobegrepet tidligere var et mer nøytralt begrep, men at betydningen er endret til å bety fare («danger»). I hennes sosialkonstruktivistiske risikoforståelse må risiko forstås som grunnleggende sosialt (Lupton, 2013). Denne retningen ble fulgt opp av Rhodes som så på risiko som sosialt organisert, i motsetning til et individuelt fenomen (Rhodes, 1997). Samtidig som begrepet risiko har blitt forstått som fare, er det viktig å anerkjenne at risikotaking kan være meningsfylt. Det motsatte – å unngå alle former for risiko – vil kunne gi et mindre meningsfylt liv (Lupton & Tulloch, 2002), slik også Cohen og Taylor (1992 [1976]) beskriver det⁸. Denne sosiokulturelle forståelsen av risiko påvirker i stor grad hvordan risiko blir forstått og kommunisert. I avhandlingen vil risikobegrepet bli brukt i denne betydningen, og «Risk denial theory» vil bli videreutviklet ved å legge til en fjerde teknikk (artikkel 3).

I dette kapittelet har jeg beskrevet ulike teoretiske perspektiver som vil bli nyttiggjort for å fortolke og forklare rusmiddelbruk i utelivet og de ulike sosiale landskapene som omkranser bruken av rusmidler. Hensikten med å bruke flere perspektiver er å ha en pragmatisk tilnærming til hvilket rammeverk som kan utvide forståelsen av fenomenet, og ulike sider av fenomenet rusmiddelbruk i utelivet i Oslo og kulturen rundt bruken. Til sammen bidrar de teoretiske perspektivene til å belyse ulike sider ved hvordan og hvorfor unge voksne velger å bruke ulike rusmidler. Målet er at dette kan bidra til at problemstillingene i avhandlingen kan løses på måter som gir ny innsikt på feltet.

2.2 Vitenskapsteoretisk tilnærming

Kunnskapen som produseres i forskningsprosjekter basert på kontakt med mennesker kan ikke løsrives fra sosial og kulturell kontekst. Kunnskap er alltid situert både i tid og rom, og ulike data er påvirket av de som fremskaffer kunnskapen. I denne studien er det deltakerne forteller til meg som forsker som utgjør datamaterialet. Dette innebærer at jeg med min bakgrunnskunnskap er det sentrale analyseredskapet. Det har implikasjoner for kunnskapen som frembringes. Studiedesign er alltid til en viss grad basert på individuelle valg som er preget av menneskers forforståelser og oppfatninger av virkeligheten. Kerry Howell (2012) formulerer det slik:

«Når vi gjennomfører et forskningsprosjekt, nærmer vi oss verden med forforståelser om forholdet mellom sinn og ytre virkelighet; slikt vil påvirke den metodiske tilnærmingen, forskningsprogram og metoder for datainnsamling». (Howell, 2012:4-5, min oversettelse)

Begrepene ontologi og epistemologi er sentrale i vitenskapsteoretiske diskusjoner (Justesen & Mik-Meyer, 2012). Ontologi er filosofiske studier av hva som grunnleggende sett finnes, mens epistemologi omhandler erkjennelsesteori, altså hvordan vi kan oppnå kunnskap. Det er vanskelig å plassere avhandlingen entydig i en epistemologisk tradisjon. De ulike epistemologiske tradisjonene gis ulike navn, og Lars Mjøset kaller de tre ulike tradisjonene «the standard, the contextualist and the social-philosophical approach» (Mjøset, 2009). Justesen og Mik-Meyer (2012) opererer med tre kategorier: «the realist, the phenomenologist

⁸ Se innledningen til 2.1.3.

and the constructivist category». Denne studien plasserer seg mellom en fenomenologisk og sosialkonstruktivistisk tradisjon. Som Justesen og Mik-Meyer forklarer det:

«Det er ikke mulig å vise et klart skille mellom de mer sosialkonstruktivistiske variantene av konstruktivisme og fenomenologi, siden begge er interessert i det subjektive, i konteksten og hvordan mening genereres». (Justesen & Mik-Meyer, 2012:29, min oversettelse)

Gilje (2006) peker på at det ikke nødvendigvis er noe motsetningsforhold mellom fenomenologi og konstruktivisme. Begge retningene har fokus på mennesket som handlende og kulturskapende aktør. Både fenomenologi og konstruktivisme står i motsetning til den realistiske forståelsen av forskning og vitenskap (Benton & Craib, 2011; Justesen & Mik-Meyer, 2012; Mjøset, 2009), og bygger på et interaksjonistisk utgangspunkt. Denne studien ligger nærmere fenomenologi enn konstruktivisme, selv om den kan relatere seg til begge epistemologiske tradisjoner.

Holstein og Gubrium (2004) viser hvordan det kvalitative intervjuet har et epistemologisk omdreiningspunkt, fordi alle intervjuer er realitetskonstruerende og meningskapende situasjoner, uansett om det anerkjennes eller ikke. Å anerkjenne at mening konstrueres i situasjonen, er av epistemologisk betydning. Sentralt for Holstein og Gubrium er forskjellen på «how» og «what». Mening som skapes i intervjusituasjonen (how) er like viktig for forskningen som meningen som kommer frem og det som blir konkret spurt etter (what). For å si det på en annen måte: «How» handler om at den informasjonen jeg får i løpet av et intervju er påvirket av konteksten. Ikke bare intervjukonteksten, men diskurser og vanlige måter å snakke om relevante tema på, samt hvilken referanseramme de forholder seg til vil påvirke hvordan de snakker om et tema. «What» er den informasjonen deltakeren gir i løpet av intervjuet, og blir av Holstein og Gubrium (2004) beskrevet som «a vessel of answers». Hovedpoenget er at dette «vessel of answers» bare er en del av informasjonen i et intervju, og dette gjelder både for en konstruktivistisk og en fenomenologisk posisjon. På sammen måte som Holstein og Gubrium ser jeg ikke på intervjuene som en måte å grave frem sannheten, der fakta er noe deltakerne kan overlevere meg som forsker, men ser heller på intervjusituasjonen som en mulighet til å tenke sammen om relevante tema. Deltakerne som har sagt seg villig til å bidra i studien blir ansett som «co-thinkers» som kan hjelpe meg som forsker til å komme nærmere en god beskrivelse og analyse av deres opplevelser og erfaringer. På denne måten blir intervjusituasjonen en «co-production» og det Holstein og Gubrium kaller «an active interview» (Holstein & Gubrium, 1995).

Dersom det er vanskelig å plassere en studie enkelt innenfor en epistemologisk tradisjon, kan det kanskje også føre til at en som forsker reflekterer mer rundt hvordan en skal plassere seg vitenskapsteoretisk, og det kan igjen føre til en mer refleksiv holdning til både studiens design og analysene. Et interaksjonistisk perspektiv på bruk av rusmidler i utelivet, har både sosialkonstruktivistiske og fenomenologiske trekk i kraft av at avhandlingen ser på unike og spesifikke erfaringer og oppfatninger, heller enn generelle tendenser. Datainnsamlingen hadde som ideal å få tak i det Geertz (1973) kaller «tykke beskrivelser», som er i tråd med et fenomenologisk perspektiv. Denne avhandlingen plasserer seg altså i skjæringspunktet mellom ulike vitenskapsteoretiske tilnærminger, nærmest sosialkonstruktivisme og fenomenologi. Disse to vitenskapsteoretiske retningene overlapper hverandre delvis, og Benton and Craib argumenterer også for at det ikke nødvendigvis er behov for å velge mellom

fenomenologi og sosialkonstruktivisme, og at de heller kan sees på som passende for et bestemt analysenivå eller analyse av et bestemt tema (Benton & Craib, 2011:92).

I dette kapitlet har jeg beskrevet ulike teoretiske perspektiver som kan være med på å kaste lys over og oppnå en bedre forståelse for hvorfor og hvordan unge voksne bruker illegale rusmidler i utelivet i Oslo. Jeg mener at det er nyttig å kombinere ulike rammeverk for å oppnå en dypere forståelse av fenomenet som studeres. Den vitenskapsteoretiske tilnærmingen i prosjektet henger tett sammen med valg av metoder, som er tema for neste kapittel.

Kapittel 3 Metodologi

Avhandlingen er basert på dybdeintervjuer med 35 unge voksne som bruker ulike typer rusmidler og som liker å være mye ute på byen. Intervjuene ble gjennomført i 2014 og 2017. Alle intervjuene ble gjennomført ansikt til ansikt, og varte oftest mellom to og tre timer, og noen av intervjuene varte i mer enn 3 timer. Ett intervju ble gjennomført med to venninner samtidig fordi de ønsket å bli intervjuet sammen. Til sammen utgjør de 35 intervjuene omtrent 75 timer samtale med unge voksne som bruker ulike rusmidler. Dette kapittelet vil utdype hvordan studien ble planlagt og gjennomført, hvem deltakerne var, analysearbeidet og også flere etiske utfordringer som artikkelformatet ikke har muliggjort å diskutere.

3.1 Forforståelse

I alle studier av kultur og organisering av det sosiale livet er det viktig å reflektere rundt hvordan ens eget utgangspunkt kan være med på å påvirke hva en spør om, og dermed hva en finner. Grunnen til dette er at forforståelsen kan påvirke hvordan studier blir designet, og på hvilke måter data blir analysert. Mening skapes og kan bare forstås i en sammenheng eller kontekst. Forforståelsen spiller alltid en rolle i tolkningen av data (Eggebo, 2020; Widerberg, 2001). Refleksjon over egen forforståelse har vært en del av dette prosjektet, blant annet vet at jeg noterte ned egen forforståelse systematisk før oppstart av prosjektet. Før jeg startet datainnsamlingen i prosjektet hadde jeg både jobbet med andre forskningsprosjekter på rusfeltet sammen med mer erfarne forskere, og jobbet praktisk med fag- og metodeutvikling i det oppsøkende arbeidet i Oslo blant personer med store utfordringer knyttet til rus og psykisk helse. I andre forskningsprosjekter jeg hadde jobbet i, var forforståelse også tema, og det å være transparent på hvilken type forforståelse forskere går inn i forskningsprosjekter med. Ved å utforske sin egen forforståelse, vil man lettere kunne utfordre stereotypiske forestillinger⁹, som vil kunne bli resultatet dersom man ikke kritisk reflekterer over hvilken forforståelse en går inn i et forskningsprosjekt med.

I planleggingsfasen av Utelivsstudien fikk jeg og en kollega være med på en nattevakt sammen med sivilt politi som jobber i utelivet. Denne avdelingen jobbet med kriminalitet generelt, også knyttet til rusmidler. Dette bidro til å få en bredere forståelse av utelivet. Vi satt i baksetet på den sivile politibilen fra kl.20 til kl.04, mens de to sivilt kledde politibetjentene gjorde jobben sin som vanlig. Når det ikke var akutte hendelser, brukte de tiden på å forklare oss hva som skjedde. Det var tankevekkende å se byen på natta fra en sivil politibil. Spesielt interessant var det hvordan bilen vi satt i så ut til å bli oppfattet som en hvilken som helst bil av de fleste, mens den for enkelte var en gjenkjennbar bil. Vi observerte at flere gikk en annen vei da vi kom kjørende. Vi hørte politiradioen, og fikk med oss hvor i byen det denne natten var hendelser knyttet til rusmiddelbruk. Nattevakten i politibilen gav et verdifullt innblikk i utelivet fra et nytt perspektiv – og gjorde meg mer bevisst på hvordan politiet er med på å strukturere hva som skjer også på nattestid, og også strukturerer hvordan det skjer. Vi fikk for eksempel kunnskap om hvordan de som selger kokain til nachspiel-folket flytter seg fra ett sted i byen til et annet fordi den sivile politibilen kommer til området. I tillegg ble jeg mer bevisst de ulike perspektivene utelivet kan sees fra. Vi fikk også innsikt i hvilke områder det var knyttet kriminell aktivitet til på dette nattskiftet. Dette gjorde at jeg hadde mer bakgrunnskunnskap inn i intervjuene med deltakerne. På grunn av taushetsplikt var ikke dette

⁹ Mer om stereotypiske forestillinger i kapittel 5.2.

informasjon jeg kunne bruke, men det var med på å danne et mer informert og bredere bilde av utelivet i Oslo. I tillegg til egen erfaring med å være ute på byen, gjorde denne nattevakten sammen med politiet at jeg var bedre forberedt til datainnsamlingen.

Selv om jeg gikk til feltet med en god del forhåndskunnskap, både om ulike rusmidler og om utelivet i Oslo, var det viktig å gå i gang med studien med nysgjerrighet og åpenhet, også med en respekt for at felt som grenser opp til hverandre, kan ha ulik logikk. Dette kan for eksempel være tilfellet med rekreasjonsbruk og problematisk bruk av rusmidler. Jeg hadde før doktorgradsprosjektet jobbet en del med forskning på brukere av rusmidler som heroin og amfetamin i mer marginaliserte miljøer (se for eksempel Edland-Gryt & Skatvedt, 2013), og jeg var nysgjerrig på å forstå mer av hvordan brukere av rusmidler i utelivet tenkte rundt festing generelt, og sin egen og andres bruk av rusmidler spesielt. For å få en bredere forståelse for feltet, og for å planlegge datainnsamlingen best mulig, kontaktet jeg aktører i utelivet og forskere som tidligere hadde forsket på lignende problemstillinger i Danmark. I tillegg kontaktet vi i Utelivsstudien Næringsetaten i Oslo kommune og politiet for å få vite mer om problemstillinger knyttet til rusmidler i utelivet. Jeg snakket også med eget nettverk og personer jeg møtte på fester og ute på byen, siden temaet ikke overraskende var aktuelt å snakke om på fest. Dette bidro til ytterligere innsikt i feltet.

Både systematisk refleksjon før oppstart, kontakt med forskere i andre land, kontakt med utelivsaktører i Oslo og nattevakt med politiet bidro til å klargjøre forforståelsen før prosjektet startet.

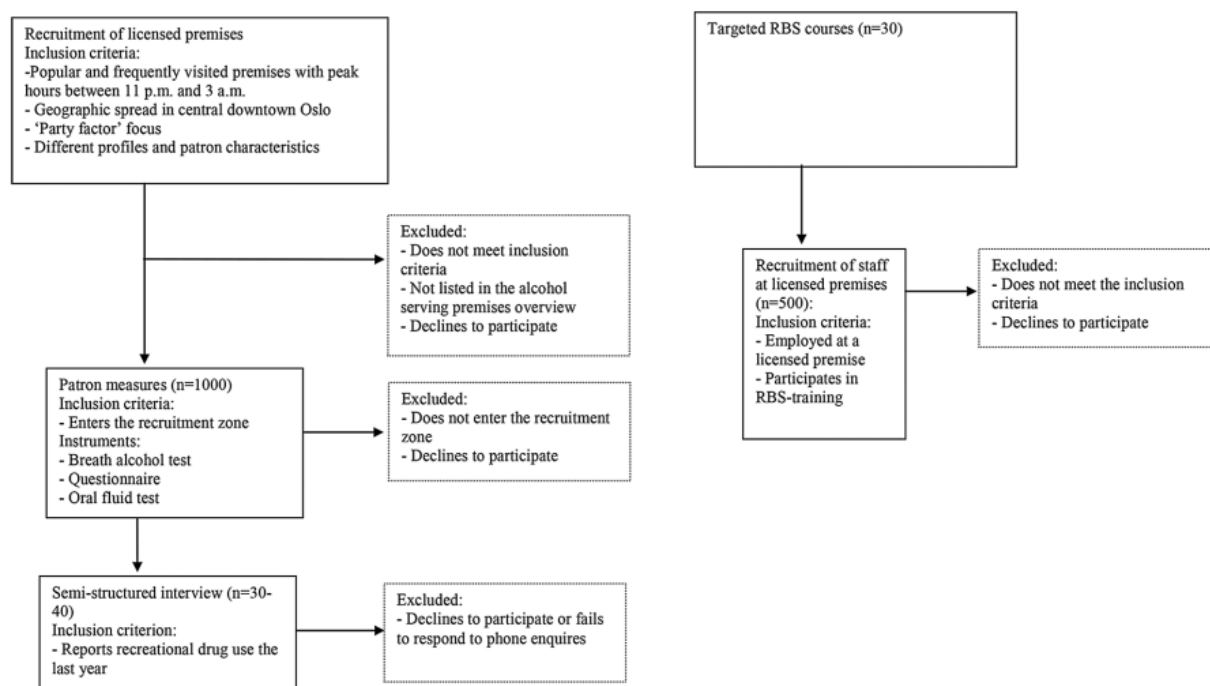
3.2 Utelivsstudien i Oslo

Avhandlingen er en del av Utelivsstudien i Oslo, som ble gjennomført i 2014 og 2017. I 2014 ble det gjennomført både en kvantitativ og en kvalitativ datainnsamling, og denne avhandlingen er basert på det kvalitative datamaterialet. Det kvantitative datamaterialet fra 2014 består av spørreskjemasvar og biologisk materiale fra 1100 respondenter utenfor 12 utesteder i Oslo sentrum. Det som var nytt i denne utelivsstudien sammenlignet med tidligere studier er kombinasjon av spørreskjema, spyttprøver og kvalitative intervjuer (Nordfjærn, Edland-Gryt, et al., 2016). De personene som oppgav å ha brukt illegale rusmidler i løpet av det siste året ble spurt om de ønsket å oppgi telefonnummer og bli kontaktet av en forsker senere for å avtale tid for dybdeintervju. De fire artiklene i avhandlingen baserer seg på data fra 35 dybdeintervjuer som ble rekruttert utenfor utestedene.

Oslo er en liten hovedstad i europeisk sammenheng, men Norges største by med i overkant av 650 000 innbyggere. Oslo sentrum er relativt lite og oversiktlig sammenlignet med andre hovedsteder, og det største skillet innad i byen er skillet mellom øst og vest. Dette gjelder også i noen grad for byens utesteder, der mange av deltakerne i denne studien snakket om «østkantsteder» og «vestkantsteder», og at begge kunne være hippe steder, men på ulik måte, og at de ofte tiltrakk seg ulike mennesker. Da den første Utelivsstudien i Oslo ble planlagt, var det viktig å ha med steder både øst og vest i byen, i tillegg til utesteder i sentrum.

Datainnsamlingen utenfor de 12 utestedene i Oslo sentrum var første del av Utelivsstudien i Oslo i 2014. Nettene ute var med på å informere de mer inngående dybdeintervjuene i etterkant, ved at en edru observasjon på nattetid gav et annet innblikk i denne konteksten enn det å være ute på byen selv. Utestedene ble valgt strategisk ut fra flere kriterier, i samarbeid

med Næringssetaten i Oslo kommune og politiet¹⁰. Denne figuren viser designet for Utelivsstudien i 2014 i et flytdiagram (Nordfjærn, Edland-Gryt, et al., 2016):

Figur 1 Flytdiagram for Utelivsstudien 2014 (Nordfjærn, Edland-Gryt, Bretteville-Jensen, Buvik & Gripenberg, 2016)

Jeg erfarte datainnsamlingen utenfor utestedene som et spennende og utfordrende sted å gjøre datainnsamling. Spennende fordi det var en helt ny setting å gjøre forskning i, og utfordrende på grunn av arbeidsforholdene utenfor utestedene, med trengsel og tidvis høyt promillenivå, særlig sent på natten. Selv om dybdeintervjuene ble gjennomført på dag- eller kveldstid og ikke ute på nettene, så er deltakerne rekruttert på nattestid mens de svarte på spørreskjema i Utelivsstudien. Dette bakteppet kan derfor være et nyttig bakteppe til de metodiske beskrivelsene for dybdeintervjuene.

3.3 Semistrukturerte dybdeintervjuer

Etter datainnsamlingen utenfor utestedene satt jeg igjen med en liste med navn og telefonnumre til personer som ønsket å bli kontaktet for dybdeintervju. Inklusjonskriteriet var at de hadde oppgitt å ha brukt illegale rusmidler siste år. Denne måten å komme i kontakt med deltakere på har tidligere blitt benyttet i andre studier av utelivet (Järvinen & Ravn, 2011; Ravn, 2012c), og tilnærmingen er kalt for «targeted sampling» (Watters & Biernacki, 1989). Den er beskrevet som en god måte å studere fenomener i skjulte populasjoner, for eksempel bruk av illegale rusmidler.

¹⁰ For mer informasjon om utvelgelse av utesteder og design av studien, se «Study protocol» (Nordfjærn, Edland-Gryt, et al., 2016)

Nesten alle som ble oppringt i dagene etter datainnsamlingen ønsket å bli intervjuet. Intervjuene viste at dette var personer som ønsket å snakke med noen de ikke kjente fra før om sitt forhold til og forbruk av rusmidler. Kanskje ønsket de å bli intervjuet i større grad enn mer marginaliserte brukere som snakker om forbruket sitt av rusmidler ofte, fordi rusbruken er en så åpenbar og stor del av livet deres. Deltakerne sa at rusmidler bare var ett aspekt ved livet, og at de derfor ikke snakket med mange om det. Dette var også relatert til at det var illegalt. Det virket som om de syntes at å ha muligheten til å snakke med en nøytral og interessert voksen person var interessant for dem selv, i tillegg til at de gav uttrykk for at de ønsket å bidra til kunnskap på feltet.

Intervjuene ble gjennomført på et sted som deltakeren ønsket, og varte så lenge de syntes det var greit å snakke. I noen tilfeller varte intervjuene over tre timer, i andre tilfeller var det ikke mer å snakke om etter et times tid, selv om dette representerte unntakene. De fleste intervjuene varte mellom 90 og 150 minutter, og de fleste deltakerne snakket fritt om sine erfaringer rundt rusmiddelbruk.

Elwood og Martin (2000) har skrevet om betydningen av stedet hvor intervjuet skjer, og knytter det til det skjeve maktforholdet i intervjusituasjonen, særlig dersom den som intervjuer bestemmer hvor intervjuet skal skje. Deltakerne ble tilbudt å gjennomføre intervjuet på det stedet de ønsket, og dersom de ikke hadde preferanser foreslo jeg steder som kontoret mitt, hjemme hos dem, eller en park i nærheten dersom de helst ville møtes utendørs. De fleste intervjuene ble gjennomført i kontorlokalet¹¹, to intervjuer ble gjennomført utendørs (et på en utekafe, et i en park), en deltaker ville at jeg skulle komme hjem til leiligheten der han bodde og en annen ville møtes på en kafe på et kjøpesenter i nærheten av der hun bodde. Ingen av deltakerne virket utilpass med intervjustedet, og dette kan ha medvirket til at intervjuene gav gode data. Tanken bak å la deltakerne velge sted for intervjuene var både påvirket av erfaringer fra egne tidligere intervjuundersøkelser, i tillegg til det metodelitteraturen sier om betydningen av å være komfortabel i intervjusituasjonen (Elwood & Martin, 2000). De aller fleste virket avslappet når det gjaldt det å møtes til intervju, særlig etter de første minuttene, der jeg forsøkte å sette stemningen for intervjuet som et sted for samtale rundt de temaene som var oppgitt i informasjonsskrivet¹². Tanken var at når deltakerne ble tilbudt ulike steder å gjennomføre intervjuet, skulle det gi større sannsynlighet for at de kunne snakke friere om sine private erfaringer. Det å stille detaljerte og dypt personlige spørsmål kan være utfordrende uansett hvor intervjuet skjer, og det er også viktig å vite når en *ikke* skal stille visse typer personlige spørsmål. Forskeren må kunne lese den komplekse subtile dynamikken i sosiale relasjoner (Turner, 2023). I intervjuet der to venninner ble intervjuet sammen, var dette spesielt viktig.

Intervjuguiden bestod av tema knyttet til fest og bruk av illegale rusmidler¹³, og deltakerne ble oppfordret til å være konkrete og fortelle om hendelser nært i tid, siden det ofte gir bedre og mer detaljerte beskrivelser enn hendelser som ligger langt tilbake i tid eller spørsmål om mer generelle betraktninger. Alle intervjuene startet med åpne spørsmål, og gikk videre til å handle om uteliv, bruk av alkohol og ulike illegale rusmidler. Intervjuguiden hadde også spørsmål knyttet til rusopplevelsen av de ulike rusmidlene, kulturen rundt bruken og praktiske

¹¹ Kontoret jeg brukte hadde ikke innsyn inn når døren var lukket. Jeg gjennomførte de fleste intervjuene på ettermiddags- og kveldstid da de andre kollegaene hadde avsluttet arbeidsdagen og det var rolig i lokalene.

¹² Se vedlegg 2.

¹³ Se vedlegg 1 for oversikt over tema i intervjuguiden.

hensyn knyttet til bruken. Konsekvenser for arbeidsliv og utdanning, økonomi, kriminalitet og fysisk helse var også tema. Hvert intervju ble avsluttet med en avsluttende samtale som handlet om hvordan deltakeren hadde opplevd intervjuet. Dette var viktig særlig i de tilfellene der deltakeren oppgav utfordringer¹⁴, enten knyttet til livssituasjon og/eller rusmiddelbruk. Spørsmålene i intervjuguiden ble forankret både empirisk og teoretisk, og bygget på eksisterende kunnskap på feltet (Widerberg, 2010).

Intervjuene fulgte intervjuguiden i noen grad, men var semistrukturerte, det vil si at de var organisert like mye av dynamikken i historiene som deltakerne fortalte, som av intervjuguiden (Creswell & Poth, 2016). I noen av intervjuene snakket deltakerne så fritt at jeg kun stilte oppfølgingsspørsmål og passet på at alle hovedtema ble dekket i løpet av intervjuet, men i forskjellig rekkefølge. Disse oppfølgingsspørsmålene kan være avgjørende for å få tak i historier som man kan ane er viktige for deltakeren, men som de av ulike grunner kanskje ikke umiddelbart deler. I andre tilfeller der deltakeren ikke var like komfortabel i situasjonen, stilte jeg flere av spørsmålene i intervjuguiden mer kronologisk. Uavhengig av hvordan samtalen forløp, var jeg opptatt av å stille så gode og åpne spørsmål som mulig. Det å stille åpne spørsmål kan også bidra til å få det Geertz (2008) kaller «tykke beskrivelser», fordi det åpner opp for deltakernes historier i motsetning til korte svar på lukkede spørsmål.

Jeg var både en som stilte spørsmål og ventet på svar i intervjuene (en slags tilskuer), og en som deltok i diskusjon rundt noen av temaene i intervjuguiden (mer en deltaker). Når Skjervheim (1957) skriver om å være «deltakar» eller «tilskodar», så er det blant annet for å understreke at det utgjør et etisk problem å ikke akseptere at alle innehar en subjektstatus. I denne studien er deltakernes fortellinger i sentrum og deres subjektstatus er anerkjent og satt i sentrum for analysene. Jeg møtte en deltaker igjen for et nytt intervju i 2017 for å diskutere analysene av datamaterialet, med fokus på de første to artiklene i avhandlingen. Dette ble gjort for å unngå feilslutninger¹⁵, men også for å anerkjenne at deltakeren kunne bidra i å forankre analysene i deltakerperspektivet, og dette var også med på å fremheve deltakernes subjektstatus. Han hadde også gitt tydelig uttrykk for at han gjerne ville bli intervjuet igjen.

I intervjusituasjonen var jeg var både utenforstående fordi jeg var eldre enn dem, men samtidig hadde jeg bred kunnskap på flere av temaene for intervjuene. På noen punkter kunne jeg sammenligne meg med deltakerne i studien, og samtidig var jeg ulik dem. Selv om jeg jobbet med forskning, gav jeg også inntrykk av å være en som likte å være på byen (ved for eksempel å snakke om ulike utesteder og vise innsikt i utelivsspørsmål). På den andre siden stilte jeg etter hvert underveis i intervjuene relativt uvitende eller naive spørsmål, også spørsmål jeg visste svaret på, for at deltakerne skulle sette ord på fenomener som er lite beskrevet. Ett eksempel var i intervjuet med Liam. Da jeg spurte han om han hadde prøvd andre stoffer enn de jeg hadde spurt spesifikt om, svarte han psilocybin. Da spurte jeg: hva er det? Selv om jeg visste mye om psilocybin, spurte jeg for å få ham til å forklare mer. Senere i intervjuet forklarte han mer om bruken av sopp og psilocybin enn det jeg tror han ville ha gjort hvis han tenkte at dette var noe jeg hadde kunnskap om. Dersom jeg ble for mye «en av dem», i for stor grad deltaker, risikerte jeg å miste verdifulle data om betydningsfulle detaljer om kulturen rundt bruken av rusmidler. Utelivet i Oslo består ikke av én kultur, men av sosiale sirkler som lever side om side der det er ulike rusmidler som er «innenfor».

¹⁴ Mer om denne avsluttende samtalen under etiske overveielser.

¹⁵ Å unngå feilslutninger basert på intervjudata ble også forsøkt unngått ved å stille oppklarende spørsmål underveis i alle intervjuene.

Beskrivelser av disse sosiale sirklene var verdifulle for å forstå mer av kulturen rundt bruken av ulike illegale rusmidler i utelivet, og for å få tilgang til dette var det nødvendig å noen ganger fremstå mer uvitende enn jeg var.

Dybdeintervjuer ble valgt for å undersøke logikken i rusmiddelbruken i utelivet. For å få til gode intervjuer, forsøkte jeg hele tiden å være aktivt lyttende, på en måte som tilrettela for at deltakerne kunne snakke fritt om sine tanker og erfaringer. En empatisk og oppmerksom lyttende person kan ideelt sett gjøre deltakerne tryggere i en situasjon der de blir bedt om å fortelle om personlige erfaringer. Generelt er det slik at empati og innsikt er sett på som essensielle egenskaper for en kompetent forsker (Justesen & Mik-Meyer, 2012:24), og det er grunn til å tro at dette i enda større grad er gjeldende når tema er illegale aktiviteter i tillegg til personlige erfaringer. Davis (2020) mener at det å være sensitiv og lyttende er de fremste egenskapene til en som gjør kvalitative intervjuer, og at dette er viktigere enn å være lik hverandre. Grunnen er at tillit er så viktig i intervjusituasjonen, og han skriver dette om å lytte og å være en god intervjuer: “(...) the qualities of a good interviewer, for example listening, being sensitive and compassionate to the information shared, may help to form the building block of any relationship; these in turn would demand honesty, reciprocity and trust” (Davis, 2020:6).

Det var et mål at intervjusituasjonen skulle oppleves positivt for deltakeren, og aktiv lytting var en del av denne ivaretagelsen. I den grad selve intervjuet ble preget av samtale om negative erfaringer rundt rus, skulle den avsluttende samtalen kunne bidra til en bedre opplevelse av intervjuet. Min rolle som intervjuer var påvirket av mine tidligere erfaringer med intervjustudier i tillegg til tidligere arbeidserfaring med problemstillinger knyttet til rus. Kunnskap både fra forskningsfeltet og praksisfeltet gjorde muligens at jeg kunne være mer avslappet i intervjusituasjonene fordi jeg hadde kunnskap om de aktuelle temaene. En slik avslappet holdning kan muligens fasilitere intervjusituasjoner der deltakerne også kan være avslappet, og fortelle friere om sine erfaringer med illegal rusmiddelbruk. Jeg tror at intervjumaterialet ble så innholdsrikt som jeg mener at det ble delvis på grunn av dette. Jeg lærte også mye underveis i datainnsamlingen om hvordan intervjuer personer i denne bestemte gruppen av unge voksne. Jeg skjønnte også at ved å stille mer tilsynelatende uvitende spørsmål kunne jeg få mer utfyllende svar.

I tillegg til det å stille naive spørsmål og være aktivt lyttende, kan det å tilpasse intervjuet til den enkelte deltaker og «probe» være en nøkkel til å få gode intervjuer. Mennesker trenger ulik grad av tilbakemelding underveis i intervjuer. En måte å probe på er å si «mhm» eller «ok?», og smile eller se alvorlig ut alt etter hva den andre i samtalen sier noe om. Å probe kan også være å være stille og lage pauser for å tillate at deltakeren forteller noe han eller hun ellers ikke ville sagt dersom den som intervjuer går for raskt videre til et nytt tema. Nøkkelen her var å ha oppmerksomheten rettet mot den man snakket med, ikke være for opptatt av intervjuguide eller sine egne notater, og å prøve å få til en god interaktiv samtale med deltakerne. Noen trengte nesten ingen «hjelp» i samtalen, mens andre som var mer tilbaketrukket trengte mer probing og «hjelp» for å snakke friere om de erfaringene de ønsket å fortelle om. Jeg var bevisst på å lytte oppmerksomt og å «probe», spesielt i starten av intervjuene, og resultatet var rike fortellinger om tema som deltakerne ønsket å snakke om.

3.4 Feltnotater og feltsamtaler

I heisen på vei ut fra intervjuet fortalte han plutselig at grunnen til at han hadde begynt å bruke MDMA var fordi han følte han måtte fordi vennene hans gjorde det, og at dette kanskje var en viktigere grunn enn de grunnene han hadde snakket om i intervjuet. Han understreket også at dette ikke var noe han hadde sagt til noen tidligere, og heller ikke tenkt høyt for seg selv før han reflekterte over det i løpet av intervjuet. Han virket ikke lei seg, men mer glad for muligheten til å reflektere over bruken. (Feltnotat)

Selv om de viktigste dataene i denne studien er de kvalitative dybdeintervjuene, er det også andre datakilder. Feltsamtaler kan være en verdifull kilde til tilleggsinformasjon (Wolfinger, 2002). En feltsamtale er en uformell samtale mellom en forsker og personer i det feltet som forskes på, som oppstår naturlig, og mer eller mindre spontant (Buvik, Skatvedt, & Baklien, 2020). I denne studien var det feltsamtaler i ulike settinger, noen av dem var innledende og avsluttende samtaler før og etter intervjuene med deltakerne. Andre eksempler var samtaler med personer jeg snakket med under datainnsamlingen utenfor utestedene på natta. Feltsamtalene ble dokumentert i feltnotatene, eller i refleksjonsnotater fra datainnsamling. Feltsamtaler har et potensiale til å gi andre og noen ganger mer personlige data enn mer formelle intervjuer (Buvik et al., 2020). Utenfor utestedene kom vi ofte i snakk med personer som var spesielt interessert i emnet for studien. Slike feltsamtalers betydning er ofte underkommunisert i forskningsprosjekter fordi de er vanskelig å tallfeste og beskrive på samme måte som mer formelle samtaler og intervjuer. De er likevel viktige, og feltsamtalens status bør oppgraderes (Buvik et al., 2020).

Ofte når jeg på fest snakker om hva jeg jobber med, så forteller folk om sine egne eller venners erfaringer med ulike rusmidler. Dette skjedde underveis i arbeidet med avhandlingen. Enkelte forteller om første gang de prøvde MDMA eller kokain, eller en historie om da de prøvde LSD eller sopp, og hva som skjedde. Historiene kommer ofte med mye innlevelse, særlig de som kommer sent på natten. Denne informasjonen er ikke data i forskningsprosjektet, men alle historier bidrar til forståelsen av feltet. I de aller fleste tilfellene var historiene sammenfallende med innholdet i historiene deltakerne i studien fortalte, for eksempel hvordan de tenkte rundt bruken av kokain og alkohol. Siden vi som forsker på disse fenomenene ikke lever i et vakuum, har flere av disse historiene fra fester og utesteder bidratt til forståelsen av forskningsspørsmålene i avhandlingen. Enkelte ganger skrev jeg korte feltnotater etter fest for å huske hva jeg i intervjuer skulle spørre videre på.

Alle intervjuene ble tatt opp på bånd, og i løpet av intervjuet tok jeg i tillegg korte stikkordsmessige notater. Etter intervjuene skrev jeg ut innholdsrike feltnotater med informasjon som ikke kommer med på lydopptak (utseende, klær, osv). Jeg skrev også ned om deltakeren virket nervøs, møtte blikket mitt, og andre ting som påvirket mitt inntrykk av deltakeren, og som også kan påvirke hvordan jeg leser transkripsjonene av intervjuene senere. I tillegg var mine egne følelser (om jeg var komfortabel i situasjonen) en del av det jeg skrev ned, fordi dette også kunne påvirke forståelsen av data. I noen studier kalles dette notatet et *sammendrag* (Eggebo, 2020), men jeg tenker at det inneholder mer enn det ordet sammendrag dekker. Jeg gjorde det fra starten av til en rutine å skrive feltnotater så raskt som mulig, både fra dybdeintervjuene, datainnsamling utenfor utestedene, feltøkt med politiet, situasjoner på

private fester, og andre situasjoner som kunne bidra til kunnskap om aktuelle tema. Grunnen til at det var en fordel å gjøre det kort tid etterpå, var at graden av detaljer ble større dersom notatene blir skrevet ut raskt. Feltnotatene fra dybdeintervjuene inneholder mine refleksjoner om deltakeren som kunne bidra med mer kunnskap til tolkningen. Samtidig er det slik at intervjuutskriften åpner for å se hvordan en deltaker forstår seg selv og sin væremåte i lys av relasjoner, og dette kan gi oss verdifull informasjon om sosiale mønstre og diskurser når det gjelder rusmiddelbruk i utelivet som vi ikke nødvendigvis får innblikk igjennom feltnotatene, som i større grad har et personfokus (Widerberg, 2010).

Feltnotatene har vært nyttige i analysearbeidet, fordi det gjorde det enklere å huske hver enkelt deltaker når antallet deltakere etter hvert ble så stort at det ble vanskelig å holde dem fra hverandre som individer. Dette var viktig i analysen: Hva en enkelt person sa var sentralt fordi de inneholdt ulike posisjoner og hadde særtrekk som var betydningsfulle for å forstå noen av deres utsagn. Feltnotatene fra andre situasjoner enn dybdeintervjuene var også viktige for å forstå mer av konteksten rundt.

3.5 Om deltakerne

«Hvis du ikke kommer inn [på nattklubb] før du skal på byen [fordi du har tatt for mye], da er det kanskje like greit å ta kvelden». (Daniel, 24 år)

Utvalget i denne studien er en sammensatt gruppe, til felles har deltakerne at de liker å feste, og er ofte ute på byen, og at de i større eller mindre grad bruker illegale rusmidler i tillegg til alkohol. Det er 14 kvinner og 21 menn, og de var mellom 20 og 34 år (gjennomsnittsalder 26 år) på intervjuutidspunktet. De hadde ulike yrker, og kom fra forskjellige steder både i Norge, og fra andre land. Dette gjenspeiler sammensetningen av personer i utelivet i Oslo. Sju av 35 sa selv at de ikke kom fra Norge, og fire av disse kom fra Sverige, en fra et afrikansk land og to fra to ulike europeiske land.

Den sosioøkonomiske bakgrunnen til deltakerne var heterogen, og de kom fra ulike samfunnslag. Klasseperspektiv var ikke et eksplisitt tema i intervjuene, men i alle intervjuene kom vi i varierende grad inn på familiebakgrunn, foreldres arbeidstilknytning og andre sosioøkonomiske forhold. Av deltakerne var det tre som var arbeidsløse, og de andre 32 var i jobb eller i utdanning. De hadde ulike yrker, som for eksempel: journalist, lærer, eiendomsutvikler, bartender, ingeniør, kokk, kunstner, truckfører og lagersjef. Hvor mye de tjente per måned, varierte i stor grad. Deltakerne bodde både øst og vest i Oslo, og få av dem hadde vokst opp i Oslo. De hadde ulik familiær bakgrunn. Noen sa at de kom fra det de selv kalte «privilegerte hjem», andre sa de hadde hatt oppvekstforhold som de selv beskrev som trøblete. De fleste fortalte at de hadde hatt en relativt uproblematisk barndom og oppvekst. Intervjuene bar ikke preg av å være livshistoreintervjuer (Fossland & Thorsen, 2010), men fokuserte på grunn av forskningsspørsmålene på livene deres i ungdomstiden og mens de var unge voksne.

Dersom jeg hadde intervjuet en mer marginalisert gruppe¹⁶, ville funnene og historiene trolig vært annerledes, og de ville mest sannsynlig oppgitt å bruke andre rusmidler. Utvalget i denne studien var typisk for de som bruker illegale rusmidler i utelivet (Bretteville-Jensen, Burdzovic, et al., 2019; Nordfjærn, Bretteville-Jensen, et al., 2016). Totalt oppgav 31 at de hadde brukt MDMA/ecstasy, og 28 av de 35 at de hadde brukt kokain. De unge voksne rapporterte at de hadde brukt mange ulike stoffer, de fleste flere enn to, en god del av dem flere enn 5 stoffer. Denne listen viser mangfoldet av rusmidler de oppgav å ha brukt:

Cannabis, MDMA, ecstasy, kokain, amfetamin, metamfetamin, heroin, LSD, GHB, 2C-B, 2C-E, 2C-I, ketamin, DMT, 25I-NBOMe, MDA, JWH-018, AM-694, spice, concerta, ritalin, Lyrica, crystal meth, khat, fleinsopp/shrooms/magic mushrooms (og andre typer sopp), valium, kratom, poppers, meskalin, ayahuasca, efedrin, mefedron, Bromo-Dragonfly, harmine og 5-MeO-DMT.

Til sammen utgjør dette 37 ulike stoffer, med veldig ulike virkninger. Noen av rusmidlene er en del av samlebetegnelsen «nye psykoaktives stoffer». Det var ingen systematiske forskjeller mellom kvinner og menn når det gjaldt hvilke rusmidler de brukte, om de hadde problemer knyttet til bruken, eller hvor mye de oppgav å bruke. På rusmiddelfeltet er det en kjent skjevfordeling når det gjelder hvor mange kvinner og menn som oppgir bruk av illegale rusmidler, og også hvor mange som søker behandling i spesialisthelsetjenesten relatert til rusmiddelbruk (Edland-Gryt, Amundsen, & Christiansen, 2022). Andelen kvinner (40 %) og menn (60 %) i denne studiens utvalg er en naturlig fordeling på bakgrunn av at kjønnsfordelingen i bruk av illegale rusmidler er kjent for en overrepresentasjon av menn. Det rapporteres ofte en 70/30-fordeling av menn/kvinner i bruk av tyngre stoffer og ved injisering av stoffer som amfetamin og heroin (Bretteville-Jensen, 2000). For rusmidler som brukes i utelivet, ser det ut til at overrepresentasjonen av menn er noe mindre enn for injiserende rusmiddelbruk, men at det likevel er en overvekt av menn (Nordfjærn, Edland-Gryt, et al., 2016)¹⁷.

Motivasjonen deltakerne oppgav for å stille til intervju om rusmiddelbruk i utelivet varierte, men majoriteten snakket uoppfordret om å bidra til forskningen på feltet. Deltakerne i denne studien fikk tilbud om å motta 300 kr som kompensasjon for tiden de brukte, inkludert reisekostnader. Hvorvidt man skal betale deltakere for intervjuer er diskutert i metodelitteraturen (Dunlap & Johnson, 1998; Sandberg & Copes, 2013). Et argument mot å betale deltakere i forskningsprosjekter kan være at det for noen oppfattes som en fornærmelse eller gi inntrykk av at det er «tysting» når det gjelder illegal aktivitet (Sandberg & Copes, 2013:184). Et argument for å kompensere for deltakernes tidsbruk er at det viser profesjonalitet, at forskningsprosjektet søker den ekspertise deltakerne har på det aktuelle forskningsfeltet. I dette prosjektet gav deltakerne inntrykk av å være takknemlig for en liten sum penger, selv om det for majoriteten av dem ikke virket avgjørende for at de stilte opp.

¹⁶ Med en mer marginalisert menes her personer som har et misbruksproblem eller er hjemløse som en følge av bruken av rusmidler.

¹⁷ For cannabis, kokain og MDMA/ecstasy ser det ut til å være en jevnere kjønnsfordeling enn for andre illegale rusmidler.

3.6 Analyse

Grunnlaget for analysen er dybdeintervjuene, feltnotatene, og andre refleksjonsnotater. Datamaterialet er analysert ut fra et sosialkonstruktivistisk og fenomenologisk ståsted¹⁸. Intervjumaterialet er også analysert ut fra en kultursosiologisk vinkel, der meningsskaping ikke blir tatt for gitt, og der oppmerksomheten er skjerpet for å forstå mønstre bak det som kan oppfattes som selvfølgeligheter (Spillman, 2020:6).

Alle intervjuene ble transkribert og kodet i dataanalyseprogrammet HyperResearch. Mens jeg kodet intervjuene, hørte jeg på lyden fra intervjuene, og fikk med meg nyanser gjennom å høre stemningen i intervjuet på nytt. Jeg fulgte en induktiv strategi for kodearbeidet, der målet var at kategorier som senere brukes i analysen skal utvikles basert på empirien fremfor at det er et teoretisk utgangspunkt for koding. Dette gjorde at kodene var empirinære, og jeg fikk en lang rekke koder. Slik forklarer Creswell & Poth (2016) den induktive analysestrategien:

«Prosedurene for kvalitativ forskning, eller dens metodikk, er karakterisert som induktiv, fremvoksende, og formet av forskerens erfaring med å samle inn og analysere data. Logikken som den kvalitative forskeren følger er induktiv, nedenfra, snare enn overlevert utelukkende fra en teori eller fra perspektivet til den som spør». (Creswell & Poth, 2016:19, min oversettelse)

Selv om jeg valgte en induktiv tilnærming, var kodearbeidet også påvirket av teoretiske perspektiver. Teoretiske perspektiver som påvirker en empirisk kategorisering, kan kalles en *abduktiv prosess* (Alvesson & Skoldberg, 2017). Til sammen opprettet jeg 85 koder som hele datamaterialet fra dybdeintervjuene på omtrent 1620 sider ble kodet gjennom. Standarder for kvalitativ datanalyse ble fulgt i analysen av de ulike delstudiene (Kvale & Brinkmann, 2009; Silverman, 2009) og tematisk innholdsanalyse var nærliggende å bruke siden intervjuene handlet om flere ulike tema (Hsieh & Shannon, 2005), og fordi dette er en analysemetode som muliggjør å legge seg tett opp til det deltakerne beskriver. Ved å analysere datamaterialet tematisk, ble brukernes egne oppfatninger av bruk av rusmidler satt i sentrum av analysen.

I analysen for hver artikkel og hovedtema, ble datamaterialet lest grundig, ikke bare ut fra koder, men også hele intervjuer ble lest på nytt. Spesielt de mest relevante intervjuene ble lest flere ganger. I tillegg til et tema for hver delstudie, ble tilleggstema som kom frem gjennom gjentatt lesning av transkripsjoner og feltnotater tatt inn i analysen. Alle utdragene i hovedkoden for en delstudie, for eksempel kokain, ble så reanalysert. Tekstutdragene som var kodet ble gjort lenger enn det som strengt tatt hadde vært nødvendig, for å få med konteksten rundt utsagn. Ut fra denne videre analysen av utdragene i en kode, ble analysekategoriene i delstudiene organisert ut fra tema, for eksempel tredelingen av motiver for å bruke kokain i artikkelen om kokainbruk i utelivet som har disse tre delene:

- Unity with friends because of shared transgression
- The high as a collective effervescence
- To control, extend and intensify drinking to intoxication

Denne inndelingen i analysen var basert på tematisk innholdsanalyse av innholdet i koden kokain. Det er først og fremst deltakernes selvpresentasjon i intervjusituasjonen vi har data om fra intervjuer (Fjær, 2018). Deltakere i intervjuer snakker alltid ut fra sitt eget ståsted og

¹⁸ Se kapittel 2.2 for mer om vitenskapsteoretisk tilnærming i studien.

vil gjerne styre hvilket inntrykk de gir (Goffman, 1992). Det er forskjell på hva deltakerne selv snakker om som ritualer, og hva jeg som forsker analyserer som ritualer. Dette er fordi jeg analyserer det mange sier og ser etter mønstre i deres fortellinger om bruk av ulike rusmidler. Et eksempel på dette er hvordan ritualer kan være individuelle, eller hvordan emosjonell energi (Collins, 1993) ikke er noe deltakerne snakker konkret om, men er noe jeg ser går igjen i deltakernes beskrivelser gjennom analyse av datamaterialet.

For kvalitetssjekk av kodingen, kodet to personer to lange intervjuer. Dette ble gjort for å sjekke at intervjuene ble kodet på samme måte, og at det lå en felles forståelse av kodene til grunn for analysen, og at tekst ble kodet på samme måte fra ulike perspektiver. Denne kvalitetssjekken kan kritiseres ut fra et sosialkonstruktivistisk og fenomenologisk perspektiv der man kan hevde at det denne kvalitetssjekken sier noe om, er hvorvidt de to som koder er opplært til å kode på samme måte (Terry, Hayfield, Clarke, & Braun, 2017:20). Samtidig gir det et skjerpet syn på hvordan kodingen ble gjort. Min erfaring var at analysediskusjoner med den som kodet de to intervjuene også bidro til å skjerpe blikket for kategorier og tema. Diskusjoner med veiledere og kollegaer om tidlige analyseutkast bidro også inn i analyseprosessen. Alle sitater som er brukt i artiklene er anonymisert, og oversatt til engelsk i de engelskspråklige artiklene i avhandlingen.

3.7 Metodisk refleksivitet

Forskningsintervjuet representerer en situasjon som formes både av den som intervjuer og den som blir intervjuet (England, 1994). Siden forskeren er forskningsinstrumentet, er posisjonalitet viktig, og refleksjon rundt posisjon (kjønn, alder, etnisitet, klasse) og en type selvgranskning er avgjørende for å forstå settingen intervjuene foregår i (Bourke, 2014). Denne typen selvbevisst bevissthet om relasjonene som ligger til grunn for data i kvalitative studier er viktig fordi det påvirker kvaliteten på data. Evaluering underveis i datainnsamlingsperioden er sentralt for å få best mulig både kvalitet på intervjuene og ivaretagelse av de som blir intervjuet. Intervjusituasjonen har også klare etiske aspekter, og ivaretagelse, posisjonalitet og etikk henger tett sammen (Shaw, Howe, Beazer, & Carr, 2020). I artikkelen til Shaw og kollegaer (2020) er rusbehandling ett av de fire eksemplene på utsatte grupper og sensitive tema. I studier som bygger på møter med enkeltmennesker, er en refleksiv innstilling til alle deler av forskningen viktig. Metodisk refleksivitet er også avgjørende å se i sammenheng med det epistemologiske utgangspunktet for studien (Day, 2012). Det er også slik at noen tema krever høyere grad av metodisk refleksivitet, og studier av symbolske grenser er et eksempel på et slikt tema (Sølvberg & Jarness, 2019).

Siden denne studien er et eksempel på en studie der hvem som gjør intervjuene og samler inn datamaterialet har betydning for de dataene som utgjør materialet, er det avgjørende å ha en gjennomgående refleksiv holdning til prosjektet, både under datainnsamling, men også i analyse av data, fordi det også påvirker hvordan en kan analysere datamaterialet. Som beskrevet tidligere gjorde bakgrunnen min både at jeg visste en god del om det faglige og det geografiske utgangspunktet for studien. Samtidig var «club drugs» noe jeg ikke hadde forsket på tidligere. Bakgrunnen for den metodologiske tilnærmingen med dybdeintervjuer av unge voksne var et ønske om å skjønne mer av hvorfor personer velger å bruke ulike rusmidler. Det å kunne høre historiene deres og gi plass til deltakernes egne stemmer og deres subjektivitet, gav muligheten til å forstå denne sosiale praksisen på en mer nyansert måte.

Mange aspekter påvirker data som blir produsert i intervjusituasjonen, dette gjelder for eksempel alder og kjønn. Å snakke om sensitive tema som private relasjoner, dating og seksuelle erfaringer knyttet til rusmiddelbruk med en av et annet kjønn kan tenkes å være utfordrende for noen. Min opplevelse var imidlertid deltakernes åpenhet om sensitive tema ikke primært kom an på kjønn, men på personlig kjemi og relasjonen i intervjuet. Grunnen kan være fordi intervjusituasjonen i stor grad blir preget av hvordan vi snakker sammen og andre forhold, og det ikke kun bestemmes av kjennetegn som kjønn og alder.

Likheter og forskjeller mellom den som intervjuer og den som blir intervjuet er viktig å ha et bevisst forhold til. I intervjusituasjonene var jeg både en «outsider» og en «insider» (Bourke, 2014). På den ene siden kjente jeg meg igjen i deltakerne, mange var kun noen år yngre enn meg selv, og flere av deltakerne levde lignende type liv som jeg selv hadde gjort bare noen få år tidligere, med studiehverdag eller tidlig i arbeidslivet. Jeg kjente godt til både utestedene de gikk på, og også den sosiale geografien av utesteder og samlingspunkter de snakket om. Samtidig levde deltakerne andre typer liv, og det varierte i hvor stor grad hvorvidt bruken av rusmidler ble opplevd som en stor del av deltakernes hverdag. Dette å både kjenne seg igjen i deltakerne, og samtidig ikke, er tidligere beskrevet (Carling, Erdal, & Ezzati, 2014). De metodologiske implikasjonene av å både fremstille seg og oppleve seg selv som lik og ulik er verdt å ta tak i og anerkjenne som en del av en refleksiv holdning til egen forskning. I tillegg er det viktig å møte deltakerne på en måte som bidrar til en følelse av gjensidig respekt (Bourke, 2014). I avrundingen av intervjuene var jeg også opptatt av at praten om hvordan intervjuet hadde vært skulle gi en pekepinn på hvordan deltakerne oppfattet seg behandlet i intervjusituasjonen. Dette handlet også om forskningsetikk.

3.8 Ethiske overveielser

Forskningsetikk kan forstås som en operasjonalisering av moral på forskningens område (Skilbrei, 2019), og skal sikre at forskningen gjennomføres på en måte som ikke krenker samfunnsverdier, og sikrer at tilliten til forskningen ikke svekkes (NESH, 2016). Forpliktelsen overfor de som deltar i forskningen er sentral, og redelighet og etterrettelighet er viktige prinsipper. I tillegg er forskningens frihet et viktig forskningsetisk prinsipp, og dette må veies opp mot de andre prinsippene.

Studien er godkjent av Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) (2014/192). Datainnsamlingen er i tillegg gjort i samsvar med ulike etiske retningslinjer, for eksempel NESH sine retningslinjer (NESH, 2021), og Social Research Association sine retningslinjer som omhandler “Avoiding potential harm to participants”. Denne studien intervjuer personer om deres personlige liv og utforsker handlinger som er ulovlige. Derfor har det vært særlig viktig å gjøre forskningsetiske avveininger av forskningens begrunnelse, innhold og konsekvenser i alle ledd av forskningsprosessen. For eksempel har det å ivareta deltakernes anonymitet vært sentralt, men også det å ha beredskap til å håndtere situasjoner der personer som ble intervjuet eventuelt kunne vise seg å ha problemer knyttet til sin bruk av rusmidler, eller at intervjuet i seg selv ble en påkjenning på grunn av tematikken.

Informert samtykke er en grunnleggende forskningsetisk bærebjelke. Informasjon om studien og informert samtykke ble presentert både muntlig og skriftlig til deltakerne. REK anbefalte at prosjektet hadde tilknyttet psykolog i bakvakt for å 1) kunne kontaktes ved behov for

veiledning av situasjoner, og 2) kunne tilby deltakere en time vederlagsfritt med psykolog i etterkant av intervjuavtalen. Dette tilbudet om en gratis time ble nevnt for deltakerne i avslutningen av intervjuet, som en del av den avsluttende samtalen. I de fleste tilfeller var det ikke aktuelt med time hos psykolog, men to personer fikk tilbud om time og møtte psykologen tilknyttet prosjektet. Den avsluttende samtalen i intervjuet var oftest en kort samtale der deltakeren sa «det har vært fint» eller lignende på spørsmål om hvordan de opplevde å bli intervjuet, mens det i noen tilfeller varte over lengre tid. Mange av deltakerne virket glade over å snakke om sin bruk av rusmidler. Flere reflekterte også over at de i liten grad snakket om bruken av rusmidler med venner, utover det rent praktiske med bruken. Noen sa at det opplevdes positivt for dem at de kunne reflektere over hvordan de opplevde sin egen bruk av ulike rusmidler, og ulike sider ved bruken og kulturen rundt rusmiddelbruken. Dette gjaldt også i tilfeller der bruken ikke ble opplevd som problematisk.

I ett tilfelle varte den avsluttende samtalen av intervjuet lengre enn i de andre tilfellene, og dette var også det intervjuet som helt klart opplevdes vanskeligst å gjennomføre. Intervjuet var vanskelig fra starten, og allerede i den innledende samtalen fremstod deltakeren som nervøs og litt utilpass i situasjonen. Hun sa likevel at hun gjerne ville snakke med noen utenforstående om sin eskalerende bruk av MDMA og kokain. Bare omtrent et halvt år tidligere hadde hun begynt å bruke disse rusmidlene, og hun fortalte at hun brukte alle pengene sine på rusmidler. Hun hadde en ansvarsfull jobb der hun møtte andre mennesker, og dette gjorde det hele mer komplisert fordi hun følte hun levde et problematisk dobbeltliv. Hun gråt flere ganger i løpet av intervjuet. Allerede tidlig i intervjuet sa jeg at jeg skjønnte at dette var vanskelig for henne, og at jeg etter at jeg hadde stilt spørsmålene som intervjuguiden inneholdt, ville snakke med henne om det hun opplevde som problematisk og eventuelt hva hun kunne gjøre med situasjonen. Denne klargjøringen så ut til å gjøre det enklere for henne å svare på spørsmålene underveis i intervjuet, og jeg tilpasset også hvilke spørsmål jeg stilte til det jeg oppfattet som innenfor det hun syntes var greit. Etter den avsluttende samtalen, som varte lenge, fikk hun også et tilbud om samtale med psykologen som var tilknyttet Utelivsstudien, som hun takket ja til. Formålet med timen med psykologen var å ikke å løse rusproblemet hennes, men å finne ut av veien videre sammen med psykologen, slik at hun kunne få relevant hjelp til sitt egenopplevde problematiske rusbruk.

Etiske problemstillinger er også viktig når det gjelder å skrive om hva det er som gjør at unge voksne vil bruke illegale rusmidler i utelivet, og hva om er gøy med det. Det er sentralt å få til en balanse i budskapet om bruken. For å forstå bruken må man spørre de som bruker det om positive sider ved bruken, og hvilke motiver de har for å bruke stoffer de vet også kan ha potensielle skader for dem. Samtidig er det viktig å ikke kun fokusere på de positive sidene, gitt at dette er rusmidler som har mange ulike mulige skadevirkninger.

En nylig publisert studie setter søkelys på hvilke motiver deltakere har for å delta i intervjuundersøkelser (Bredal, Stefansen, & Bjørnholt, 2022). Selv om den studien tar utgangspunkt i personer som er utsatt for vold i nære relasjoner og seksualisert vold, vil det kunne være overførbart til personer som bruker illegale rusmidler, selv om rekreasjonsbrukere i utelivet ikke nødvendigvis er marginaliserte. Studien viser at mange bruker muligheten til å bli intervjuet for deres egen del til å reflektere over de situasjonene de er i, og dette resonnerer godt med hvordan mange av deltakerne i denne studien snakket om sin motivasjon for å bli intervjuet. En kan argumentere for at dette kan gjøre de etiske aspektene ved intervjuene mindre problematisk.

Det å unngå potensiell skade for deltakere i studien har vært viktig i datainnsamlingen, både underveis i intervjuene, og i etterkant av intervjuene. Det å forsikre seg om at alle deltagerne hadde lest informasjonsskrivet de fikk i forkant av intervjuet, og at samtykket til å delta var undertegnet og forstått, var en av måtene å ivareta deltakernes interesser på. Samtalene i etterkant av intervjuene var i tillegg betydningsfulle fordi det innebar en arena for å utforske deltakernes opplevelse av å bli intervjuet. Aidentifisering og gode rutiner for oppbevaring av datamateriale var også sentralt for å ivareta deltakernes interesser. Konfidensialitet er særlig betydningsfullt når intervjuene handler om private forhold som bruk av illegale rusmidler er.

Kapittel 4 Sammendrag av artiklene

Dette kapittelet består av sammendrag av de fire artiklene i avhandlingen. Artikkel 1 og 2 handler om kulturen rundt bruken av de to mest sentrale stoffene i utelivet i Oslo, MDMA og kokain. Artikkel 3 beskriver hvordan unge voksne forholder seg til risiko- og helseperspektiver. Artikkel 4 analyserer ulike måter å bruke rusmidler på, og ser på hvordan de ulike måtene å bruke rusmidler på er knyttet til identitet og kulturelle forestillinger.

I dette kapittelet vil jeg oppsummere hver artikkel og trekke inn noen flere teoretiske perspektiver. Sammen viser disse fire artiklene hvordan unge voksne i utelivet i Oslo forholder seg til identitet, symbolske grenser, risiko og ritualer. Deres måte å forholde seg til eget rusbruk kan analyseres som en forhandling av identitet, risiko og grenser mot andre. Sammenstillingen av artiklene viser også hvordan avhandlingen bidrar med å utvide forståelsen av rusmiddelbruk i utelivet i Oslo.

Artikkel 1

Edland-Gryt, M., Sandberg, S. & Pedersen, W. (2017). From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends. *International Journal of Drug Policy* <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.07.030>

Artikkelen handler om hvordan unge voksne oppfattet bruk av MDMA og ecstasy som ulike rusmidler, og hvordan identitet og symbolske grenser var sentralt for å forstå de unges perspektiv på bruk. Artikkelen er basert på intervjuer med 31 brukere av MDMA/ecstasy. Studien viser hvordan teoretiske perspektiver om sosial identitet og symbolske grensedragninger var viktige for å forstå hvordan unge voksne tenkte rundt bruken av MDMA og ecstasy som to ulike stoffer. Dette står i motsetning til oppfatningen om at stoffene er like hverandre, noe som gjenspeiles i flere spørreundersøkelser der stoffene oppgis i samme kategori («MDMA/ecstasy»).

Hovedfunnet i studien er de unge voksnes beskrivelser av opplevde forskjeller mellom å bruke MDMA krystaller/krystallisert pulver og ecstasy tabletter. Forskjellene kan beskrives gjennom fire dimensjoner: ruseffekter og renhetsgrad, sikkerhet og helse, kontekst for bruk, og brukerkaraktistikker. De fire dimensjonene leder opp mot hovedpoenget som er at rusmidler som vi ikke ser på som nye, kan ha et nytt meningsinnhold for brukerne («new» drugs, new meanings). Ved å gi et rusmiddel som allerede eksisterer et nytt meningsinnhold, ble det i de unge voksnes øyne et nytt stoff, og dermed et rusmiddel som opplevdes annerledes. Når det oppleves annerledes, kan det ha implikasjoner for hvordan rusmiddelet brukes, og dermed også for forebygging av potensielle skader ved bruk. Dette er relevant fordi de unge voksne ikke var interessert i informasjon om bruk av ecstasy fordi de oppfattet det som et annet rusmiddel enn MDMA.

Studien av MDMA og ecstasy viser at det er viktige opplevde forskjeller av to rusmidler som farmakologisk sett er like. For kjemikere blir disse stoffene betraktet likt, mens for sosiologer er det interessante forskjeller. Analyser av sosial identitet og symbolske grensedragninger viser hvordan forskjellen mellom to nesten identiske rusmidler er sentralt for de som bruker MDMA. Artikkelen viser betydningen av å høre på brukernes stemmer. Gjennom symbolske grensedragninger, både når det gjelder rusvirkning, renhet, helse, sikkerhet, kontekst og karakteristikker av brukere, viste brukerne av MDMA hvordan de betraktet ecstasy tabletter som noe helt annet og mindre attraktivt enn MDMA krystaller og/eller pulver. Analysen av

symbolske grensedragninger og identitetskonstruksjoner bidrar til å forstå hvorfor MDMA/ecstasy ble populært igjen. Funnene har betydning for å forstå utviklingen av trender i rusmiddelbruk. Brukerne mener at det er forskjeller på bruk av MDMA og ecstasy, men verken forskningen, politiet eller policy-feltet fanget det opp, og skilte dermed ikke på det. Likevel er det viktige forskjeller fordi brukerne oppfatter det slik. Studien bidrar til å forstå økningen i bruk av MDMA.

Et funn i denne studien er hvordan de som brukte MDMA mente at bruken ikke var knyttet til subkulturelle konnotasjoner på samme måte som ecstasy. De knyttet ikke MDMA til «rave-estetikken» som ecstasy på 90-tallet var tett forbundet med. Oppfatningen var at MDMA i større grad enn ecstasy var et rusmiddel som «alle» brukte, innenfor noen bestemte sosiale sirkler. Settingen var avgjørende, og også hvem de var sammen med. «Drug», «set» og «setting» var avgjørende for hvordan rusmiddelbruken ble oppfattet, og hvordan bruken ble en del av identiteten (Zinberg, 1984).

Etter at artikkelen ble publisert i 2017 har flere studier sett på hvordan bruken av MDMA/ecstasy i Europa ikke er det samme som før, både når det gjelder markeder, bruken og i hvilken grad dette er rusmidler som har subkulturelle konnotasjoner (Mounteney et al., 2018). Utenom dette er litteraturen om MDMA knyttet til utprøving med MDMA i terapi (Smith, Sicignano, Hernandez, & White, 2022). Nyere norske studier har omhandlet MDMA med fokus på farlighetsvurdering og dødelighet (Frost, 2022; Jamt et al., 2022), og har ikke fokusert på kultur eller det sosiale rundt bruken.

Artikkel 2

Edland-Gryt, M. (2021). Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication. *Journal of Drug Issues* <https://doi.org/10.1177/0022042620986514>

Fokus i denne artikkelen er hvordan ritualer i bruken av kokain og alkohol er tett sammenvevd for de unge voksne i utelivet i Oslo, og på hvilke måter ritualer er viktige i bruken av kokain og alkohol. I stedet for å fokusere på den spesielle “high’en” som kokain gir, beskrev de unge voksne hvordan de navigerte i alkoholrusen, med kokain som en skjerpande faktor. Når de var for beruset, sniffet de kokain og følte seg mer våkne og edru, og dermed kunne de drikke mer og fortsette festen.

Artikkelen er basert på intervjuer med 28 unge voksne som bruker kokain som en viktig del av det å være ute på byen. Gjennom dybdeintervjuer undersøkes ritualene koblet til bruken, og konteksten bruken skjer i, og studien søker å forstå hvorfor kokain er et utbredt rusmiddel i utelivet i Oslo.

Det kollektive ved bruken var viktig for deltakerne i studien, og kokain ble brukt for å oppnå et kontrollert tap av kontroll. De unge voksne så på kokain som et «prestasjonsdop» for å kunne drikke mer. Innblikk i hvordan kokainbruk foregår i utelivet kan bidra til forståelsen av positive og negative sider ved bruken. Ritualene som er sentrale ved kokainbruk følger de ritualene som er sentrale ved drikking, og som oftest ble stoffene brukt samme kveld. Sniffing av kokain bidro ifølge de unge voksne med ekstra ritualer til den perfekte festen fordi det var knyttet spenning til ritualene rundt sniffingen. Kokain og alkohol viste seg å være tett sammenvevd med den lokale drikkekulturen, en drikkekultur som er karakterisert som en beruselsesorientert drikking, der det å drikke seg full var sentralt. Samtidig var kontrollert

beruselse essensielt. «Collective effervescence» er beskrivende for opplevelsen av det kollektive i rusen som var viktig for mange deltakere.

Bruken av kokain ble sett på som frivillig risikotaking som ikke var ekstrem, men ganske nær sosialt akseptert atferd. Samtidig var det fremdeles ulovlig spenning knyttet til det å sniffe på toalettet på et utested. Grenseovergangen til det ulovlige ble beskrevet som et viktig ritual, der spenningen var knyttet til selve overtredelsen. Disse ritualene inneholder emosjonell energi (Collins, 1993) fordi deltakerne beskrev det som noe som kan ses på som en slags «elektrisitet» som gav dem en følelse av eufori. Katz (1988) skriver om «utfordringen med å forklare kvaliteten i avvikende opplevelser» (Katz, 1988:3), og lanserer begrepet «sneaky thrills». Begrepet passer godt med hvordan de unge voksne snakket om bruken av kokain i utelivet; bruken av kokain representerte «sneaky thrills» - opplevelser som gav dem opplevelse preget av spenning og eufori – noe som styrket de sosiale båndene mellom dem.

Å overskride det ordinære er en viktig del av motivasjonen for noen unge voksne som bruker kokain. Samtidig bidro bruk av kokain til å forbedre opplevelsen med å være ute på byen. Det handler om kunsten å mestre grenser. Artikkel 1 omhandler å mestre grenser ved bruk av MDMA og ecstasy, mens det i denne artikkelen dreier seg om å mestre grensen mellom passe full og for full, en grense mange av deltakerne syntes var en del av selve poenget med festen.

Artikkel 3

Edland-Gryt, M. (resubmittet til *Health, risk & society*). “At least I use magnesium before I go clubbing”: Risk denial techniques and health perspectives in recreational drug use

Artikkelen er basert på dybdeintervjuer med 35 unge voksne, og ser på hvordan deltakerne i utelivet forholder seg til risiko- og helseperspektiver når det gjelder bruken av ulike rusmidler. Helseperspektiver er i sentrum for mange folks oppfatninger, og fra et sosiologisk perspektiv er det viktig å forstå hvilken betydning risikooppfatninger og helseperspektiver har og hvordan dette kan påvirke rusmiddelbruk i utelivet. Rusmiddelbruk kan sees på som det motsatte av helsebringende aktivitet. Dette gjelder også høyt alkoholkonsum, men spesielt illegale rusmidler. Målet med artikkelen er å utforske hvordan unge voksne oppfatter sin rusmiddelbruk i relasjon til helse og risiko. Teoretisk er målsetningen å videreutvikle «Risk denial theory» (Peretti-Watel, 2003) ved å foreslå en fjerde teknikk i tillegg til de opprinnelige tre teknikkene: «scapegoating», «self-confidence» og «comparison between risks». Den fjerde teknikken er kalt «compensating behaviours». Gjennom dette begrepet viser artikkelen hvordan unge voksnes vektlegging av helse er viktig å for å utvide forståelsen av hvordan de bruker rusmidler. Drivkraften deres ser ut til å være å både kunne bruke rusmidler, og samtidig leve et sunt liv. Historiene til deltakerne i studien relaterer seg til betydningen av helse som en del av en helsediskurs. Innsikt i hvordan helseoppfatninger er betydningsfulle også for unge voksne kan bidra til å forstå hvorfor og hvordan de velger rusmidler, og hvordan de legitimerer bruken.

Artikkelen bidrar til teoriutvikling ved å bruke et empirisk materiale til å utdype forståelsen av hvordan unge voksne forholder seg til helse og risikooppfatninger når de bruker ulike illegale rusmidler i utelivet. I artikkelen kobles «Risk denial theory» og perspektivet «harm reduction from below» for å belyse hvordan ord og handlinger henger sammen for unge rekreasjonsbrukere. Artikkelen viser også hvordan snakk og handling kan henge sammen, noe Copes og kollegaer (2022) også påpeker. På denne måten kan narrative strategier også være

skadereduksjon nedenfra (Hardon & Hymans, 2016), ved at snakket om «Risk denial techniques» kan påvirke hvordan unge voksne tenker rundt bruk av ulike rusmidler i utelivet. Når unge voksne snakker om hvordan de gjør «compensating behaviours», innebærer det en type skadereduksjon nedenfra fordi de gjør handlinger som minimerer skader ved rusmiddelbruk, for eksempel ved å trene og spise sunt, og ved å bruke vitaminer og mineraler før og etter bruken av rusmidler.

Swedberg (2014) peker på at metodeutviklingen i sosiologien har vært imponerende, mens teoriutviklingen har vært beskjeden. I denne avhandlingen ønsker jeg å bidra til teoriutvikling, spesielt i denne artikkelen som utvider «Risk denial theory». Gjennom å videreutvikle denne teorien, viser jeg hvordan unge voksne legitimerer bruken av rusmidler ved å forholde seg aktivt til helse og risiko. De balanserer hverdagen sin med rusmiddelbruk og trening, og gjennom denne balansegangen blir bruken av illegale rusmidler bare ett element i en hverdag som de mener inneholder et akseptabelt nivå av risiko. Fra et sosiologisk perspektiv bidrar artikkelen til å illustrere hvordan unge voksne opplever koblingen mellom bruk av illegale rusmidler, risiko og helse.

Artikkel 4

Edland-Gryt, M., Skjælaaen, Ø. og Sandøy, T. (innsendt *Tidsskrift for samfunnsforskning*). Ruse seg utover, innover eller bort? En sosiologisk organisering av illegal rusmiddelbruk

Den fjerde artikkelen er en analyse av hvordan rusmiddelbruk kan plasseres i ulike kategorier basert på en sosiologisk analyse, og hvordan de ulike bruksmåtene av forskjellige illegale rusmidler knyttes til personers kulturelle forestillinger og sosiale identitet.

Artikkelen utforsker ulike måter unge voksne bruker illegale rusmidler på med utgangspunkt i en utelivskontekst. Det var særlig tre måter å bruke rusmidler på som gikk igjen i de 35 dybdeintervjuene, og i analysen viser vi hvordan disse bruksmåtene var sammenvevde med kulturelle forestillinger om de enkelte rusmidlene. Ifølge deltakerne passet noen stoffer best til utadvendt festing («ruse seg utover»), andre til former for introspeksjon («ruse seg innover»), mens andre igjen ble knyttet til en form for eskapisme («ruse seg bort»).

Disse bruksmåtene kom med en rekke forestillinger om brukere og konsekvenser av bruk. Skillelinjene mellom rusmidlene var imidlertid ikke absolutte. Rusmiddelbrukspreferansene oppstod i et samspill mellom stoffenes ‘symbolske bagasje’ og fysiologiske egenskaper. Deltakerne identifiserte seg med noen måter å bruke rusmidler på over andre. Rusmiddelbruken fremstod som viktig for deres selvforståelse, som et sentralt element de navigerte rundt i fremstillingene av hvem de er. Slik ble de også fortellinger om noe sosialt, om noe de navigerte rundt i forestillingene om hvem de var og ønsket å være. Rekreasjonsbruk av illegale rusmidler blir dermed ikke bare et spørsmål om type rusmiddel og måter å bruke dem på, men også et spørsmål om skiftende sosiale identiteter. Den sosiologiske organiseringen av bruksmåter – utover, innover og bort – komplementerer farmakologiske og juridiske forståelser av rusmiddelbruk. En slik organisering av rusmiddelbruk vil kunne bidra til å utvide vår forståelse av rusmiddelbruk.

Vi viser hvordan preferansene for rusmidler formes av forestillinger om hvem som bruker hva, og hvordan og hvorfor de gjør det. Inndelingen i kategorier ut fra sosiologiske

perspektiver bidrar med kunnskap om hvordan de ulike rusmidlene oppfattes. Dette er viktig for at forebygging av skadelig bruk av rusmidler kan bli mer treffsikker. Det er interessant å se på hvilke rusmidler som lar seg kombinere blant en gruppe personer, og hvilke rusmidler som overhodet ikke kan kombineres. Dette er ikke nødvendigvis på grunn av virkningen stoffet gir, men på grunn av at de personene som bruker et rusmiddel overhodet ikke identifiserer seg med bruk av et annet rusmiddel.

Sosiale identiteter har stor betydning for alle mennesker, og for personer som bruker illegale rusmidler kan «formula stories» (Brookman et al., 2011) fungere for å definere egen identitet i motsetning til andre som bruker andre rusmidler. Slike karikerte og endimensjonale fremstillinger av andre kan bidra til å vise hvordan en selv har mer komplekse ruserfaringer. I denne studien var det noen rusmidler som ble knyttet sterkere til «formula stories» enn andre, og disse hadde tydeligere sosial kraft i en utelivskontekst, som for eksempel amfetamin eller LSD. Verken cannabis eller MDMA ble omtalt med så sterk symbolsk kraft, de ble sjeldent innlemmet i ‘formula stories’ om endimensjonal rusmiddelbruk. Grunnen til dette kan være at disse rusmidlene i en utelivskontekst er mer vanlig enn i samfunnet for øvrig.

Analysen viser på denne måten hvordan merkelappene *narkotika* eller *illegale rusmidler* tilslører et mangfold av ulike stoffer og bruksmåter, som ikke bare har ulike kjemiske virkninger, men som også er knyttet til ulike sosiale identiteter. Ved å organisere rusmiddelbruk etter subjektive preferanser, argumenterer vi for nytteverdien av å forstå rusmiddelbruk som et spørsmål om identitet og kulturelle forestillinger og ikke bare lovlighet, farlighet og avhengighet. Dette vil kunne bidra til å utvide vår forståelse av rusmiddelbruk.

Tabell tidsskriftsartikler

Tittel	Data&metode	Tidsskrift	Sentrale teoretiske begreper
From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends	Analyse av dybdeintervjuer med 31 personer	International Journal of Drug Policy (publisert)	Symbolske grenser, identitet, subkultur
Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication	Analyse av dybdeintervjuer med 28 personer	Journal of Drug Issues (publisert)	Ritualer, edgework, controlled loss of control
“At least I use magnesium before I go clubbing”: Risk denial techniques and health perspectives in recreational club drug use	Analyse av dybdeintervjuer med 35 personer	Health, Risk & Society (resubmittet)	Risk denial theory, utvidet Peretti-Watel’s teori (2003) med en fjerde kategori
Ruse seg utover, innover eller bort? En sosiologisk organisering av illegal rusmiddelbruk	Analyse av dybdeintervjuer med 35 personer	Tidsskrift for samfunnsforskning (innsendt)	Sosial identitet, kulturelle forestillinger

Kapittel 5 Diskusjon og konklusjon

I denne avhandlingen har jeg gjennom fire artikler synliggjort hvordan og hvorfor unge voksne bruker ulike illegale rusmidler i utelivet. Avhandlingen bidrar til forskningsfeltet både nasjonalt og internasjonalt, ved å gi en bredere forståelse av det sosiale rundt bruken av illegale rusmidler. Det er viktig å både forstå positive og negative sider ved rusmiddelbruk. Ved bruk av sosiologiske teorier åpnes det sosiale rommet rundt bruken. Avhandlingen handler både om unge voksnes «edgework», om risiko og subkultur, samt ritualer og identitet. Dette handler om *kunsten å mestre grenser*.

5.1 Kunsten å mestre grenser

Avhandlingen har på ulike måter vist hvordan unge voksne i en utelivskontekst jobber med det jeg har valgt å kalle *kunsten å mestre grenser*. Dette er vist både gjennom å studere kulturen rundt bruken av ulike rusmidler, men også med fokus på risiko, helse og identitet. «Controlled loss of control» og «edgework» er begreper som sammen kan belyse hvordan unge voksne navigerer i kunsten å mestre grenser i sin bruk av rusmidler og festing. Disse begrepene passer godt til å forklare noe av motivasjonen for bruken av rusmidler generelt, men de passer også spesielt godt til å analysere fortellingene til de deltakerne som bruker kokain (Edland-Gryt 2021) og MDMA (Edland-Gryt, Sandberg, & Pedersen, 2017). Grunnen til at de så på bruken som sosial, var ikke kun fordi de sniffet kokain eller tok MDMA sammen. I tillegg var det ulovlig og hadde dermed «edge» på en annen måte enn å drikke alkohol sammen. På denne måten viste de hvordan de balanserte på grenselinjer de selv definerte.

Deltakerne fortalte at de så på bruken av kokain som frivillig risikotaking som ikke var ekstrem, men ganske nær den sosialt aksepterte oppførselen. Samtidig var det knyttet en spenning til det å sniffe et illegalt rusmiddel på toalettet på utestedet. Grenseovergangen fra det som var lovlig til det som ikke var lovlig ble beskrevet som et viktig ritual, der den største spenningen var knyttet til overtredelsen. Ritualene deltakerne forteller om inneholder det Collins (1993) beskriver som emosjonell energi fordi de forklarer at det kan ses på som en slags «elektrisitet», og følelsen av eufori. Alle de fire komponentene som Collins (2004) beskriver er viktig for interaksjonsritualene som er til stede i det deltakerne beskriver. Dette er særlig beskrevet i artikkel 2 som handler om bruk av kokain og kulturen rundt bruken (Edland-Gryt, 2021a). Collins er også opptatt av at det er avgjørende å ta hensyn til *intensiteten* i interaksjonsritualer, og at disse kan variere. Katz (1988) bruker begrepet «sneaky thrills» for å forklare kvaliteten i avvikende opplevelser. Dette passer godt med hvordan de unge voksne snakket om bruken av kokain i utelivet: «sneaky thrills» var opplevelser preget av spenning og eufori, og dette styrket de sosiale båndene mellom dem.

Betegnelsen «Controlled loss of control – in control» er i denne avhandlingen utviklet som en utvidelse av betegnelsen «controlled loss of control» som er presentert av Measham (2002) og Hayward (2002). Det handler om hvordan bruken av kokain ikke bare ble brukt for å oppnå kontrollert tap av kontroll i en situasjon, men i tillegg innebar et tidsaspekt som flere deltakere snakket om – hvordan de igjen og igjen kunne gjenvinne kontrollen ved å ta kokain – etter at de kjente at de hadde drukket for mye alkohol (Edland-Gryt, 2021a). Dette handler om å mestre grenser, og i tillegg la festen vare lenger. «Controlled loss of control – in control» er min utvidelse av betegnelsen «controlled loss of control», og innebærer det å ta kontroll over

rusen gang på gang, over tid, for eksempel ved å ta kokain flere ganger i løpet av en fest som varer fra ettermiddag og over til neste dag. På denne måten ble kokain en form for «prestasjonsdop» for å kunne drikke mer over lengre tid enn de ellers ville klart. De klarte på denne måten å ruse seg «utover» og være sosiale over lengre tid (Edland-Gryt, Skjælaaen og Sandøy, upublisert). Ved å bruke kokain som en moderering av beruselsesnivået, kunne de oppnå det Measham (2002) kaller «the desired state of intoxication», igjen og igjen i løpet av en fest som kunne vare lengre, noen ganger flere døgn. Et ideelt beruselsesnivå kan oppnås på andre måter også, men i denne studien brukte de unge voksne kokain for å oppnå «controlled loss of control – in control».

«Edgework» er også en betegnelse som kan forklare hvordan unge voksne jobber med å mestre grenser. Avhandlingen viser eksempler på hvordan «edgework» og «centerwork» ser ut til å ha glidende overganger. Det er ikke nødvendigvis enten eller. Flere deltakere fortalte at det var viktig for dem å overskride det ordinære, men samtidig ikke gå for langt. Dette kan tolkes som om identitetsarbeidet var sentralt i kunsten å mestre grenser. Identitet blir produsert og reproduisert gjennom representasjon, og dette er tydelig i intervjumaterialet i denne studien. Sosial identitet og symbolske grenser er viktige teoretiske perspektiver i flere av avhandlingens artikler, særlig i artikkel 1, men sosial identitet er også sentralt i artikkel 4. I artikkel 1 bruker vi teorier om sosial identitet og symbolske grenser til å vise hvordan MDMA ble definert som et «nytt» rusmiddel av brukerne. Dette til tross for at MDMA har vært hovedvirkestoffet i ecstasy som har vært brukt mye tidligere i utelivet og raves i Norge (Edland-Gryt et al., 2017). I artikkel 4 viser vi hvordan tre ulike bruksmåter kan vise hvordan bruk av illegale rusmidler ikke representerer én måte å mestre grenser på. Snarere vil det å ruse seg «utover», «innover» eller «bort», utløse forskjellige måter å mestre grenser innenfor kategorien rusmiddelbruk. Ved å analysere deltakernes fortellinger med fokus på kulturelle forestillinger og sosial identitet, viser vi hvordan nye kategorier av bruksmåter kan gi oss mer innsikt i rusmiddelbruk (Edland-Gryt, Skjælaaen og Sandøy, upublisert). Det handler om å mestre grenser på ulike måter for ulike bruksmønstre.

Kompenserende handlinger var også en måte de unge voksne i denne studien jobbet med å mestre grenser på. I artikkel 3 er Peretti-Watel's (2003) «Risk denial theory» utvidet til fire teknikker ved å analysere de unge voksnes snakk om handlinger som «compensating behaviours» (Edland-Gryt, upublisert). I tillegg til å analysere de unge voksnes fortellinger som de tre teknikkene «scapegoating», «self-confidence» og «comparison between risks», ble de unge voksnes fortellinger analysert som en måte å kompensere på. De fortalte om hvordan de for eksempel trente og tok vitaminer og mineraler for å kompensere for å bruke rusmidler på fest. Dette er analysert som en måte å mestre grenser på, og som skaderedusering nedenfra (Hardon & Hymans, 2016). De kompensierende handlingene gjaldt for alle de tre bruksmåtene «utover», «innover» og «bort», men var kanskje mest aktuelt for å ruse seg «utover» og «innover». De kompensierende handlinger var aktuelle på ulike måter for de ulike bruksmåtene, men å ruse seg «bort» var ikke det viktigste for de som var opptatt av kompensierende handlinger for å mestre grensene.

Kunsten å mestre grenser kan være sentralt både der rusmiddelbruken skjer fordi en ønsker å ruse seg «utover» for å bli mer sosial, «innover» for å oppnå nye innsikter, eller «bort» for å glemme. Grensene er uttrykk for normer, og som vist i artikkel 3 mener enkelte av deltakerne i denne studien at kompensierende handlinger kan bidra til at en er innenfor en grense i rusmiddelbruken fordi en i tillegg utfører handlinger som kompenserer for bruken. Det var også

slik at noen rusmidler ble beskrevet som innenfor, mens andre ikke var det. I artikkel 1 er MDMA definert som innenfor for deltakerne, mens ecstasy ikke er det. I artikkel 2 er kokainbruken beskrevet som en måte å jobbe med grensene for beruselse på. Det kan argumenteres for at det er enklere å mestre grenser i de to første kategoriene etablert i artikkel 4: «ruse seg utover» og «ruse seg innover». I den tredje kategorien «ruse seg bort», er det vanskeligere å mestre grensene fordi noe av motivasjonen for bruken er å glemme og flykte fra hverdagen. Hvor lett det er å mestre grenser vil også være knyttet til hvilket rusmiddel man bruker, både på grunn av farmakologiske kjennetegn ved rusmidlene, men også på grunn av normer knyttet til rusmidlene i samfunnet. Det vil kunne være enklere å mestre grenser knyttet til bruk av MDMA enn av amfetamin, for eksempel. Videre forskning bør fokusere på hvordan det går senere i livet med personer som bruker ulike rusmidler tidlig i livet, også med tanke på mestring av grenser.

Betegnelsen «kontrollert eufori» kan også brukes i analysen av hvordan deltakerne mestret grenser. De unge voksne syntes ikke det var greit å bli så full og/eller ruset at de ble kastet ut av utestedet. Det var heller ikke ønskelig å bli liggende med hodet på bordet hvis de holdt på å sjekke opp en annen. Grensene var likevel ikke veldig klare. Mange av deltakerne i studien fortalte at de ønsket å finne en «state of mind» som var beruset, men ikke *for* beruset, euforisk, men ikke *for* «ute». Dette vil ha ulikt forløp for ulike rusmidler, alt etter hva det var de ønsket å ruse seg på. Dette er også poenget med mange andre aktiviteter som kan analyseres som «edgework», og er veldig tydelig i analysene av utelivet. Deltakerne viste på ulike måter hvordan de mestret grensene for rusmiddelbruk. Det å mestre grenser var for mange av deltakerne selve poenget med utelivet.

5.2 Utfordre stereotypier

Funnene i artiklene utfordrer stereotypiske forestillinger om rusmiddelbruk i utelivet. Spillman (2020) viser til hvordan en av kultursosiologiens fordeler er å lære om ulike sosiale verdener som vi ellers ikke møter, og å bidra med vitenskapelig kunnskap om grupper som utfordrer generaliseringer og stereotypier (Spillman, 2020:52). Flere nyere studier på rusfeltet viser hvordan stereotypiske forestillinger bør utfordres gjennom forskning, for eksempel når det gjelder «dealere» (Søgaard & Bræmer, 2023) og stereotypiske forestillinger om beruselse og kjønn (Pennay et al., 2022). I denne avhandlingen har flere stereotypiske forestillinger blitt utfordret, særlig gjelder dette rusmidlene MDMA, ecstasy og kokain, men også hvordan unge voksne forholder seg til helse og risiko. Disse stereotypiske forestillingene handler for eksempel om hvordan unge voksne som sier de bruker MDMA ikke mener at de bruker ecstasy, og dermed distanserer seg fra et rusmiddel med assosiasjoner til ravekulturen (artikkel 1). De handler også om hvordan deltakere som sa de brukte kokain ikke brukte det først og fremst for ruseffekten (high'en) i seg selv, men for å manøvrere eskalerende alkoholrus (artikkel 2). I tillegg nyanserer artiklene i avhandlingen stereotypiske fremstillinger om hvordan unge voksne forholder seg til helse og risiko (artikkel 3). Disse stereotypiske bildene er for eksempel bildet av at en som bruker illegale rusmidler (som for eksempel kokain eller amfetamin) ikke er en person som er opptatt av helse og trening.

Kultursosiologi handler om å oppdage nye aspekter ved den sosiale verden som ellers ikke ville blitt oppdaget fordi det er skjult i ritualer og samhandlingspraksiser som ikke er synlige for omverdenen. Særlig gjelder dette illegale aktiviteter, fordi det ikke blir snakket høyt om.

Dermed kan forestillinger som er «tatt for gitt» bli stående som sannheter. Gjennom kultursosiologisk forskning kan stereotypier utfordres, og gjennom denne kunnskapen kan vi få et mer nyansert bilde av samfunnet. I avhandlingen har de tre overfor nevnte stereotypiske forestillinger blitt utfordret i tre ulike artikler.

Bruk av MDMA er ofte analysert som et subkulturelt fenomen (Gourley, 2004). Deltakerne i denne studien så på MDMA som noe helt annet og mindre farlig enn ecstasy, og definerte seg ikke som del av en subkultur. Det kan diskuteres om brukere av MDMA hadde sett på bruken som subkultur dersom jeg hadde intervjuet et annet utvalg. Det er uansett interessant å se at disse brukerne av MDMA ikke så på sin egen praksis som subkulturell (Edland-Gryt et al., 2017), siden tidligere studier har pekt på hvordan bruk av MDMA blir oppfattet som en del av en subkulturell identitet (Gourley, 2004). Før jeg startet arbeidet med avhandlingen, hadde jeg tenkt at dette ville bli en studie som viste et bilde av en eller flere ulike subkulturer, og kanskje særlig rundt bruken av MDMA og ecstasy. Dersom en bruker definisjonen på subkultur¹⁹ fra Gelder (2005) er de personene som er intervjuet i denne studien sine oppfatninger mer på linje med samfunnet generelt, enn en del av en subkultur. I studien av brukere av MDMA og ecstasy, prøver deltakerne å distansere seg fra subkulturelle kjennetegn i stedet for å omfavne subkulturelle konnotasjoner.

En annen stereotypisk forestilling, er at personer som bruker rusmidler enten kan veldig mye om rusmidler og virkinger, eller at de ikke kan noe som helst, og ukritisk bruker «hva som helst». Denne avhandlingen kan bidra til å nyansere bildet, og to stikkord for å gi nyanser til bildet er «serotonin» og «cocaethylen». Dette kan med første øyekast virke som om det handler om farmakologi, men er en sosiologisk betraktning om hvordan unge voksne i denne studien snakket om kulturen rundt forskjellige farmakologiske begreper. Særlig gjelder dette begreper knyttet til MDMA og kokain. Det handler om hvordan unge voksne snakket om – eller ikke snakket om – farmakologiske termer knyttet til rusmidlene de brukte. Det var påfallende hvordan deltakerne som brukte MDMA i intervjuene snakket mye om serotonin, mens de som brukte kokain (og alkohol) ikke i det hele tatt snakket om cocaethylen. Dette ble særlig tydelig fordi det i stor grad var de samme personene som oppgav at de hadde brukt både MDMA og kokain.

Serotonin er en signalsubstans (nevrotmitter) i hjernen, som blant annet er viktig for regulering av humør, søvn, seksualitet, innlæring og appetitt. Lave mengder av stoffet kan være årsak til blant annet depresjon (Parrott, 2002). Cocaethylen er en metabolitt som dannes i kroppen ved samtidig inntak av alkohol og kokain, og denne metabolitten er mer giftig for hjertet, lever og hjerne, og dermed mer skadelig (Andrews, 1997). Cocaethylen skaper også økt eufori for den som bruker kokain og alkohol sammen. Flere deltakere uttrykte bekymring knyttet til langsiktige konsekvenser av bruken av kokain og alkohol, men de snakket ikke om cocaethylen. Derimot snakket nesten alle som brukte MDMA om serotoninnivået i hjernen, og hvordan de ikke ville bruke MDMA for ofte. Dette fordi de ville la hjernen få fylt opp serotoninnivået slik at de fikk maksimal effekt av stoffet.

Dette er sosiologisk interessant fordi det sier noe om hvordan kulturen rundt bruken av rusmidler skiller seg fra hverandre når det gjelder i hvor stor grad brukerne reflekterer over farmakologiske aspekter. Kulturen rundt bruken av MDMA var i mye større grad knyttet til en slik oppmerksomhet og «snakk» rundt effekter på kroppen og hjernen. Snakket rundt

¹⁹ Se kapittel 2.1.4.

serotonin kan analyseres som «harm reduction from below» (Hardon, 2021; Hardon & Hymans, 2016), og kan dermed også ha implikasjoner for de unge voksnes handlinger. Forskjellen på hvordan serotonin og cocaethylen blir snakket om er viktig fordi det avdekker viktige strukturer i hvordan ulike rusmidler blir oppfattet, og er med på å nyansere bildet av stereotypiske forestillinger av rusmiddelbruk.

En tredje stereotypisk forestilling handler om illegale rusmidler og helse. I artikkel 3 har jeg vist hvordan unge voksne som bruker illegale rusmidler i utelivet også er opptatt av helse og risiko (Edland-Gryt, upublisert). De kompenserer slik de ser det for rusmiddelbruken med trening og andre handlinger som er analysert som «compensating behaviours». På denne måten blir Peretti-Watel's (2003) «Risk denial theory» utvidet med en fjerde teknikk for «risk denial», og denne teoriutviklingen viser hvordan unge voksne tenker om det å kombinere bruk av illegale rusmidler og en livsstil der de også var opptatt av helse. Dette perspektivet er i tillegg til artikkel 1 og 2 med på å nyansere bildet om stereotypiske forestillinger.

5.3 «The club machinery»

Utelivet kan beskrives på mange ulike måter. Jeg velger her å betegne det som et utelivsmaskineri - «the club machinery» – som en egen sosial verden – for å illustrere noe av kompleksiteten. Maskineriet består av kulturelle strukturer som kan forklare noe av utelivets logikk, som ulike tannhjul som går inn i hverandre. Disse strukturene ble tydelige gjennom analysearbeidet i avhandlingen, og artiklene i den har vist noen av delene av maskineriet. I dette maskineriet er det mange bestanddeler som spiller sammen, men alle er ikke like enkle å få øye på. Maskineriet er sammensatt, involverer ulike aktører, og kan best forstås som en helhet. Samtidig må de mindre delene anerkjennes og forstås. Det er elementer av maskineriet som man ikke enkelt kan se utenfra, for eksempel illegal aktivitet. Ut fra denne avhandlingens perspektiv, er rusmidler sentrale deler, men også andre elementer er viktige. Ansatte på utesteder er andre sentrale deler, og selvsagt er folkene som er ute og danser og fester viktige bestanddeler. Beruselse er også en sentral del av maskineriet – og den kollektive bevisstheten rundt beruselsen og de illegale rusmidlene er viktig. Å ruse seg «utover» – for å være mer sosial – er sett på som den viktigste bruksmåten av illegale rusmidler i utelivet, slik vi har beskrevet i artikkel 4. «The club machinery» er et begrep som kan beskrive noe av kompleksiteten i den scenen utelivet er – og kan også vise hvordan de ulike delene av samspillet er avgjørende å forstå for å forstå logikken i utelivet.

Først og fremst er maskineriet karakterisert ved at personene og interaksjonen er viktige. Dette gjelder både de som jobber i utelivet, og de som er gjester. Det er mange ulike typer utesteder, og det er stor forskjell på klientellet på nattklubber og brune puber. Disse maskineriene kan ikke sammenlignes. Det er også store forskjeller mellom profesjonaliserte utelivskonsepter og mindre familiedrevne steder. Hvilke typer rusmidler som brukes, varierer også mellom ulike type steder. Valg av det ideelle utestedet var for mange unge voksne en viktig del av planleggingen av den kommende helgen og festen. Samtidig var type rusmiddel som ble planlagt brukt, en sentral del av overveielser av hvilket utested som passet best.

Alkohol er en avgjørende del av «The club machinery». Siden alkohol er det eneste legale rusmidlet i utelivet i Norge, kan vi se på alkohol som en slags smøring av hele maskineriet. Dersom vi tok bort promillen og beruselsen, ville maskineriet gått tregt, og kanskje ikke gått i det hele tatt. Nedstengingene under koronaepidemien i 2020 og 2021 viste dette: uten alkohol

var heller ikke restauranter mulig å holde åpne fordi inntektene fra alkoholsalget var helt avgjørende for omsetningen og også for feststemningen (Blytt, Bougroug, & Sletten, 2022).

I tillegg til alkohol, er kokain og MDMA sentrale i det maskineriet utelivet utgjør. MDMA og kokain kan ha diametralt motsatte virkninger på alkoholomsetningen på utesteder. Ifølge deltakerne i denne studien, påvirker de ulike legale og illegale rusmidlene også hverandre. For eksempel mente de at det ble drukket mer alkohol på utesteder dersom kokain var en del av festen (Edland-Gryt, 2021a), og mindre alkohol ble solgt dersom MDMA ble brukt (Edland-Gryt et al., 2017). De ulike illegale rusmidlene og bruksmåtene har også ulike posisjoner i utelivet (Edland-Gryt, Skjælaaen og Sandøy, upublisert). Denne avhandlingen har åpnet opp en del av maskineriet, og vist mer hvordan og hvorfor disse rusmidlene blir brukt, og hvordan rusmidlene er en viktig brikke i utelivsmaskineriet. Forskjellen mellom identiteten knyttet til de ulike rusmidlene er store, og betegnelsen «narkotika» som samlebetegnelse kan dekke til nyanser som er viktige å forstå for å skjønne mer av rusmidlenes logikk (Edland-Gryt, Skjælaaen og Sandøy, upublisert). Rusmidlene kan på denne måten ses på som ulike hjul i et stort tannhjul der de ulike tannhjulene påvirker hverandre ulikt.

Dette maskineriet involverer også selgere av ulike rusmidler. Det må være tilgang på de ulike rusmidlene som ønskes brukt i utelivet. Der alkoholtilgangen er selve kjernen i «The club machinery», er tilgangen på de illegale rusmidlene ikke umiddelbart kjent eller åpenlyst, heller ikke alltid for de som ønsker å bruke dem. Dørvaktene er også en del av maskineriet. Hva dørvaktene tillater og ikke tillater av bruk av ulike rusmidler har stor påvirkning på hvilke personer som vil oppsøke stedet, og hvilken type utelivskultur et sted har. Enkelte deltakere fortalte i intervjuer at noen dørvakter og bartendere også solgte kokain (Edland-Gryt, 2021b), og at de på enkelte utesteder kunne bruke illegale rusmidler åpenlyst i perioder der deler av utestedet ble stengt for andre enn innvidde. Tidligere studier har vist hvordan overskjenking ofte skjer i utelivet i Norge (Buvik & Rossow, 2015), og en kan tenke at dette henger sammen med at det også selges illegale rusmidler. Når mulighetsrommet er overskridelse, kan en tenke seg at en del rammer blir utydelige.

I England har de økonomiske aspektene og markedet blitt sett på som sentrale deler av utelivet, og «the nighttime economy» er et begrep som er mye brukt om logikken på feltet (Hadfield & Measham, 2015; Measham & Moore, 2009). I Norge har ikke markedene for rekreasjonsbruk av illegale rusmidler på samme måte vært forsket på, og bør studeres videre. Denne avhandlingen er et bidrag til å forstå mer av en del av det jeg her har kalt «the club machinery», og fremtidig forskning bør i større grad undersøke flere deler av dette maskineriet, fordi det er en del av samfunnet mange lever deler av livet sitt gjennom. Også voksne er en sentral del av gruppen som er mye ute på byen, og andre studier påpeker at fremtidig forskning også bør se på rekreasjonsbruk blant voksne (Ancrum et al., 2022).

Kompleksiteten i utelivsmaskineriet gjør at det er behov for studier av mange ulike deler av maskineriet. Kanskje er det betydningsfulle deler som ennå ikke er studert, og som påvirker de delene av utelivsmaskineriet som vi tror at vi forstår. Siden deler av det som er tannhjul i «the club machinery» er illegal aktivitet, er det grunn til å tro at ikke alle deler er like tilgjengelige.

5.4 Styrker og svakheter

En av styrkene ved denne avhandlingen er at den går i dybden av et sosialt fenomen som tidligere i liten grad er beskrevet i Norge. Ved å gå i dybden av en sosial praksis som utelivet, kan ny relevant informasjon komme til syne - en annen type kunnskap enn vi får ved andre datakilder som for eksempel surveydata eller avløpsvannsanalyser. Det å gå i dybden er gjort ved å gjøre lange intervjuer, der tiden gjør at en har mulighet til å snakke i dybden om fenomener som opptar deltakerne. God tid kan også være avgjørende for å oppnå tillit, og dermed få detaljerte beskrivelser fra deltakerne. Tillit ble oppnådd i de aller fleste intervjuene, og intervjuene gav rike data, med det Geertz (1973) kaller «tykke beskrivelser». Selv om denne studien bygger på et solid design og anerkjent metodikk, så er det flere mulige svakheter som bør påpekes, og som også har implikasjoner for tolkning av funnene i avhandlingen.

Det kan anes som en svakhet ved avhandlingen at datamaterialet i liten grad er analysert basert på for eksempel deltakernes kjønn, sosioøkonomiske bakgrunn, alder eller etnisitet. Disse kjennetegnene ble ikke vurdert som de mest fruktbare for analyser, og heller ikke de mest originale måtene å analysere data på. Vi kunne imidlertid også ha funnet interessante trekk dersom vi hadde analysert data basert på sosioøkonomisk bakgrunn, kjønn, alder og etnisitet. Kulturen rundt bruk av kokain er eksempel på et tema som kunne vært analysert på bakgrunn av kjønn. Rusmiddelbruk i utelivet har de fleste steder vært preget av at flere menn enn kvinner bruker illegale rusmidler, selv om forskjellene over tid har blitt mindre flere steder (Van Havere, Vanderplasschen, Broekaert, & De Bourdeaudhui, 2009). Measham (2002) viste tidlig hvordan den sosiokulturelle betydningen av kjønn ikke nødvendigvis er avgjørende, men at narkotikabruk kan ses på som en måte å «gjøre kjønn» på, og at kvinner i større grad enn menn var opptatt av skyld og skam, mens menn var mer opptatt av å skryte av rusmiddelbruken. Andre studier viser at rusmiddelbruk i stor grad er kjønnet, at kvinner og menn både bruker rusmidler på ulike måter og tilegner seg illegale rusmidler på forskjellig vis, ved at kvinner i mindre grad enn menn kjøper rusmidlene selv. Dette er for eksempel vist i en norsk kontekst for cannabisbruk (Dahl & Sandberg, 2015). Datamaterialet for denne avhandlingen var mindre entydig når det gjaldt kjønnskategoriene, og dette kunne i seg selv ha vært gjort til tema for analyse. For eksempel kunne betydningen av seksualitet og kjønn knyttet til bruk av MDMA vært analysert. Unges syn på kjønn og seksualitet i festsammenheng har blitt beskrevet som en «seksuell dobbeltmoral», der jenter og gutter tenker ulikt rundt hva som er aksepterte normer for kvinner og menn selv i det som ellers ses på som likestilte samfunn (Fjær, Pedersen, & Sandberg, 2015). Utelivet er i stor grad en kjønnet arena (Vaadal, 2020), der også alder er avgjørende (Ravn, 2012a; Vaadal, 2022). I datamaterialet var noen av deltakerne i øvre del av aldersspennet 20-34 år på vei ut av perioden med mest festing, mens noen av de yngste var midt i den alderen²⁰ med mest fokus på studentliv og fest. Dette kunne vært analysert for betydningen av deltakernes alder. Det var imidlertid mange problemstillinger dette datamaterialet var egnet for å undersøke, og det ble derfor ikke rom for alle. Både kokain og MDMA er rusmidler som er forbundet med både etniske posisjoner og klasseposisjoner (Erickson, 2022). Denne studien har ikke spesifikt analysert datamaterialet på bakgrunn av disse kategoriene, og videre studier bør se på disse perspektivene i en norsk kontekst.

²⁰ Dette er selvsagt også avhengig av livssituasjon i tillegg til alder.

En kjent kritikk av intervjudata, er at det deltakerne forteller ikke nødvendigvis er sant, eller forteller hele sannheten, men snakker ut fra et personlig narrativ som bærer preg av selv-presentasjon (Gubrium & Holstein, 1998). Dette er en relevant innvending mot at det deltakerne sier ikke må tolkes som objektive fakta, og dette er heller ikke et mål i den tradisjonen denne studien skriver seg inn i. I en sosialkonstruktivistisk og fenomenologisk tradisjon er det ikke slik at det er objektive fakta som er målet for forskningen. Det intervjudata sier noe om, er hvordan deltakerne ønsker å fremstå og hva de ønsker skal være sant om deres liv (Sandberg, 2010). En måte å prøve å sjekke det deltakerne snakket om i intervjuer, kunne vært å gjøre deltakende observasjon mer systematisk enn det som er gjort i denne studien. Det var imidlertid de subjektive meningene og oppfatningene til deltakerne på fester og i utelivet jeg ønsket å studere, ikke handlingene deres. Selv om de fleste intervjuene gav gode data²¹, var ikke alle intervjuene like gode, og særlig i ett intervju var det spesielt vanskelig å få gode beskrivelser. Deltakeren i dette intervjuet gav gjennomgående korte svar, og hadde en underforstått måte å snakke på.

Måten deltakerne ble rekruttert på i denne studien kan ha både fordeler og ulemper. Denne studien er del av Utelivsstudien som også inneholdt spørreundersøkelse utenfor utesteder²², og deltakere ble rekruttert utenfor utesteder basert på at de oppgav bruk av illegale rusmidler siste år i spørreskjemaet. Et argument for å gjøre det på denne måten, var at de selv hadde oppgitt bruk av illegale rusmidler siste år, i tillegg til at de var ute på byen, som var konteksten for rusmiddelbruken vi var ute etter å studere. Dette viste seg å være en god måte å få tak i relevante deltakere, og vi fikk god tilgang til personer med relevant erfaring. Det er vanligere å rekruttere deltakere gjennom snøballmetoden, eller gjennom etnografisk arbeid, og man kan argumentere for at det kan være et bedre grunnlag for tillit – særlig dersom jeg hadde møtt dem tidligere og hadde en relasjon. Erfaringen fra denne studien er imidlertid at det ikke var vanskelig å etablere et godt rom for samtale i dybdeintervjuene. Å rekruttere deltakere via Utelivsstudien bidro til å få et utvalg som ikke bestod av vennegjenger, men flere ulike personer fra forskjellige steder av utelivet. Dersom jeg hadde jobbet mer etnografisk og intervjuet personer fra noen utesteder, eller ved snøballmetoden, er det stor sannsynlighet for at jeg hadde intervjuet flere fra samme miljø. Hensikten i denne studien var å få et utvalg som kunne si noe om kulturen rundt rusmiddelbruk i Oslo, ikke bare i et mer enhetlig vennemiljø, selv om representativitet selvsagt ikke er et mål for kvalitative studier.

5.5 Kultur, ritualer, identitet og intensitet

Jock Young (1971) var en av de som tidligst skrev om den ambivalente posisjonen til unge når det gjelder rusmiddelbruk, og dette ambivalente er sentralt i denne avhandlingen, og ligger under mange av de tema som er beskrevet. Deltakernes fortellinger viser hvordan de var ambivalent til hvor stor plass rusen skulle ha i hverdagen deres. Dette ambivalente handler blant annet om identitet og ritualer, om kultur, og om intensitet. Det handler om at det er tiltrekningskraft i det illegale knyttet til bruk av rusmidler som alle vet er ulovlige, men som kan gi festen en x-faktor som unge voksne i mange situasjoner er villige til å risikere følgene av for å oppnå. Både legale og illegale rusmidler er en del av limet som binder samfunnet sammen.

²¹ Se kapittel 3.3 for en beskrivelse av intervjuene.

²² Se flytdiagram i kapittel 3.2.

Sentrale tema i denne avhandlingen har omhandlet identitet og det som kan betegnes som en type intensitet i utelivet, og mye av denne intensiteten kommer fra det Collins kaller emosjonell energi (Collins, 1993). Utelivet kan forstås som felt med høy grad av emosjonell energi, der identitet er spesielt viktig. Identitetsforhandlinger er analysert for bruk av MDMA/ecstasy i artikkel 1, og sosial identitet er også sentralt for ulike bruksmåter i artikkel 4. Artikkel 2 handler om kokain og alkohol, og særlig betydningen av kokainbruken for deltakerne, og ritualer knyttet til bruken (Edland-Gryt, 2021a). Tidligere er cannabisbruk beskrevet som rituelt (Sandberg & Pedersen, 2010), og artikkelen om kokain viser hvordan også bruk av kokain er preget av at ritualer er betydningsfullt for brukerne. Bruk av sine egne nøkler for å sniffe kokain var et av ritualene for deltakerne i studien. Det var både hygienisk og enkelt, og de kunne snakke om «en nøkkel» uten at folk rundt dem skjønnte at de snakket om kokain. Ritualer skapte en følelse av fellesskap (unity), noe som også er beskrevet ved drikking (Rothenbuhler, 1998), men som opplevdes sterkere når de sniffet kokain sammen (Edland-Gryt, 2021a). Dette er spesielt tydelig i studien av kokainbruk i utelivet, der ritualer og emosjonell energi er viktig for de som bruker kokain som en del av det å være ute på byen og feste. Ritualene knyttet til kokainbruk kan være en viktig inngang for å forstå bruken og kulturen rundt kokainbruk i utelivet i Oslo. Dette opplevdes som ekstra ritualer til den perfekte festen – der deltakerne beskrev at de fikk et spesielt bånd til vennene gjennom kokainbruken. Dette «ekstra» blir beskrevet som en intensitet som handler om en emosjonell energi, særlig knyttet til det illegale ved bruken som gir spenning.

Intensitet er et sentralt ord i denne sammenhengen, og det handler om rusmidler som får opp intensiteten både på grunn av farmakologien, men også på grunn av intensiteten i ritualene. «... sneaky crimes that frequently thrill their practitioners» (Katz, 1988:53) belyser noe av det de unge voksne ser etter i opplevelsene som rusbruken gir dem. I denne studien er nettopp denne intensiteten noe av det som kjennetegner skillet mellom bruk av legale og illegale stoffer – både fordi det er forbudt, men også fordi brukerne vet at det er potensielt mer skadelig for dem enn alkohol. Grunnen til at det potensielt er mer skadelig er både de konkrete virkningene av rusmidlene, men også fordi stoffene kan være blandet med andre stoffer. Rusmidler kjøpt på det illegale markedet er vanskeligere å kontrollere innholdet av enn alkohol og tobakk. Intensitet er også ulikt forstått i ulike måter å bruke rusmidler på, som vist i artikkel 4. «Ruse seg utover» er forbundet med intensitet knyttet til det sosiale, mens «ruse seg innover» er knyttet til en annen form for intensitet, mer individuelt, men samtidig med en sterk fellesskapsfølelse. Å «ruse seg bort» var for mange i mindre grad knyttet til begge formene for intensitet (Edland-Gryt, Skjælaaen og Sandøy, upublisert).

Rusmiddelbruk blir forstått på ulike måter. For noen er det å sniffe kokain først og fremst noe individuelt og rituelt, mens det for andre er viktig å sniffe sammen med andre. Begge deler – det individuelle og det kollektive – er viktig å forstå for å skjønne hva som er interessant med kokainbruk fra brukernes perspektiv (Edland-Gryt, 2021a). Emosjonell energi og emosjonell intensitet er sentrale begrep for å forstå hvordan unge voksne forholder seg til det som kan ses som risikofylte aktiviteter. Intensiteten i bruken av rusmidler er spesielt interessant fra et sosiologisk synspunkt, og fremtidig forskning bør sette søkelys på hvordan intensitet potensielt forstås ulikt for problematisk bruk og rekreasjonsbruk av ulike rusmidler.

5.6 Konklusjon

Gjennom de fire artiklene i avhandlingen har jeg vist ulike sider av hvordan og hvorfor unge voksne velger å bruke rusmidler når de fester og er ute på byen, og hvordan det sosiale og betydningen av ritualer er viktig å ta i betraktning for å forstå mer av kulturen rundt bruken. Ulike sosiologiske perspektiver på bruken er avgjørende for å forstå logikken i rusmiddelbruken, og identitet, symbolske grensedragninger og risikooppfatninger er eksempler på sentrale perspektiver. Avhandlingen bidrar til forskningslitteraturen ved å studere i dybden hvordan unge voksne som er mye ute på byen oppfatter bruken av illegale rusmidler. I tillegg bidrar delstudiene til kunnskap om fenomener som er lite studert, for eksempel er kulturen rundt bruken av kokain lite beskrevet i en europeisk kontekst. Ved bruk av kultursosiologiske teorier har jeg gitt en bredere forståelse av flere aspekter av rusmiddelbruken, og de valgene de unge voksne gjør knyttet til rus. Denne avhandlingen viser at det har avgjørende betydning å snakke med de personene som gjør de aktivitetene som skal forstås og forklares. Sosiologisk analyse kan bidra til å se nye sider av rusmiddelbruk i utelivet, samt til diskusjon rundt stereotypiske forestillinger knyttet til det å ruse seg på ulike rusmidler ute på byen.

Unge voksne i denne studien jobber med *kunsten å mestre grenser* i «the club machinery» – gjennom å vurdere risiko, jobbe med egen identitet og symbolske grenser mot andre som bruker andre typer rusmidler. På denne måten jobber de også med å redusere stigmaet som fremdeles er knyttet til det å bruke illegale rusmidler. Dette er et spennende felt å forske i, der det skjer endringer politisk, og der brukere av rusmidler i stadig større grad er en del av beslutningsprosessen på feltet (Pedersen, Holst, & Fjell, 2022). Kunnskapen er viktig fordi de som planlegger og gjennomfører forebyggende tiltak for denne gruppen ofte ikke har egen erfaring fra bruk av de rusmidlene de vil forebygge skadelig bruk av. Fremtidig forskning bør ha fokus på denne gruppen, både unge voksne, men også bruk blant voksne.

Til slutt - kunnskapen fra avhandlingens fire artikler kan bidra med en mer kompleks forståelse av rekreasjonsbruk av ulike rusmidler i utelivet, både spesifikt når det gjelder MDMA og kokain, men også på tvers av substanser når det gjelder perspektiver på helse og trening, og ulike bruksmåter av illegale rusmidler. Flere av disse temaene er sammensatte, og funnene bidrar til empirisk innsikt i bruken av noen av de mest brukte illegale rusmidlene i utelivet, og i tillegg illegale rusmidler mer generelt. Rusmiddelbruken gir mange skader på individ- og samfunnsnivå, men bruken gir også glede for mange, og mestring av grenser er sentralt for unge voksnes rusmiddelbruk på fest. Ved å analysere kulturen rundt bruken av MDMA og kokain synliggjør avhandlingen det sosiale livet rundt bruken av noen av de mest brukte illegale rusmidler i utelivet. Dette bidrar til ny innsikt i rekreasjonsbruk av rusmidler.

Referanser

- Addison, M., McGovern, W., & McGovern, R. (red.). (2022). *Drugs, Identity and Stigma*. Cham: Springer Nature Switzerland.
- Alexander, J. C. (2004). Cultural pragmatics: Social performance between ritual and strategy. *Sociological theory*, 22(4), 527-573.
- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2017). *Reflexive methodology: New vistas for qualitative research*: sage.
- Ancrum, C., Scott, S., & Wattis, L. (2022). 'It's What Happens Now When People Go for a Drink': Normalising Non-dependent Recreational Cocaine Use Amongst Over-35s in the UK. I: M. Addison, W. McGovern, & R. McGovern (red.), *Drugs, Identity and Stigma* (s. 221-246): Springer.
- Andrews, P. (1997). Cocaethylene toxicity. *Journal of addictive diseases*, 16(3), 75-84.
- Aresi, G., & Pedersen, E. R. (2016). 'That right level of intoxication': A Grounded Theory study on young adults' drinking in nightlife settings. *Journal of Youth Studies*, 19(2), 204-220.
- Askew, R. (2016). Functional fun: Legitimising adult recreational drug use. *International Journal of Drug Policy*, 36, 112-119.
- Barth, F. (1969). *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bauman, Z. (2013). *Liquid modernity*: John Wiley & Sons.
- Beck, U. (1992). *Risk society: towards a new modernity*. London: Sage Publications Ltd.
- Becker, H. S. (1953). Becoming a marihuana user. *American Journal of Sociology*, 59(3), 235-242.
- Becker, H. S. (1973 [1963]). *Outsiders: studies in the sociology of deviance*. New York: Free Press.
- Bengtsson, T. T., & Ravn, S. (2018). *Youth, risk, routine: A new perspective on risk-taking in young lives*. London: Routledge.
- Bennett, A. (1999). Subcultures or neo-tribes? Rethinking the relationship between youth, style and musical taste. *Sociology*, 33(3), 599-617.
- Bennett, A., & Kahn-Harris, K. (2020). *After subculture: Critical studies in contemporary youth culture*. New York: Bloomsbury Publishing.
- Benton, T., & Craib, I. (2011). *Philosophy of social science: The philosophical foundations of social thought* (Second edition utg.). New York: Palgrave Macmillan
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality*. London: Allen Lane: Penguin.
- Beselia, A., Kirtadze, I., & Otiashvili, D. (2019). Nightlife and drug use in Tbilisi, Georgia: results of an exploratory qualitative study. *Journal of Psychoactive Drugs*, 51(3), 247-253.
- Blytt, J. P., Bougroug, A., & Sletten, P. (2022). *Økonomisk utvikling gjennom Covid-19*. Oslo: SSB.
- Bogren, A. (2008). Women's intoxication as 'dual licentiousness': An exploration of gendered images of drinking and intoxication in Sweden. *Addiction Research & Theory*, 16(1), 95-106.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Bourke, B. (2014). Positionality: Reflecting on the research process. *The qualitative report*, 19(33), 1-9.
- Bredal, A., Stefansen, K., & Bjørnholt, M. (2022). Why do people participate in research interviews? Participant orientations and ethical contracts in interviews with victims of interpersonal violence. *Qualitative research*, 14687941221138409.

- Bretteville-Jensen, A. L. (2000). Kjønnforskjeller i bruksmønster og helse blant intravenøse heroinmisbrukere i Oslo. *Tidsskrift for Den norske legeforsking*.
- Bretteville-Jensen, A. L., Andreas, J. B., Furuhaugen, H., & Gjerde, H. (2019). *Utelivsstudien 2017. Rusmiddelbruk blant folk "på byen" i Oslo og seks andre byer på Østlandet*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Bretteville-Jensen, A. L., Burdzovic, J. A., Furuhaugen, H., & Hallvard, G. (2019). *Utelivsstudien 2017 - Rusmiddelbruk blant folk "på byen" i Oslo og seks andre byer på Østlandet*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Brookman, F., Copes, H., & Hochstetler, A. (2011). Street codes as formula stories: How inmates recount violence. *Journal of Contemporary Ethnography*, 40(4), 397-424.
- Buvik, K., & Rossow, I. (2015). Factors associated with over-serving at drinking establishments. *Addiction*, 110(4), 602-609.
- Buvik, K., Skatvedt, A., & Baklien, B. (2020). Feltsamtaler som datakilde i kvalitativ samfunnsforskning. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 61(03), 222-240.
- Carling, J., Erdal, M. B., & Ezzati, R. (2014). Beyond the insider–outsider divide in migration research. *Migration Studies*, 2(1), 36-54.
- Cohen, S., & Taylor, L. (1992 [1976]). *Escape attempts: The theory and practice of resistance in everyday life*. London: Routledge.
- Collins, R. (1993). Emotional energy as the common denominator of rational action. *Rationality and society*, 5(2), 203-230.
- Collins, R. (2004). *Interaction ritual chains*. New Jersey: Princeton University Press.
- Copes, H. (2016). A narrative approach to studying symbolic boundaries among drug users: A qualitative meta-synthesis. *Crime, Media, Culture*, 12(2), 193-213.
- Copes, H., Hochstetler, A., & Williams, J. P. (2008). “We Weren't Like No Regular Dope Fiends”: Negotiating Hustler and Crackhead Identities. *Social Problems*, 55(2), 254-270.
- Copes, H., Leban, L., Kerley, K. R., & Deitzer, J. R. (2016). Identities, boundaries, and accounts of women methamphetamine users. *Justice Quarterly*, 33(1), 134-158.
- Copes, H., Sandberg, S., & Ragland, J. (2022). Protecting Stories: How Symbolic Boundaries Reduce Victimization and Harmful Drug Use. *Crime & Delinquency*, 00111287221100131.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*: Sage publications.
- Dahl, S. L., & Sandberg, S. (2015). Female cannabis users and new masculinities: The gendering of cannabis use. *Sociology*, 49(4), 696-711.
- Davis, D. (2020). Presenting research reflexivity in your PhD thesis. *Nurse Researcher*, 28(3), 37-43.
- Day, S. (2012). A reflexive lens: Exploring dilemmas of qualitative methodology through the concept of reflexivity. *Qualitative sociology review*, 8(1), 60-85.
- Demant, J. (2010). Kokain og alkohol - en kontrollabel cocktail? I: M. Järvinen, Demant, J., and Østergaard, J. (red.), *Stoffer og natteliv* (s. 146-163). Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.
- Demant, J., & Ravn, S. (2010). Identifying drug risk perceptions in Danish youths: Ranking exercises in focus groups. *Drugs: education, prevention and policy*, 17(5), 528-543.
- Demant, J., Ravn, S., & Kaae, A. M. (2011). The glamour makes the difference. Discourses on cocaine, ecstasy and amphetamine in Danish media. I: J. Fountain, Asmussen Frank, V., Korf D.J. (red.), *Messages, Markets and Methods. Dynamics in European Drug Research* (s. 136-151). EU: Pabst Science Publishers.
- Demant, J., Ravn, S., & Thorsen, S. K. (2010). Club studies: methodological perspectives for researching drug use in a central youth social space. *Leisure Studies*, 29(3), 241-252.

- Demant, J., & Østergaard, J. (2007). Partying as everyday life: Investigations of teenagers' leisure life. *Journal of Youth Studies*, 10(5), 517-537.
- Douglas, M. (2013). *Constructive drinking* (Vol. 10). London: Routledge.
- Duff, C. (2003). The importance of culture and context: rethinking risk and risk management in young drug using populations. *Health, risk & society*, 5(3), 285-299.
- Duff, C. (2008). The pleasure in context. *International Journal of Drug Policy*, 19(5), 384-392.
- Dunlap, E., & Johnson, B. D. (1998). Gaining access to hidden populations: Strategies for gaining cooperation of drug sellers/dealers and their families in ethnographic research. *Drugs & Society*, 14(1-2), 127-149.
- Durkheim, E. (1965 [1915]). *The Elementary Forms of Religious Life*. New York: The Free Press.
- Durkheim, E. (1978). *Selvmordet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Edland-Gryt, M. (2021a). Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication. *Journal of Drug Issues*, 0022042620986514.
- Edland-Gryt, M. (2021b). Hva er det med kokain som gjør at det blir sett på som et ideelt rusmiddel i utelivet? . *Tidsskriftet forebygging.no*, 3.
- Edland-Gryt, M (upublisert). «At least I use magnesium before I go clubbing”: Risk denial techniques and health perspectives in recreational drug use.
- Edland-Gryt, M., Amundsen, E. J., & Christiansen, S. T. G. Behandling for rusmiddelproblemer i spesialisthelsetjenesten. I: *Narkotika i Norge*. [nettdokument]. Oslo: Folkehelseinstituttet. Hentet 27.mai 2022, fra <https://www.fhi.no/nettpub/narkotikainorge/tiltak-og-behandling/behandling-for-narkotikaproblemer-i-spesialisthelsetjenesten/>
- Edland-Gryt, M., Sandberg, S., & Pedersen, W. (2017). From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends. *International Journal of Drug Policy*, 50, 1-8.
- Edland-Gryt, M., & Skatvedt, A. H. (2013). Thresholds in a low-threshold setting: an empirical study of barriers in a centre for people with drug problems and mental health disorders. *International Journal of Drug Policy*, 24(3), 257-264.
- Edland-Gryt, M., Skjælaaen, Ø., og Sandøy, T.A. (upublisert). Ruse seg utover, innover eller bort? En sosiologisk organisering av illegal rusmiddelbruk.
- Eggebo, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 4(2), 106-122.
- Elster, J. (1989). *Nuts and bolts for the social sciences*. New York: Cambridge University Press.
- Elwood, S. A., & Martin, D. G. (2000). “Placing” interviews: location and scales of power in qualitative research. *The professional geographer*, 52(4), 649-657.
- England, K. V. (1994). Getting personal: Reflexivity, positionality, and feminist research. *The professional geographer*, 46(1), 80-89.
- Erickson, J. H. (2022). “Wild in My Eyes”: An Analysis of Narratives and Narrative Identities among Diverse Drug Users. *Deviant Behavior*, 43(12), 1471-1486.
- Fabrizio, S., Faccioli, F., Fazzi, G., Marconi, F., & Martire, F. (2013). Just for fun? Alcohol and drugs in youth lifestyles: a survey. *International Review of Sociology*, 23(3), 622-646.
- Feltmann, K., Elgán, T. H., Strandberg, A. K., Kvillemo, P., Jayaram-Lindström, N., Grabski, M., . . . Gripenberg, J. (2021). Illicit Drug Use and Associated Problems in the Nightlife Scene: A Potential Setting for Prevention. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), 4789.
- Fine, G. A., & Kleinman, S. (1979). Rethinking subculture: An interactionist analysis. *American Journal of Sociology*, 85(1), 1-20.

- Fjær, E. G. (2018). Til forsvar for kvalitative intervju. *Dansk Sociologi*, 29(3), 27-43.
- Fjær, E. G., Pedersen, W., & Sandberg, S. (2015). "I'm Not One of Those Girls" boundary-work and the sexual double standard in a liberal hookup context. *Gender & Society*, 29(6), 960-981.
- Forsyth, A. J. (1996). Places and patterns of drug use in the Scottish dance scene. *Addiction*, 91(4), 511-521.
- Fossland, T., & Thorsen, K. (2010). *Livshistorier i teori og praksis*: Fagbokforlaget.
- Foster, K., & Spencer, D. (2013). 'It's just a social thing': Drug use, friendship and borderwork among marginalized young people. *International Journal of Drug Policy*, 24(3), 223-230.
- Frank, V. A., Sjøgaard, T. F., & Bjønness, J. (2019). Forbrug af illegale stoffer–kultur, identitet og fællesskaber '25'-jubilæumsskrift udgivet i anledning af Center for Rusmiddelforskning 25 års jubilæum (s. 20-25): Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet.
- Frost, J. (2022). Hvor farlig er MDMA? *Tidsskrift for Den norske legeforening*.
- Gailey, J. A. (2009). "Starving is the most fun a girl can have": The pro-ana subculture as edgework. *Critical criminology*, 17(2), 93-108.
- Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures. Selected essays*. New York: Basic Books.
- Geertz, C. (2008). *Thick description: Toward an interpretive theory of culture*: Routledge.
- Gelder, K. (2005). *The subcultures reader*. New York: Routledge.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*: Stanford university press.
- Gilje, N. (2006). Fenomenologi, konstruktivisme og kulturforskning. En vitenskapsteoretisk diskusjon. *Tidsskrift for kulturforskning*, 5(1).
- Goffman, E. (1963). *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. New Jersey, USA: Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs,.
- Goffman, E. (1990). *The Presentation of Self in Everyday Life*. London: Penguin Books.
- Goffman, E. (1992). Vårt rollespill til daglig [The presentation of self in everyday life]. *Oslo: Pax forlag*.
- Goffman, E. (2008 [1967]). *Interaction ritual: essays on face-to-face interaction*. New Brunswick: AldineTransaction.
- Gourley, M. (2004). A subcultural study of recreational ecstasy use. *Journal of sociology*, 40(1), 59-73.
- Gripenberg-Abdon, J., Elgán, T. H., Wallin, E., Shaafati, M., Beck, O., & Andréasson, S. (2012). Measuring substance use in the club setting: a feasibility study using biochemical markers. *Substance abuse treatment, prevention, and policy*, 7(1), 1-10.
- Gubrium, J. F., & Holstein, J. A. (1998). Narrative practice and the coherence of personal stories. *Sociological quarterly*, 39(1), 163-187.
- Hadfield, P., & Measham, F. (2015). The outsourcing of control: Alcohol law enforcement, private-sector governance and the evening and night-time economy. *Urban studies*, 52(3), 517-537.
- Hardon, A. (2021). *Chemical Youth: Navigating Uncertainty in Search of the Good Life*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Hardon, A., & Hymans, T. D. (2016). Guest editors' introduction: Harm reduction from below. *Contemporary Drug Problems*, 43(3), 191-198.
- Hauge, R. (2009). *Rus og rusmidler gjennom tidene*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hayward, K. (2002). The vilification and pleasures of youthful transgression. I: J. Muncie, Hughes, G. and McLaughlin, E. (red.), *Youth Justice: Critical Readings* (s. 80-94). London: Sage.
- Hebdige, D. (1988). *Subculture: The meaning of style*. New York: Routledge.

- Heradstveit, O., Skogen, J. C., Edland-Gryt, M., Hesse, M., Vallentin-Holbech, L., Lønning, K. J., & Sivertsen, B. (2020). Self-reported illicit drug use among Norwegian university and college students. Associations with age, gender and geography. *Frontiers in Psychiatry, 11*, 1424.
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (1995). *The active interview* (Vol. 37): Sage.
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2004). The active interview. I: D. Silverman (red.), *Qualitative research: Theory, method and practice* (Vol. 2, s. 140-161). London: SAGE.
- Howell, K. E. (2012). *An introduction to the philosophy of methodology*: Sage.
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research, 15*(9), 1277-1288.
- Hunt, G. P., & Evans, K. (2008). 'The great unmentionable': Exploring the pleasures and benefits of ecstasy from the perspectives of drug users. *Drugs: education, prevention and policy, 15*(4), 329-349.
- Hunt, G. P., Evans, K., & Kares, F. (2007). Drug use and meanings of risk and pleasure. *Journal of Youth Studies, 10*(1), 73-96.
- Jamt, R. E., Edvardsen, H. M., Middelkoop, G., Kallevik, A. S., Bogstrand, S. T., Vevelstad, M. S., & Vindenes, V. (2022). Dødsfall assosiert med MDMA i perioden 2000–19. *Tidsskrift for Den norske legeforening*.
- Jenkins, R. (2008). *Social Identity*. London; New York: Routledge.
- Jenkins, R. (2014). *Social identity* (4th utg.). New York: Routledge.
- Jensen, S. Q. (2006). Rethinking subcultural capital. *Young, 14*(3), 257-276.
- Justesen, L., & Mik-Meyer, N. (2012). *Qualitative Research Methods in Organisation Studies*. Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.
- Järvinen, M. (2003). Drinking rituals and drinking problems in a wet culture. *Addiction Research & Theory, 11*(4), 217-233.
- Järvinen, M. (2013). Recreational drug use and the club scene. I: T. Blackshaw (red.), *Routledge Handbook of Leisure Studies* (s. 369-379). London: Routledge.
- Järvinen, M., & Demant, J. (2011). The normalisation of cannabis use among young people: Symbolic boundary work in focus groups. *Health, risk & society, 13*(2), 165-182.
- Järvinen, M., Demant, J., & Østergaard, J. (2010). *Stoffer og natteliv*: Hans Reitzel.
- Järvinen, M., & Ravn, S. (2011). From recreational to regular drug use: qualitative interviews with young clubbers. *Sociology of Health & Illness, 33*(4), 554-569.
- Katz, J. (1988). *Seductions of Crime: Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. New York: Basic Books.
- Kelly, B. C., Parsons, J. T., & Wells, B. E. (2006). Prevalence and predictors of club drug use among club-going young adults in New York City. *Journal of Urban Health, 83*(5), 884.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interviews. Learning the craft of qualitative research interviewing* Thousands Oaks: SAGE Publications.
- Lamont, M. (1992). *Money, morals, and manners: The culture of the French and the American upper-middle class*: University of Chicago Press.
- Lamont, M. (2004). Book Review. Talk of Love: How Culture Matters. By Ann Swidler. *American Journal of Sociology, 109* (5), 1201-1203.
- Lamont, M., & Virag, M. (2002). The Study of Boundaries in the Social Sciences. *Annual Review of Sociology, 28*, 167-195.
- Larsen, H. (2019). *Den nye kultursosiologien*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lévi-Strauss, C. (1963). The bear and the barber. *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, 93*(1), 1-11.

- Lindesmith, A. R. (1938). A sociological theory of drug addiction. *American Journal of Sociology*, 43(4), 593-613.
- Loseke, D. R. (2007). The study of identity as cultural, institutional, organizational, and personal narratives: Theoretical and empirical integrations. *The Sociological Quarterly*, 48(4), 661-688.
- Loseke, D. R. (2019). *Narrative productions of meanings: Exploring the work of stories in social life*. Lanham: Lexington Books.
- Lupton, D. (1993). Risk as moral danger: the social and political functions of risk discourse in public health. *International journal of health services*, 23(3), 425-435.
- Lupton, D. (2013). *Risk: Second Edition* (2nd utg.). London, United Kingdom: Taylor & Francis Ltd.
- Lupton, D., & Tulloch, J. (2002). Life would be pretty dull without risk': voluntary risk-taking and its pleasures. *Health, risk & society*, 4(2), 113-124.
- Lyng, S. (1990). Edgework: A social psychological analysis of voluntary risk taking. *American Journal of Sociology*, 95(4), 851-886.
- Lyng, S., & Matthews, R. (2007). Risk, edgework, and masculinities. I: K. Hannah-Moffat & P. O'Malley (red.), *Gendered risks* (s. 83-106). London: Routledge-Cavendish.
- Løvgren, M., & Orupabo, J. (2018). En sosiologi om symbolske grenser. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(3), 203-207.
- Maruna, S., & Copes, H. (2005). What have we learned from five decades of neutralization research? *Crime and justice*, 32, 221-320.
- Matza, D. (1969). *Becoming Deviant*. Englewood Cliffs. N.J.: Prentice-Hall.
- McGovern, R., & McGovern, W. (2011). Voluntary risk-taking and heavy-end crack cocaine use: An edgework perspective. *Health, risk & society*, 13(5), 487-500.
- Mead, G. H., & Schubert, C. (1934). *Mind, self and society* (Vol. 111): University of Chicago press.
- Measham, F. (2002). "Doing gender"—"doing drugs": Conceptualizing the gendering of drugs cultures. *Contemporary Drug Problems*, 29(2), 335-373.
- Measham, F. (2004). The decline of ecstasy, the rise of 'binge' drinking and the persistence of pleasure. *Probation Journal*, 51(4), 309-326.
- Measham, F., Aldridge, J., & Parker, H. (2001). *Dancing on Drugs: Risk, health and hedonism in the British club scene*. London: Free Association Books.
- Measham, F., & Moore, K. (2009). Repertoires of distinction: Exploring patterns of weekend polydrug use within local leisure scenes across the English night time economy. *Criminology & Criminal Justice*, 9(4), 437-464.
- Measham, F., Newcombe, R., & Parker, H. (1994). The normalization of recreational drug use amongst young people in North-West England. *British Journal of Sociology*, 287-312.
- Measham, F., Parker, H., & Aldridge, J. (1998). The teenage transition: From adolescent recreational drug use to the young adult dance culture in Britain in the mid-1990s. *Journal of Drug Issues*, 28(1), 9-32.
- Mjøset, L. (2009). The contextualist approach to social science methodology. I: D. Bryne & C. C. Ragin (red.), *Handbook of Case-Based Methods* (s. 39-68). London: Sage.
- Moore, D. (2008). Erasing pleasure from public discourse on illicit drugs: On the creation and reproduction of an absence. *International Journal of Drug Policy*, 19(5), 353-358.
- Mounteney, J., Griffiths, P., Bo, A., Cunningham, A., Matias, J., & Pirona, A. (2018). Nine reasons why ecstasy is not quite what it used to be. *International Journal of Drug Policy*, 51, 36-41.
- Månsson, E., & Bogren, A. (2014). Health, risk, and pleasure: The formation of gendered discourses on women's alcohol consumption. *Addiction Research & Theory*, 22(1), 27-36.

- Nabben, T., & Korf, D. J. (1999). Cocaine and crack in Amsterdam: diverging subcultures. *Journal of Drug Issues*, 29(3), 627-651.
- NESH. (2016). *Guidelines for research ethics in the social sciences, law and the humanities*. Oslo: The National Committee for Research Ethics in the Social Sciences and the Humanities (NESH).
- NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*, NESH. Oslo: Den nasjonale forskningsetiske komitè for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH).
- Nordfjærn, T., Bretteville-Jensen, A. L., Edland-Gryt, M., & Gripenberg, J. (2016). Risky substance use among young adults in the nightlife arena: an underused setting for risk-reducing interventions? *Scandinavian journal of public health*, 1403494816665775.
- Nordfjærn, T., Edland-Gryt, M., Bretteville-Jensen, A. L., Buvik, K., & Gripenberg, J. (2016). Recreational drug use in the Oslo nightlife setting: study protocol for a cross-sectional time series using biological markers, self-reported and qualitative data. *BMJ Open*, 6(4).
- Palamar, J. J., Acosta, P., Ompad, D. C., & Cleland, C. M. (2017). Self-reported ecstasy/MDMA/“Molly” use in a sample of nightclub and dance festival attendees in New York City. *Substance Use & Misuse*, 52(1), 82-91.
- Palamar, J. J., & Keyes, K. M. (2020). Trends in drug use among electronic dance music party attendees in New York City, 2016–2019. *Drug and Alcohol Dependence*, 209, 107889.
- Park, R. E. (1915). The city: Suggestions for the investigation of human behavior in the city environment. *American Journal of Sociology*, 20(5), 577-612.
- Parrott, A. C. (2002). Recreational Ecstasy/MDMA, the serotonin syndrome, and serotonergic neurotoxicity. *Pharmacology Biochemistry and Behavior*, 71(4), 837-844.
- Parsons, T. (2013 [1951]). *The social system*. Cambridge: Routledge.
- Pedersen, W., & Bakken, A. (2016). Urban landscapes of adolescent substance use. *Acta Sociologica*, 59(2), 131-150.
- Pedersen, W., Holst, C., & Fjell, L. K. (2022). Warriors against the ‘war on drugs’: Lay experts in Norwegian drug policy. *Current sociology*, 70(7), 1013-1030.
- Pennay, A., Törrönen, J., Herold, M. D., Fenton, L., MacLean, S., Caluzzi, G., . . . Holmes, J. (2022). “There’s a lot of stereotypes going on”: A cross-national qualitative analysis of the place of gender in declining youth drinking. *International Journal of Drug Policy*, 108, 103827.
- Peretti-Watel, P. (2003). Neutralization theory and the denial of risk: Some evidence from cannabis use among French adolescents. *The British journal of sociology*, 54(1), 21-42.
- Plummer, K. (1997). *The Chicago school: critical assessments*. London: Routledge.
- Radcliffe, P. (2011). Motherhood, pregnancy, and the negotiation of identity: The moral career of drug treatment. *Social Science & Medicine*, 72(6), 984-991.
- Ravn, S. (2012a). Contested identities: Identity constructions in a youth recreational drug culture. *European journal of cultural studies*, 15(4), 513-527.
- Ravn, S. (2012b). *Intoxicated Interactions-Clubbers Talking about Their Drug Use: PhD Dissertation*: Centre for Alcohol and Drug Research, Aarhus University.
- Ravn, S. (2012c). Managing drug use in Danish club settings: A normalized enterprise? *Young*, 20(3), 257-276.
- Ravn, S., & Duff, C. (2015). Putting the party down on paper: A novel method for mapping youth drug use in private settings. *Health & place*, 31, 124-132.

- Reith, G. (2005). On the edge: drugs and the consumption of risk in late modernity. I: S. Lyng (red.), *Edgework: The Sociology of Risk-Taking*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Rhodes, T. (1997). Risk theory in epidemic times: sex, drugs and the social organisation of 'risk behaviour'. *Sociology of Health & Illness*, 19(2), 208-227.
- Rothenbuhler, E. W. (1998). *Ritual communication: From everyday conversation to mediated ceremony*. California: SAGE Publications.
- Salasuo, M., & Seppälä, P. (2004). Drug use within the Finnish club culture as marks of distinction. *Contemporary Drug Problems*, 31(2), 213-229.
- Sandberg, S. (2010). What can "lies" tell us about life? Notes towards a framework of narrative criminology. *Journal of criminal justice education*, 21(4), 447-465.
- Sandberg, S. (2013). Cannabis culture: A stable subculture in a changing world. *Criminology & Criminal Justice*, 13(1), 63-79.
- Sandberg, S., & Copes, H. (2013). Speaking with ethnographers: The challenges of researching drug dealers and offenders. *Journal of Drug Issues*, 43(2), 176-197.
- Sandberg, S., & Pedersen, W. (2010). *Cannabiskultur*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sandøy, T. (2022). *Narkotikabruk i Norge*. Hentet fra <https://www.fhi.no/nettpub/narkotikainorge/bruk-av-narkotika/narkotikabruk-i-norge/?term=&h=1>
- Schackt, J. (2009). *Kulturteori. Innføring i et flerfaglig felt*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Shaw, R. M., Howe, J., Beazer, J., & Carr, T. (2020). Ethics and positionality in qualitative research with vulnerable and marginal groups. *Qualitative research*, 20(3), 277-293.
- Sherlock, K., & Conner, M. (1999). Patterns of ecstasy use amongst club-goers on the UK 'dance scene'. *International Journal of Drug Policy*, 10(2), 117-129.
- Shildrick, T., & MacDonald, R. (2006). In defence of subculture: young people, leisure and social divisions. *Journal of Youth Studies*, 9(2), 125-140.
- Silverman, D. (2009). *Doing Qualitative Research*. (Vol. Third edition). London: Sage Publications L.td.
- Skilbrei, M.-L. (2019). *Kvalitative metoder. Planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Skjervheim, H. (1957). Deltakar og tilskodar [Participant and observer]. *Deltakar og tilskodar og andre essays*. Oslo: Tanum-Norli.
- Skjælaaen, Ø. (2019). *Meningen med rus*. Oslo: Res Publica.
- Smith, C. W. (2005). Financial edgework: Trading in market currents. I: S. Lyng (red.), *Edgework: The sociology of risk taking* (s. 187-200). New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Smith, K. W., Sicignano, D. J., Hernandez, A. V., & White, C. M. (2022). MDMA-assisted psychotherapy for treatment of posttraumatic stress disorder: a systematic review with meta-analysis. *The Journal of Clinical Pharmacology*, 62(4), 463-471.
- Spillman, L. (2020). *What is Cultural Sociology?* Cambridge: Polity Press.
- Swedberg, R. (2012). Theorizing in sociology and social science: turning to the context of discovery. *Theory and society*, 41(1), 1-40.
- Swedberg, R. (2014). *The art of social theory*: Princeton University Press.
- Swidler, A. (1986). Culture in action: Symbols and strategies. *American sociological review*, 51(2), 273-286.
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American sociological review*, 22(6), 664-670.
- Søgaard, T. F., & Bræmer, M. H. (2023). Law-abiding criminals: Young adults' drift into and out of recreational drug sales. *Nordic Journal of Criminology*, 24(1), 1-17.

- Sølvsberg, L. M., & Jarness, V. (2019). Assessing contradictions: Methodological challenges when mapping symbolic boundaries. *Cultural Sociology*, 13(2), 178-197.
- Terry, G., Hayfield, N., Clarke, V., & Braun, V. (2017). Thematic analysis. I: C. Willig & W. S. Rogers (red.), *The SAGE handbook of qualitative research in psychology* (Vol. 2, s. 17-37). London: Sage Publications Inc.
- Thornton, S. (1995). *Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital*. Cambridge: Polity.
- Thornton, S., & Gelder, K. (1997). *The subcultures reader*. New York: Routledge.
- Thrasher, F. (1963 [1927]). *The gang: A study of 1313 gangs in Chicago*. Chicago: University of Chicago Press.
- Turner, G. (2003). *British cultural studies: An introduction*. London: Psychology Press.
- Turner, T. (2023). *Disneyization of Drug Use. Understanding Atypical Intoxication in Party Zones*. New York: Routledge.
- Tutenges, S. (2009). La nouvelle culture de la «défonce». *Sociétés*, (1), 47-57.
- Tutenges, S. (2013). Stirring up effervescence: An ethnographic study of youth at a nightlife resort. *Leisure Studies*, 32(3), 233-248.
- Tutenges, S. (2021). Nightlife ethnography: A phenomenological approach. I: S. M. Bucierius, K. Haggerty, & L. Berardi (red.), *The Oxford Handbook of Ethnographies of Crime and Criminal Justice* (s. 408). New York: Oxford University Press.
- Tutenges, S. (2022). *Intoxication: An ethnography of effervescent revelry*: Rutgers University Press.
- Tutenges, S., & Rod, M. H. (2009). 'We got incredibly drunk... it was damned fun': Drinking stories among Danish youth. *Journal of Youth Studies*, 12(4), 355-370.
- Tutenges, S., & Sandberg, S. (2013). Intoxicating stories: The characteristics, contexts and implications of drinking stories among Danish youth. *International Journal of Drug Policy*, 24(6), 538-544.
- Törrönen, J., Samuelsson, E., & Roumeliotis, F. (2020). Health, risk-taking and well-being: Doing gender in relation to discourses and practices of heavy drinking and health among young people. *Health, risk & society*, 22(5-6), 305-323.
- Van Havere, T., Vanderplasschen, W., Broekaert, E., & De Bourdeaudhui, I. (2009). The influence of age and gender on party drug use among young adults attending dance events, clubs, and rock festivals in Belgium. *Substance Use & Misuse*, 44(13), 1899-1915.
- Vaadal, K. (2020). Navigating nightlife: women's discourses on unwanted attention in nightlife settings in Norway. *Gender, Place & Culture*, 27(7), 1023-1043.
- Vaadal, K. (2022). From hooking up to staying in? Women negotiating appropriate sexuality in nightlife with age. *Sexualities*, 25(8), 1111-1125.
- Watters, J. K., & Biernacki, P. (1989). Targeted Sampling: Options for the Study of Hidden Populations. *Social Problems*, 36(4), 416-430.
- Whyte, W. F. (2012 [1943]). *Street corner society: The social structure of an Italian slum*. Chicago: University of Chicago Press.
- Widerberg, K. (2001). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Widerberg, K. (2010). Med samtalen som utgangspunkt. Om veivalg og kunnskapsmuligheter ved intervjuing. i *Dag Album, Marianne Nordli Hansen, Karin Widerberg (ed.) Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wolfinger, N. H. (2002). On writing fieldnotes: collection strategies and background expectancies. *Qualitative research*, 2(1), 85-93.

- Young, J. (1971). *The Drugtakers: The Social Meaning of Drug Use*. University of Illinois in Urbana-Champaign: MacGibbon & Kee. Hentet fra <https://books.google.no/books?id=oA7P2PR15V0C>
- Zerubavel, E. (1991). *The Fine Line. Making Distinctions in Everyday Life*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Zinberg, N. E. (1984). *Drug, Set and Setting. The Basis for Controlled Intoxicant Use*. New York: Yale University Press.
- Zinn, J. O. (2019). The meaning of risk-taking—key concepts and dimensions. *Journal of Risk Research*, 22(1), 1-15.

Artikkel 1

Edland-Gryt, M., Sandberg, S. & Pedersen, W. (2017). From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends. *International Journal of Drug Policy* <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.07.030>

«Editor's choice»

Artikkel 2

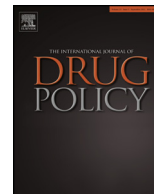
Edland-Gryt, M. (2021a). Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication. *Journal of Drug Issues* <https://doi.org/10.1177/0022042620986514>

Artikkel 3

Edland-Gryt, M. (resubmitted). «At least I use magnesium before I go clubbing”: Risk denial techniques and health perspectives in recreational drug use.

Artikkel 4

Edland-Gryt, M., Skjælaaen, Ø. og Sandøy, T. (innsendt). Ruse seg utover, innover eller bort? En sosiologisk organisering av illegal rusmiddelbruk.

Research paper

From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends

Marit Edland-Gryt^{a,*}, Sveinung Sandberg^{a,b}, Willy Pedersen^{c,d}^a Department of Substance Use, Norwegian Institute of Public Health, Norway^b Department of Criminology and Sociology of Law, University of Oslo, Norway^c Department of Sociology and Human Geography, University of Oslo, Norway^d Norwegian Social Research, Oslo and Akershus University College of Applied Sciences, Norway

ARTICLE INFO

Article history:

Received 25 November 2016

Received in revised form 18 July 2017

Accepted 26 July 2017

Available online xxx

Keywords:

Recreational substance use

MDMA crystals

Ecstasy pills

Symbolic boundaries

Club drug use

Lay epidemiology

ABSTRACT

Background: Ecstasy pills with MDMA as the main ingredient were introduced in many European countries in the 1980s, and were often linked to the rave and club scenes. However, use gradually levelled off, in part as a response to increased concerns about possible mental health consequences and fatalities. Extensive use of MDMA now seems to be re-emerging in many countries. In this study, we investigated the cultural and social meaning associated with MDMA use in Oslo, Norway, with an emphasis on how users distinguish MDMA crystals and powder from “old ecstasy pills”.

Methods: Qualitative in-depth interviews (n = 31, 61.3% males) were conducted with young adult party-goers and recreational MDMA/ecstasy users (20–34 years old, mean age 26.2 years).

Results: Research participants emphasised three important perceived differences between the MDMA crystals and ecstasy pills: (i) The effects of MDMA were described as better than ecstasy; (ii) MDMA was regarded as a safer drug; (iii) Users of MDMA crystals were described as more distinct from and less anchored in out-of-fashion rave culture than those using ecstasy. These differences were an important part of the symbolic boundary work MDMA users engaged in when justifying their drug use.

Conclusion: MDMA has re-emerged as an important psychoactive substance in Oslo's club scene. One important reason for this re-emergence seems to be its perceived differentiation from ecstasy pills, even though the active ingredient in both drugs is MDMA. This perceived distinction between MDMA and ecstasy reveals the importance of social and symbolic meanings in relation to psychoactive substance use. Insights from this study can be important in terms of understanding how trends in drug use develop and how certain drugs gain or lose popularity.

© 2017 Elsevier B.V. All rights reserved.

Introduction

After more than a decade of decreasing MDMA/ecstasy use, the drug is now on the rise in several European countries (EMCDDA, 2015, 2016b). The introduction of new drugs often accompanies the diffusion of styles and fashions, where psychoactive substances are associated with subcultural values (Gourley, 2004). The *acid house* and *rave* movements in the 1980s (Welsh, 1995), for example, were closely associated with ecstasy. Starting in the island of Ibiza in the early 1980s, ecstasy rapidly spread to mainland Spain, Germany, France, the UK and the USA (Goulding & Shankar, 2011). “Generation Ecstasy” (Reynolds, 1998) paved the way for dancing,

house and techno music, and for the new psychoactive substances (Forsyth, Barnard, & McKeganey, 1997; Weir, 2000).

The use of ecstasy rapidly spread in the early 1990s, but then the use levelled off (UNODCCP, 2000). There may be several reasons why this happened. The rave, house, and techno scenes gave way to rap and hip hop (Kubrin, 2005), which are typically associated with marijuana as the drug of choice, and not ecstasy and MDMA (Primack, Dalton, Carroll, Agarwal, & Fine, 2008). Another contributing factor may be the growing reports of ecstasy being mixed with other dangerous substances, and of ecstasy-related fatalities, most notably the death of Leah Sarah Betts in 1995 (Blackman, 2004:172). At the same time, research started to point to the risk of psychiatric problems (Kalant, 2001), reduced cognitive processing, sleep and eating disorders, dependence and tolerance in regular users (Parrott, 2001). At the turn of the century, the rave scene had lost its popularity, ecstasy was framed as a dangerous drug, and the prevalence of use dropped.

* Corresponding author at: Department of Substance Use, Norwegian Institute of Public Health, Post Box 4404, Nydalen, 0403 Oslo, Norway.

E-mail address: Marit.Edland-Gryt@fhi.no (M. Edland-Gryt).

Oslo, the capital of Norway, has been experiencing a recent revival in the use of ecstasy/MDMA, just as the rest of Europe. Prevalence rates are still relatively low. In 2014 2.3% of 15–34 year olds reported lifetime use of ecstasy/MDMA in Norway (EMCDDA, 2016a). In the Oslo Nightlife Study, that this research was part of, 19% of the respondents reported lifetime use of ecstasy/MDMA (Nordfjærn, Bretteville-Jensen, Edland-Gryt, & Gripenberg, 2016). Prevalence rates in the Nordic countries are much lower than in the UK, where lifetime use of MDMA were reported 9.2% in 2014 (EMCDDA, 2016a). While drug seizures primarily reflect police strategies, they can also indicate drug trends and serve as a proxy for use. Seizures of ecstasy/MDMA in Norway have risen sharply between 2010 and 2015, from 5000 to 336,000 pill equivalents,¹ and since 2012, the increase in seizures of powder and crystals has been higher than the increase in pills (National Criminal Investigation Service, 2016). These seizures may indicate and reflect personal preferences for MDMA crystals/powder among Norwegian users.

In most studies, ecstasy and MDMA are classified as a single category of drugs, although some studies have acknowledged the differences (Palamar, Acosta, Ompad, & Cleland, 2017; Smith, Moore, & Measham, 2009; Turner, Gautam, Moore, & Cole, 2014). However, the cultural connotations of the terms “ecstasy” and “MDMA” differ. Together with increased prevalence rates, users have started to label their product of choice as MDMA, whereas ecstasy has become a derogatory term. These perceived differences between ecstasy pills and MDMA crystals may be an important part of the social identity of a new generation of users – as well as a key to understand drug trends in Europe.

The difference between ecstasy and MDMA

MDMA has been marketed and used under different names in the illicit drug scene since the 1980s, for example ecstasy, happy pill, E, pure MDMA, MDMA powder, and MDMA crystals. Molly (USA), Mandy (UK), Emma, Adam, Crystal and other names are more recent slang terms (Durant, 2014; EMCDDA, 2016b). Animal studies reveal that MDMA produces a rapid enhancement in the release of both serotonin and dopamine, as well as increased locomotor activity, which may be a reason for its popularity in dance cultures (Green, Mechan, Elliott, O’Shea, & Colado, 2003). Many studies have elaborated on different aspects of the pharmacological effects of MDMA (Brunt, Koeter, Niesink, & van den Brink, 2012; Giné et al., 2016; Kalant, 2001; Kirkpatrick, Delton, de Wit, & Robertson, 2015), and the risks associated with the use of MDMA, including dependence, is debated (Nutt, King, & Phillips, 2010; Parrott, 2013; Uosukainen, Tacke, & Winstock, 2015). Research literature often classifies MDMA/ecstasy as a single substance, but there are differences between ecstasy pills (containing varying amounts of MDMA) and MDMA crystals (often crushed into crystal-like powder). Many studies have labelled the substance either MDMA (for ecstasy pills) or ecstasy, or used the term ecstasy/MDMA (Bahora, Sterk, & Elifson, 2009; Beck & Rosenbaum, 1994). The active substance in both products, however, is MDMA (3,4-methylenedioxymethamphetamine) (Kalant, 2001).

An early meta-analysis revealed high levels of MDMA in ecstasy pills early on, but in the mid-to-late 1990s, lower levels were observed. Sometimes, analogue substances (such as MDA or MDEA) were found instead (Parrott, 2004). Amphetamine drug

mixtures or substances such as caffeine, ephedrine, or ketamine were also observed. In Norway, the toxic designer drug PMMA, also known as “Death”, was occasionally found in street drugs offered as ecstasy, resulting in several fatal intoxications and national awareness about the uncertainty of the pills’ contents (Vevelstad et al., 2012, 2016). However, already by the turn of the century, before the recent increase in use prevalence, MDMA purity in ecstasy pills had returned to previously observed levels (Parrott, 2004). The ecstasy market in the EU seems to have been relatively stable after the turn of the century, with ecstasy pills mainly containing MDMA and/or MDMA-like substances (Brunt et al., 2012:752).

The content of ecstasy pills differs between countries (EMCDDA, 2015, 2016b). Few studies have compared the degree of purity in ecstasy pills to that of MDMA crystals or powder. A recent study from Spain found that the MDMA content was higher in crystals than in pills, but emphasises that there has been limited research on MDMA in crystal form (Giné et al., 2016). In the Netherlands, the MDMA content is especially high in pills (van der Gouwe & Rigter, 2016), and the purity had increased in the Netherlands and Switzerland from 2010 onwards (Brunt et al., 2016). There is no Norwegian data on the MDMA amount in ecstasy pills, but since one major smuggling route to Norway goes through the Netherlands, the content of pills sold in Norway may be similar to those sold in the Netherlands.² Brunt et al. (2016) shows that there are considerable between-country variations in regard to prevalence of MDMA crystals vs. ecstasy pills. This study (Brunt et al., 2016) also, to some extent, addresses the difference between ecstasy pills and crystal powder, but nevertheless, these remain seen as a single category. While the MDMA content in ecstasy pills and crystals varies, among Norwegian MDMA users, the differences between the two drugs seem to be more important in terms of social identity than pharmacology.

Social identity and symbolic boundary work

Identity is the “human capacity – rooted in language – to know ‘who’s who’ (and hence what’s what)”. It is an ongoing and multidimensional process of “classification or mapping of the human world and our places in it” (Jenkins, 2008:5), and this process is also used to claim membership for ourselves and others in distinct groups. Distinctions between insiders and outsiders are crucial to understand the development of identities (Zerubavel, 1991:14). Barth (1969) early on described the importance of boundaries for ethnic groups, famously arguing that the focus should be on the “boundary that defines the group, not the cultural stuff it encloses” (Barth, 1969). Social identity is a multivalent process in which individuals identify themselves in terms of similarity to some people and not to others, and drawing symbolic boundaries is an integrated part of this social identity work (Järvinen & Demant, 2011). Following Lamont and Virag (2002), symbolic boundaries indicate struggle over definitions of reality, and reveal how symbolic boundaries separate people into groups and generate feelings of similarity and group membership (Lamont & Virag, 2002:168). Drawing on the work of Bourdieu, Lamont asserts that individuals and groups use symbolic boundaries to define status and construct representational markers that differentiate them from “others” (Lamont, 1992).

Social identity work is especially important for people at risk of stigmatisation (Goffman, 1963), for example, those who are substance users (Copes, Leban, Kerley, & Deitzer, 2016; Radcliffe, 2011). Drawing symbolic boundaries allows people engaged in

¹ The seized amount of powder is converted into the number of pills containing 100 mg active ingredient. This is based on the seized powder having a strength of 85%. During the last year, the strength of the powder seized was between 85 and 95% (National Criminal Investigation Service, 2016).

² Personal communication with Senior Engineer in National Criminal Investigation Service (NCIS).

potentially stigmatised behaviour to distance themselves from those clearly defined as stigmatised. They do so by recounting claims about the differences between in- and out-groups (Lamont & Virag, 2002; Lamont, 1992; Loseke, 2007). As shown in a study of 'hustler' versus 'crackhead' identity, it is particularly important to draw social boundaries against stigmatised groups that are close in social proximity. Such identity work allows protagonists to make sense of their social world by distinguishing themselves from the clearly defined stigmatised "other" and by portraying themselves in culturally relevant terms, in addition to signalling their respectability and noteworthiness (Copes, Hochstetler, & Williams, 2008). Previous research on drug users shows how they – as any other social group – tend to portray their own behaviour as appropriate and the behaviour of "others" as less appropriate (for a review, see Copes, 2016). For drug users, the distinction between functional and dysfunctional use and acceptable and unacceptable relationships to drugs is also crucial when drawing symbolic boundaries in identity work (Foster & Spencer, 2013).

The aim of this study was to study the social and cultural dimensions of MDMA use in Norway. Branding and rebranding of drugs, or what may be described as lay epidemiology (Davison, Smith, & Frankel, 1991; Miller, 2005), and drug risk perceptions (Caiata-Zufferey, 2012; Peretti-Watel, 2003), are crucial in the understanding of drug use trends. Users' perceptions may not necessarily reflect pharmacological "facts", but are nevertheless important because drug users act according to these perceptions when deciding if and what drugs to use. This study examines the culture surrounding the use of MDMA, focusing on the perceived differences between MDMA (crystals/powder) and ecstasy (pills containing MDMA). In what follows, we will demonstrate how recreational drug users symbolically distinguish between the two drugs, and how this enables them to justify and make sense of their MDMA use.

Data and methods

The study is based on qualitative interviews with 31 young adult recreational drug users who reported having used MDMA/ecstasy. Half of them reported using the drug more than five times. The participants were on average 26.2 years old (age range 20–34) and 19 out of 31 were males. The majority were university students or employed in a variety of occupations ranging from chef, bartender and manual worker, to school teacher and civil servant. Only three were recently unemployed. Illicit drug use was primarily reported as recreational, at weekends, as part of partying and a night on the town. Interviews were conducted from April to December 2014, as part of 35 interviews with young adults in the Nightlife Study in Oslo – a multi-method investigation of the club scene and the culture surrounding the use of different substances (Nordfjærn, Bretteville-Jensen et al., 2016; Nordfjærn, Edland-Gryt, Bretteville-Jensen, Buvik, & Gripenberg, 2016) modelled after British and Danish club studies (Demant, Ravn, & Thorsen, 2010; Measham, Aldridge, & Parker, 2001).

Study participants were recruited outside clubs and bars in Oslo city centre between 23.00 and 04.00 for several days. The quantitative part of the study included a short survey. Those who reported use of illicit substances during the previous 12 months, were invited to take part in future qualitative interviews and to provide their phone number. The first author contacted participants by phone and conducted interviews afterwards (i.e., some days or weeks after the recruitment). This sampling method has been used in other club studies (Järvinen & Ravn, 2011; Ravn, 2012). Such an approach is sometimes described as "targeted sampling" (Watters & Biernacki, 1989), and is evaluated as effective for studying issues in hidden and stigmatised populations.

Participants were offered the choice of the interview location, which most often ended up being the first author's office. Interviews were semi-structured but open-ended and the young adults were invited to share their knowledge and experiences on their own terms (Holstein & Gubrium, 2004). A semi-structured interview guide was used as a checklist to assure that important topics were covered, such as the use of legal and illegal substances and the culture surrounding clubbing, including dating, routines, health effects of drugs etc. The informal interviewing approach allowed the participants to actively shape the interviews, to freely bring up various topics, and to spontaneously share their drug use experiences, ultimately revealing information about different perceptions of "MDMA" and "ecstasy" that otherwise would not have been discovered.

Most interviews lasted around two hours and were audiotaped with a digital recorder and later verbatim transcribed. Data were analysed thematically. Predefined topics based on the interview guide were supplemented by topics that emerged from detailed interview readings. Interview notes written after each interview were also employed in the analyses of each interview. HyperRESEARCH software was used in the coding process, and a broad range of codes was created to systematize the data. One of the most central codes used in this study was "MDMA/ecstasy". The next analytical step was to reanalyse all of the quotes in the relevant codes. This procedure identified common themes and led to their classification into the main categories presented later in the results (i.e., perceptions of drug effects, perceptions of safety and health, and perceptions of user groups). Two researchers coded two interviews: this procedure ensured mutual understanding of the data, and that topics were coded in the same way. While the collected data provided insights into club drug use in Oslo, it cannot necessarily be generalised to the city of Oslo or Norway.

The study was approved by the Regional Committee for Medical and Health Research Ethics (application No. 2014/192). All participants were reimbursed NOK 300 (approximately 30 €) for their time. Participation was voluntary, following the written informed consent procedure. Those who reported having experienced negative emotions associated with the interview session were offered a free appointment with a psychologist (see Nordfjærn, Edland-Gryt et al., 2016). The participants' names and any sensitive information were changed when anonymizing data.

"New" drugs, new meanings

Recreational drug users in this study perceived MDMA crystals and ecstasy pills as substantively different drugs. Participants described how the old connotations of ecstasy use rooted in the early 1990's culture had given way to new perceptions and new meanings associated with MDMA. Henry, for example, stated: *We quit using ecstasy now that we have MDMA crystals* (Henry, 23 years old, school teacher). In fact, distinctions between these two drugs were at the centre of several of the young adults' accounts of their drug use. They described how the effects of MDMA were better and how MDMA had fewer harmful consequences in terms of safety and health when compared to ecstasy. MDMA was also less associated with a stigmatised scene (the rave scene of the 1990s) and a rather stigmatised group of drug users (Radcliffe, 2011). Peter said:

Ecstasy has existed for so long that people have created an understanding that it's not that good for you, physically, that is. MDMA is new. It is the main element in ecstasy, and it doesn't hurt you, kind of. Now there is a way of taking ecstasy without the bad effects.

(Peter, 34 years old, bartender)

Jamie added along the same lines:

It [MDMA] is socially accepted. Even though MDMA is the same ingredient they used in ecstasy when it flourished in the 90s, it still isn't ecstasy. That might be the reason why it doesn't have the same bad reputation among young people.

(Jamie, 21 years old, university student)

Jamie and Peter described what they perceived as real differences between these two drugs, but also acknowledged that the drug's reputation was important for understanding and influencing its use.

Most participants preferred MDMA crystals or powder over ecstasy pills and explained their preferences for MDMA by pointing to what they believed and understood to be major distinctions between the two drugs. These distinctions were crucial in the social boundary work MDMA users engaged in when describing, justifying, and understanding their drug use. They were based on these three primary aspects: (1) perceptions of drug effects, (2) perceptions of safety and health, and (3) perceptions of user groups.

Perceptions of drug effects

Ecstasy is usually swallowed as pills, while the crystal or powder form of MDMA is most often "dropped", or swallowed wrapped in paper to conceal the strong chemical taste. MDMA is usually the main ingredient in ecstasy pills, but the effects of MDMA and ecstasy were described as radically different by most participants. Eddie, an experienced MDMA user, depicted those differences as follows:

I have tried regular ecstasy pills. God knows whether it was something shitty or something old, but it didn't give me a kick. MDMA in a clean form is in a different league. So, my impression is that ecstasy is just weaker, MDMA is cleaner.

(Eddie, 29 years old, manual worker)

Eddie devaluated ecstasy by describing it as less potent and "old". In general, MDMA was regarded as a "purer" substance than ecstasy by our participants. Peter similarly described how "MDMA is the essence of ecstasy". He also argued that MDMA was uncontaminated, while ecstasy typically was MDMA mixed with other substances, for example amphetamines. Robert emphasised the difference in this manner:

Ecstasy has never been a type of drug that has interested me. A lot of the euphoria disappears and it all becomes a bit more stressful . . . (. . .) MDMA crystals were interesting because they're purer. (. . .) Ecstasy is about sharp edges, in a way. Not something I would recommend.

(Robert, 32 years old, chef)

Using the negative connotations such as "stressful" and "sharp edges", Robert defined ecstasy as an unfavourable drug, while MDMA was "interesting" and "pure". This was part of his boundary work, contrasting in-group (Lamont & Virag, 2002) MDMA users with out-group ecstasy users. MDMA was framed as an acceptable drug because it was believed to have better effects than ecstasy. These statements framed symbolic boundaries between acceptable and unacceptable practises, and eventually, between morally acceptable and morally unacceptable drug users (Copes, 2016). The purity of MDMA crystals was claimed to give a distinct high and a euphoric feeling that was stronger than that obtained from ecstasy. Some participants even used bio-chemical terminology:

The same feeling might appear when you work out or eat chocolate: a feeling that makes you happy and makes you smile.

MDMA opens up all the locks of your brain and all endorphins exit at the same time. It just comes like a big bang and you become really, really happy: you love everything and everyone around you. You don't have a single problem in the whole world.

(Tim, 20 years old, University student)

Comparing MDMA to chocolate, and sometimes to having sex, participants associated the drug with pleasure, and several mentioned endorphins. Sylvia said that it was *a constant pleasure, 110% all the time, you just love everybody, and cuddle everyone* (Sylvia, 24 years old, university student). Many participants seemed to use the word endorphins to show that MDMA users had scientific knowledge of the brain and of the pharmacological effects of the drug they favoured. Emily described the MDMA high the second time she tried it:

Probably the best experience I have ever had in my life (laughing). I just became so euphoric and everything was perfect. I was just walking around in nature and couldn't stop smiling. I danced for many hours in a row, and everything was just fabulous.

(Emily, 20 years old, University student)

Echoing the descriptions of ecstasy effects found in popular culture in the early 1990s (Welsh, 1995), feelings of unity and euphoria were common in our participants' descriptions of MDMA crystal effects. It appears that the MDMA has replaced ecstasy in the symbolic universe of illegal and recreational drugs. MDMA is apparently consumed to achieve greater quality highs, and not because of one's addiction, or the uncontrolled need to take the drug (Järvinen & Demant, 2011). The purity of MDMA was linked to better quality and more reliable drug effects than ecstasy pills, where the latter were frequently described as suspect, and potentially mixed with other unknown substances. Positive descriptions of drug effects – such as the experienced pleasure and increased sociability – dominated the boundary work drug users engaged in when explaining, rationalizing, and understanding their own MDMA use. Pleasurable drug effects were associated with both the acceptable drug use and with morally acceptable drug users throughout our participants' narratives.

Perceptions of safety and health

Concerns about safety and health were the second important aspect of MDMA-users' boundary work. The perceived purity of MDMA was connoted with safety and the assurances that users "knew what they were getting". Roger for example, emphasised that he had used MDMA, not ecstasy:

Roger: MDMA. Clean MDMA. So they don't have ecstasy at all. There was one guy who took it [ecstasy] a while ago and he got totally messed up.

Interviewer: While you won't get messed up by MDMA?

Roger: Yes! They will be messed up, but they become a lot calmer. So there's probably a lot of bad shit in ecstasy.

(Roger, 30 years old, civil servant)

That there was "bad shit" in ecstasy pills was widely accepted as a fact. This was an important reason why the powder or crystal form of MDMA was clearly preferred over ecstasy pills. Statements such as "the pill can contain anything" were common, and were used to distinguish between ecstasy pills and MDMA crystal/powder. Carol told about one time abroad when she had not managed to find MDMA, and had accidentally gotten ecstasy instead:

So then we got something quite different, and that was a terrible experience, I just passed out, and was lying there shaking for an

hour and a half. Almost unconscious (. . .). It was really nasty. I'll never do ecstasy again. I don't feel that it's safe. You don't know what it is, because the pill can contain anything.

(Carol, 21 years old, university student)

By describing bad experiences following ecstasy use as distinctly different than MDMA use, Carol and other young adults justified why MDMA was a better and more sensible drug to use. Participants seemed to operate on a “continuum of purity”. They placed pure MDMA crystals at one end and ecstasy pills, which could possibly contain anything, at the other end of such self-constructed continuum. Moreover, the situations where the participants acquired the crystal MDMA and crushed it themselves were perceived as safer than those where MDMA was bought in the form of powder. Purchasing MDMA from a trusted, albeit unknown source was perceived as better than purchasing it from a random seller.

Many participants were preoccupied with having a healthy lifestyle and lower health risks were frequently mentioned as a reason for using MDMA instead of other drugs. Many took great steps to ensure that they minimised the risks of use, echoing previous findings about increased drug knowledge among users (Aldridge, Measham, & Williams, 2011). Jamie, an experienced user, described how he always took magnesium before using MDMA, as well as various other strategies for reducing the risks of drug use:

I live quite healthily. That's not because of my drug use, but it does help you get a better effect though. The day after might also be milder. Because you might feel a bit empty and drained of energy. It [MDMA] releases quite a lot of serotonin and stuff. Many people use supplements called “preloading” or “post-loading”. Then you take vitamins, supplements, amino acid or stuff like that before you take the drug and then finish off with something else afterwards. It's all just to make your body regain its balance.

(Jamie)

By describing the use of preloading, postloading and magnesium, Jamie subtly justified his decision to use MDMA in a way that distanced him from what he saw as the dysfunctional and unacceptable use of ecstasy. His drug knowledge and preference for MDMA positioned him in a “superior” group of drug users (Bahora et al., 2009; Foster & Spencer, 2013). MDMA was sometimes compared to alcohol and viewed as milder for the body, although possibly more damaging to the brain. This was one of the few adverse effects of the drug mentioned by participants, but it was downplayed by emphasizing that most of them used the drug relatively seldom. While MDMA was compared to several other substances, the most important comparison was against ecstasy. Peter, for example, compared coming down from MDMA and ecstasy:

I think you become less depressed on MDMA than on ecstasy actually, for some reason I don't know. Maybe because there is a lot of shit in ecstasy pills.

(Peter)

Purity was crucial for drug users understanding of experienced effects and perceptions of safety. They primarily related *good, safe* and *healthy* drug experiences to the purity of the MDMA crystals as compared to the ecstasy pills. This symbolic boundary work has previously been described in terms of emphasising good mental health, and in describing own drug use as morally and physically superior to the drug use of other groups (Foster & Spencer, 2013; Järvinen & Demant, 2011). MDMA users frequently described the unfavourable health effects of ecstasy to define an out-group (Zerubavel, 1991), while simultaneously emphasizing the relative

safety of MDMA as part of symbolic boundary work aimed at constructing their acceptable drug use and defining themselves as a group of morally acceptable drug users.

Perceptions of user groups

Symbolic boundaries distinguish between groups of people (Lamont & Virag, 2002). This is implicit, and sometimes made explicit, in the two dimensions described above. MDMA users in this study were concerned about achieving pleasurable drug effects and they were concerned about safety and physical and mental health effects – *as opposed to* ecstasy users who were both perceived and described as caring less about these issues. In this manner ecstasy users were seen as more dysfunctional and therefore more unacceptable than MDMA users, the characteristics which previously have been described as defining symbolic boundaries among drug users (Foster & Spencer, 2013). These boundaries were even more clearly expressed in participants' more explicit characterizations and descriptions of these two drug user groups.

Several participants stated that MDMA was not linked to subcultural connotations of raves and house music in the same manner as was ecstasy. Robert, an experienced MDMA user, portrayed ecstasy users as follows:

The people I have talked to who have taken ecstasy or offered me ecstasy have always fit well into the rave aesthetic, if you can call it that, while MDMA includes everyone from engineers and architects to . . . yeah.

(Robert)

Arguing that “everyone” uses MDMA highlights the normality of MDMA users, as well as their ability to be rational and to exhibit self-control (Ravn, 2012). Just as people in general, drug users constantly aim to maintain positive images both of themselves and of the group they belong to (Rødner, 2005). Many participants brought up the differences between MDMA and ecstasy users, as they experienced and perceived them. The ecstasy-rave association of the 1990s was important in these portrayals, and referred to a scene that was now completely out of fashion.

For example, MDMA users were described as more sophisticated than ecstasy users because MDMA could be used in multiple contexts, and not only for dancing. Even though MDMA was also labelled as a dancing drug in the same manner as ecstasy was described in the 1990s (Riley, James, Gregory, Dingle, & Cadger, 2001), several participants also used it as a “sofa drug”. They described how they could take MDMA while at home, or while talking to close friends, and they linked such diverse MDMA use contexts to feelings of closeness and empathy. MDMA highs were commonly described as more suitable for broader purposes than only dancing, implicitly making MDMA users both more sophisticated and less associated with rave culture than ecstasy users. Robert further explained the difference between users:

Ecstasy is a bit, like, you are going to dance and like, yeah, you have a glow stick in your mouth. While MDMA is just a bit more, yeah, like an extra high that isn't necessary.

(Robert)

The context, or setting, of drug use is important for understanding the nature of drug use (Zinberg, 1984), and it is also a way MDMA users draw boundaries against users of ecstasy. The possibility of MDMA use within multiple contexts, and not only at rave parties, linked the drug to more complex patterns of use. This also was associated with the socially valued ability to use the drugs in a controllable manner. The varied contexts of use made it easier for MDMA users to categorise MDMA users and

ecstasy users as two different groups. The use of MDMA in different contexts and settings shows how symbolic boundaries were not merely formed in rhetoric, but actually shaped the routine behaviours of users in practice (Kelly et al., 2015).

Gender was also mentioned as a differentiating factor between MDMA and ecstasy users. Peter mentioned how girls more often used MDMA than other drugs:

A lot of girls take it; that's a bit different compared to other things. There have always been fewer girls taking coke and that kind of stuff. But with MDMA, if there are not more girls, there are at least as many.

(Peter)

This assumed gender equality when it came to MDMA use was regarded as positive, and contributed to the narrative that “everybody” was using MDMA. About half of the participants thought girls used MDMA as much as men. For other substances, almost all thought more men used the substances.

Traditionally, ecstasy use has often been part of a poly-drug use pattern (Boeri, Sterk, Bahora, & Elifson, 2008; Pedersen & Skrondal, 1999). Among our participants, those using ecstasy pills were also described as being more into poly drug use than those using MDMA crystals. Poly-drug use was often associated with a lack of control and addiction, so this was yet another layer differentiating MDMA users as more responsible and mainstream when compared to ecstasy users. Being in control of one's drug use was seen as a key part of possessing self-control, which is a highly regarded cultural value in most Western countries (Copes, 2016; Ravn, 2012).

MDMA users portrayed themselves as open, resourceful, and more sophisticated. Most importantly, this user group described itself as inclusive, encompassing a wide variety of people. Several participants stated: “MDMA is for everybody!” The accounts seen in the interviews do not necessarily intend to convey or suggest that everyone is using, but are instead reflecting fear of being perceived as deviant, and are meant as a demarcation from users of other, harder drugs. Peter had been working in bars for a long time, and argued that MDMA use was on the rise, linking such trends to inclusion and openness. He described the situation in clubs in Oslo:

I believe there is a huge, huge curiosity for it (MDMA). (. . .) I think it is quite strange, because there are so many different people trying it. Usually [for other drugs] there are special groups. With LSD you get the people in tie-dye shirts babbling around, right? Then you get the ones smoking and not giving a shit. But with MDMA everyone can just gather and have an enjoyable time together. You don't care where they come from or what group they belong to. It's just accepted everywhere.

(Peter)

As seen in this quote, MDMA users not only distanced themselves from ecstasy users, but also from people using cocaine, LSD and cannabis. The distance from ecstasy users still remained the most salient differentiating factor, and as seen in Peter's statement above, it reflected the general idea that MDMA was used by “everybody”.

Boundary work among MDMA users was therefore less about establishing a subculture oriented towards differences and more about downplaying these differences and appearing as responsible and “normal”. This study shows the centrality of ‘the claim of normality’ (Coleman, 1988) in boundary work towards other drug users. It reflects a fear of being perceived as deviant and marginal (Sandberg, 2012), and is a way of achieving self-respect and respect from others. Pointing out that “everybody” uses MDMA adds to the boundary work emphasising pleasurable drug effects, safety, and rejection of the 1990s rave scene and the associated fashions,

which were all strategies employed by MDMA users to distinguish themselves from dysfunctional and untrendy ecstasy users.

Discussion

Individuals often maintain positive self-image by distinguishing themselves from those of lower status. In this study, it was striking how MDMA users actively constructed their social identity in opposition to and differentiation from ecstasy users. They did this by drawing symbolic boundaries between MDMA and ecstasy along three dimensions: (i) perceptions of the effects of the substances, (ii) perceptions of safety and health, and (iii) perceptions of the differences between the two user groups.

Previous studies have revealed the importance of drawing boundaries against those closest in social distance (Copes et al., 2008). For MDMA users, it was important to distinguish themselves from ecstasy users because this was the group of drug users they were most often associated with – and could be mistaken for. From a purely bio-chemical standpoint, these two drugs are considered the same. From a sociological perspective, however, the fact that they are perceived as different is particularly interesting. The Thomas theorem famously states that: “If men define situations as real, they are real in their consequences” (Thomas & Thomas, 1928:572). We suggest that the new MDMA social identity may have real-life consequences reflected in recent drug trends because these perceived differences may make more young adults willing to use the drug. MDMA crystals are ecstasy reconsidered and reframed to fit a particular – less stigmatizing and more normative – narrative.

Participants in this study repeatedly distanced themselves from ecstasy users, and described MDMA as a more functional, pleasurable, and safer drug. While laymen, researchers, law enforcement agencies and policy-makers tend to regard MDMA and ecstasy as the same drug, most of our participants did not. Rather, they distinguished between MDMA and ecstasy use, and were in this respect especially concerned about health related issues. They framed their use of MDMA in a way that downplayed the harmful effects of the drug. Strategies to present MDMA as safe were dominated by self-initiated ways of minimising the negative physiological, psychological, and social effects of use. This lay epidemiology emphasising the health and drug effects established symbolic boundaries that made MDMA more attractive than ecstasy. In this way, participants constructed their social identity as MDMA users, and justified their use of the drug. Such a way of explaining use of one specific drug as not so harmful is shown in previous studies. What is interesting here, is how a distinction is drawn between drugs which are chemically similar, while other studies typically have identified distinctions between other, usually harder drugs (Demant & Ravn, 2010; Peretti-Watel, 2003).

Barth (1969) argues that feelings of communality are defined less by a shared culture and more by an opposition to the perceived identity of other groups. For MDMA users in this study, the “boundary that defines the group” (Barth, 1969) was drawn against ecstasy and ecstasy users. This distinction was crucial in distinguishing in-groups from out-groups (Lamont & Virag, 2002). The boundary work also implied drawing lines between acceptable and unacceptable drug use (Boeri et al., 2008; Foster & Spencer, 2013), and was a way for MDMA users to distinguish themselves from what they perceived to be unfashionable and risk-seeking ecstasy users. MDMA users described how MDMA could be used in a number of contexts, in particular those connoting closeness and intimacy, while ecstasy was limited primarily to club and party settings. These new perceptions of MDMA use informed their presentation of self and helped build their moral identities.

Because they saw MDMA use as not as risky as ecstasy use, they could defend their use as part of their moral identity.

It is certainly possible that what is sold as MDMA is actually chemically purer than ecstasy (Brunt et al., 2012, 2016; Giné et al., 2016). This may partly explain the renewed interest in the drug. However, the perceived differences between these drugs among users seem more important in the observed drug use patterns, including the recent surges in MDMA popularity. When introduced to larger groups of users in Oslo around 2013/2014, MDMA was perceived as a relatively new drug and therefore more open to alternative and new interpretations. For MDMA users, distinguishing between “pure” MDMA and “contaminated” ecstasy made it possible to use a previously highly stigmatised substance while simultaneously avoiding being associated with a stigmatised user group. This borderwork highlighted distinctions between insiders and outsiders and helped young adults frame an acceptable relationship to drugs.

There are several reasons why drug trends develop. Availability and markets are important (Babor et al., 2010), but the participants’ perceptions about what is new and trendy will also affect drug trends. The development of new drug trends can occur rapidly, as witnessed in the recent introduction of so-called new psychoactive substances or “legal highs” (Seddon, 2014). Developments of online marketplaces have also influenced drug trends (EMCDDA, 2015). Based on the findings from this study, we argue that new cultural framings of drugs and symbolic boundaries between “new” and “old” drugs may play into these trends as well. We show how symbolic boundary work can contribute to our understanding of recreational drug trends. This lay epidemiology of drug use is important to take into account, because the young adults elaborate on the risks of drug use and the ways to deal with it. MDMA crystals and ecstasy pills are, to some extent, pharmacologically similar, and often lumped together by researchers and policy-makers. But they are very different in the eyes of the users. In efforts to understand individual use and drug trends, this might be as important as any “real” difference between the drugs.

Conflict of interest

The authors report no conflict of interest.

Acknowledgements

We would like to thank the young adults who talked to us about their club drug experiences, and the research assistants who helped with recruitment. We would also like to thank Cameron Duff and two anonymous reviewers for valuable comments that helped improve this manuscript. This research is funded by The Norwegian Institute of Public Health, and did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

References

- Aldridge, J., Measham, F., & Williams, L. (2011). *Illegal leisure revisited: Changing patterns of alcohol and drug use in adolescents and young adults*. Routledge.
- Babor, T., Caulkins, J., Edwards, G., Ficher, B., Foxcroft, D., Humphreys, K., . . . Strang, J. (2010). *Drug policy and the public good*. Oxford University Press.
- Bahora, M., Sterk, C. E., & Elifson, K. W. (2009). Understanding recreational ecstasy use in the United States: A qualitative inquiry. *International Journal of Drug Policy*, 20(1), 62–69.
- Barth, F. (1969). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Beck, J., & Rosenbaum, M. (1994). *Pursuit of ecstasy: The MDMA experience*. SUNY Press.
- Blackman, S. (2004). *Chilling out: The cultural politics of substance consumption, youth and drug policy*. New York: McGraw-Hill International.
- Boeri, M. W., Sterk, C. E., Bahora, M., & Elifson, K. W. (2008). Poly-drug use among ecstasy users: Separate, synergistic, and indiscriminate patterns. *Journal of Drug Issues*, 38(2), 517–541.
- Brunt, T. M., Koeter, M. W., Niesink, R. J. M., & van den Brink, W. (2012). Linking the pharmacological content of ecstasy tablets to the subjective experiences of drug users. *Psychopharmacology*, 220(4), 751–762.
- Brunt, T. M., Nagy, C., Bücheli, A., Martins, D., Ugarte, M., Beduwe, C., et al. (2016). Drug testing in Europe: Monitoring results of the Trans European Drug Information (TEDI) project. *Drug Testing and Analysis*, 9(2), 188–198.
- Caiata-Zufferey, M. (2012). From danger to risk: Categorising and valuing recreational heroin and cocaine use. *Health, Risk & Society*, 14(5), 427–443.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 95, S95–S120.
- Copes, H., Hochstetler, A., & Williams, J. P. (2008). We weren't like no regular dope fiends: Negotiating hustler and crackhead identities. *Social Problems*, 55(2), 254–270.
- Copes, H., Leban, L., Kerley, K. R., & Deitzer, J. R. (2016). Identities, boundaries, and accounts of women methamphetamine users. *Justice Quarterly*, 33(1), 134–158.
- Copes, H. (2016). A narrative approach to studying symbolic boundaries among drug users: A qualitative meta-synthesis. *Crime, Media, Culture*, 12(2), 193–213.
- Davison, C., Smith, G. D., & Frankel, S. (1991). Lay epidemiology and the prevention paradox: The implications of coronary candidacy for health education. *Sociology of Health & Illness*, 13(1), 1–19.
- Demant, J., & Ravn, S. (2010). Identifying drug risk perceptions in Danish youths: Ranking exercises in focus groups. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 17(5), 528–543.
- Demant, J., Ravn, S., & Thorsen, S. K. (2010). Club studies: Methodological perspectives for researching drug use in a central youth social space. *Leisure Studies*, 29(3), 241–252.
- Durant, B. (2014). *Ecstasy: The ultimate guide for understanding MDMA, the Molly drug, and what you need to know (ecstasy, MDMA, Molly drug, Mandy drug, legal drugs)*. London: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- EMCDDA (2015). *European drug report. Trends and developments 2015*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_239505_EN_TDAT15001ENN.pdf.
- EMCDDA (2016a). *European drug report. Trends and developments 2016*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2637/TDA-T16001ENN.pdf>.
- EMCDDA (2016b). *Recent changes in Europe's MDMA/ecstasy market. Results from an EMCDDA trendspotter study*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2473/TD0116348ENN.pdf>.
- Forsyth, A. J. M., Barnard, M., & McKeganey, N. P. (1997). Musical preference as an indicator of adolescent drug use. *Addiction*, 92(10), 1317–1325.
- Foster, K., & Spencer, D. (2013). 'It's just a social thing': Drug use, friendship and borderwork among marginalized young people. *International Journal of Drug Policy*, 24(3), 223–230.
- Giné, C. V., Vilamala, M. V., Espinosa, I. F., Lladanosa, C. G., Álvarez, N. C., Fruitós, A. F., . . . de la Torre Fornell, R. (2016). Crystals and tablets in the Spanish ecstasy market 2000–2014: Are they the same or different in terms of purity and adulteration? *Forensic Science International*, 263, 164–168.
- Goffman, E. (1963). *Stigma. Notes on the management of spoiled identity*. New Jersey, USA: Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs.
- Goulding, C., & Shankar, A. (2011). Club culture, neotribalism and ritualized behaviour. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1435–1453.
- Gourley, M. (2004). A subcultural study of recreational ecstasy use. *Journal of Sociology*, 40(1), 59–73.
- Green, A. R., Mehan, A. O., Elliott, J. M., O'Shea, E., & Colado, M. I. (2003). The pharmacology and clinical pharmacology of 3,4-methylenedioxymethamphetamine (MDMA, ecstasy). *Pharmacological Reviews*, 55(3), 463–508.
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2004). The active interview. *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*, 2, 140–161.
- Järvinen, M., & Demant, J. (2011). The normalisation of cannabis use among young people: Symbolic boundary work in focus groups. *Health, Risk & Society*, 13(2), 165–182.
- Järvinen, M., & Ravn, S. (2011). From recreational to regular drug use: Qualitative interviews with young clubbers. *Sociology of Health & Illness*, 33(4), 554–569.
- Jenkins, R. (2008). *Social identity*. London; New York: Routledge.
- Kalant, H. (2001). The pharmacology and toxicology of ecstasy (MDMA) and related drugs. *Canadian Medical Association Journal*, 165(7), 917–928.
- Kelly, B. C., Trimarco, J., LeClair, A., Pawson, M., Parsons, J. T., & Golub, S. A. (2015). Symbolic boundaries, subcultural capital and prescription drug misuse across youth cultures. *Sociology of Health & Illness*, 37(3), 325–339.
- Kirkpatrick, M., Delton, A. W., de Wit, H., & Robertson, T. E. (2015). Prosocial effects of MDMA: A measure of generosity. *Journal of Psychopharmacology*, 0269881115573806.
- Kubrin, C. E. (2005). Gangstas, thugs, and hustlas: Identity and the code of the street in rap music. *Social Problems*, 52(3), 360–378.
- Lamont, M., & Virag, M. (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual Review of Sociology*, 28, 167–195.
- Lamont, M. (1992). *Money, morals, and manners: The culture of the French and the American upper-middle class*. University of Chicago Press.
- Loseke, D. R. (2007). The study of identity as cultural, institutional, organizational, and personal narratives: Theoretical and empirical integrations. *The Sociological Quarterly*, 48(4), 661–688.
- Measham, F. C., Aldridge, J., & Parker, H. (2001). *Dancing on drugs: Risk, health and hedonism in the British club scene*. Free Association Books.

- Miller, P. G. (2005). Scapegoating, self-confidence and risk comparison: The functionality of risk neutralisation and lay epidemiology by injecting drug users. *International Journal of Drug Policy*, 16(4), 246–253.
- National Criminal Investigation Service (2016). *Narkotika- og dopingstatistikk 2015 (Statistics on narcotics and doping 2015)*. Oslo: KRIPPOS. Retrieved from www.kripos.no.
- Nordfjærn, T., Bretteville-Jensen, A. L., Edland-Gryt, M., & Gripenberg, J. (2016). Risky substance use among young adults in the nightlife arena: An underused setting for risk-reducing interventions? *Scandinavian Journal of Public Health* 1403494816665775.
- Nordfjærn, T., Edland-Gryt, M., Bretteville-Jensen, A. L., Buvik, K., & Gripenberg, J. (2016). Recreational drug use in the Oslo nightlife setting: Study protocol for a cross-sectional time series using biological markers, self-reported and qualitative data. *BMJ Open*, 6(4).
- Nutt, D. J., King, L. A., & Phillips, L. D. (2010). Drug harms in the UK: A multicriteria decision analysis. *The Lancet*, 376(9752), 1558–1565.
- Palamar, J. J., Acosta, P., Ompad, D. C., & Cleland, C. M. (2017). Self-reported ecstasy/MDMA/Molly use in a sample of nightclub and dance festival attendees in New York City. *Substance Use & Misuse*, 52(1), 82–91.
- Parrott, A. C. (2001). Human psychopharmacology of ecstasy (MDMA): A review of 15 years of empirical research. *Human Psychopharmacology: Clinical and Experimental*, 16(8), 557–577.
- Parrott, A. C. (2004). Is ecstasy MDMA? A review of the proportion of ecstasy tablets containing MDMA, their dosage levels, and the changing perceptions of purity. *Psychopharmacology*, 173(3–4), 234–241.
- Parrott, A. C. (2013). Human psychobiology of MDMA or 'ecstasy': An overview of 25 years of empirical research. *Human Psychopharmacology: Clinical and Experimental*, 28(4), 289–307.
- Pedersen, W., & Skrondal, A. (1999). Ecstasy and new patterns of drug use: A normal population study. *Addiction*, 94(11), 1695–1706.
- Peretti-Watel, P. (2003). Neutralization theory and the denial of risk: Some evidence from cannabis use among French adolescents. *The British Journal of Sociology*, 54(1), 21–42.
- Primack, B. A., Dalton, M. A., Carroll, M. V., Agarwal, A. A., & Fine, M. J. (2008). Content analysis of tobacco, alcohol, and other drugs in popular music. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 162(2), 169–175.
- Rødner, S. (2005). I am not a drug abuser, I am a drug user: A discourse analysis of 44 drug users' construction of identity. *Addiction Research & Theory*, 13(4), 333–346.
- Radcliffe, P. (2011). Motherhood, pregnancy, and the negotiation of identity: The moral career of drug treatment. *Social Science & Medicine*, 72(6), 984–991.
- Ravn, S. (2012). Managing drug use in Danish club settings: A normalized enterprise? *Young*, 20(3), 257–276.
- Reynolds, S. (1998). *Generation ecstasy. Into the world of techno and rave culture*. New York: Routledge https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=tGaRjXe74UC&oi=fnd&pg=PA3&dq=reynolds+1998+generation+ecstasy&ots=NWW211wns9&sig=Vet1FjihwFW2zNXbmdhuYPf4vwM&redir_esc=y#v=onepage&q=reynolds%201998%20generation%20ecstasy&f=false.
- Riley, S. C. E., James, C., Gregory, D., Dingle, H., & Cadger, M. (2001). Patterns of recreational drug use at dance events in Edinburgh, Scotland. *Addiction*, 96(7), 1035–1047.
- Sandberg, S. (2012). Is cannabis use normalized, celebrated or neutralized? Analysing talk as action. *Addiction Research & Theory*, 20(5), 372–381.
- Seddon, T. (2014). Drug policy and global regulatory capitalism: The case of new psychoactive substances (NPS). *International Journal of Drug Policy*, 25(5), 1019–1024.
- Smith, Z., Moore, K., & Measham, F. (2009). MDMA powder, pills and crystal: The persistence of ecstasy and the poverty of policy. *Drugs and Alcohol Today*, 9(1), 13–19.
- Thomas, W. I., & Thomas, D. S. (1928). *The child in America: Behavior problems and programs*. New York: Knopf.
- Turner, A., Gautam, L., Moore, C., & Cole, M. (2014). Investigating the terminology used to describe ecstasy. *Drugs and Alcohol Today*, 14(4), 235–244.
- UNODCCP (2000). *World drug report*. New York: Oxford University Press.
- Uosukainen, H., Tacke, U., & Winstock, A. R. (2015). Self-reported prevalence of dependence of MDMA compared to cocaine, mephedrone and ketamine among a sample of recreational poly-drug users. *International Journal of Drug Policy*, 26(1), 78–83.
- van der Gouw, D., & Rigter, S. (2016). *Annual report 2015: Drugs information and monitoring system (DIMS)*. Utrecht: Trimboos-instituut.
- Vevelstad, M., Øiestad, E. L., Middelkoop, G., Hasvold, I., Lilleng, P., Delaveris, G. J. M., . . . Arnestad, M. (2012). The PMMA epidemic in Norway: Comparison of fatal and non-fatal intoxications. *Forensic Science International*, 219(1), 151–157.
- Vevelstad, M., Øiestad, E. L., Bremer, S., Bogen, I. L., Zackrisson, A.-L., & Arnestad, M. (2016). Is toxicity of PMMA (paramethoxymethamphetamine) associated with cytochrome P450 pharmacogenetics? *Forensic Science International*, 261, 137–147.
- Watters, J. K., & Biernacki, P. (1989). Targeted sampling: Options for the study of hidden populations. *Social Problems*, 36(4), 416–430.
- Weir, E. (2000). Raves: A review of the culture, the drugs and the prevention of harm. *Canadian Medical Association Journal*, 162(13), 1843–1848.
- Welsh, I. (1995). *The acid house*. London: W.W Norton & Company.
- Zerubavel, E. (1991). *The fine line. Making distinctions in everyday life*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Zinberg, N. E. (1984). *Drug, set and setting. The basis for controlled intoxicant use*. New York: Yale University Press.

Cocaine Rituals in Club Culture: Intensifying and Controlling Alcohol Intoxication

Journal of Drug Issues

1–18

© The Author(s) 2021

Article reuse guidelines:

sagepub.com/journals-permissions

DOI: 10.1177/0022042620986514

journals.sagepub.com/home/jod

Marit Edland-Gryt^{1,2}

Abstract

Clubbing is an important part of the nighttime economy, and cocaine use is, for some young people, an essential part of this clubbing culture. However, the interaction rituals around the use of powder cocaine in this context remain understudied. This study is based on qualitative interviews with young adult recreational cocaine users ($n = 28$) and explores how they use cocaine in club settings, in relation to rituals and drinking culture. The analysis identified three main explanations for using cocaine: (a) unity with friends because of shared transgression, (b) the high as a “collective effervescence,” and (c) the possibility to control, extend, and intensify drinking to intoxication. These three explanations illustrate how cocaine rituals were deeply integrated in drinking-to-intoxication rituals, and how the illegality of cocaine use reinforced feelings of unity with friends. In the nighttime economy, cocaine use and its related rituals are used to intensify and control alcohol-fuelled partying.

Keywords

cocaine use, interaction rituals, controlled loss of control, alcohol, recreational substance use, young adults, intoxication

Introduction

Clubbing is a central part of many young adults' lives. In Norway, the club culture is alcohol driven and drinking to intoxication is a common phenomenon in the Nordic countries (Kuntsche et al., 2004; Mäkelä et al., 2001), as in other parts of the Western world (Measham & Brain, 2005; Moore, 2010). Alcohol use encompasses certain rituals, and drinking together carries important symbolic and social meanings (Douglas, 2013; Järvinen, 2003), such as creating a shared feeling of unity (Rothenbuhler, 1998). Despite the cultural primacy of drinking, many also wish to augment their drinking experiences and to make the night out more special by using other substances, such as cocaine. This study aims to advance our understanding of these phenomena, by focusing on the users' perceptions of their cocaine use in relation to drinking to intoxication and drinking rituals. In addition, it also aims to show how powder cocaine use may be an integral part of the alcohol-based club culture, and how it intensifies drinking to intoxication in club settings. This study challenges the dominant view of cocaine use as primarily pharmacologically driven

¹Department of Alcohol, Tobacco, and Drugs, Norwegian Institute of Public Health, Oslo, Norway

²Department of Sociology and Human Geography, University of Oslo, Norway

Corresponding Author:

Marit Edland-Gryt, Department of Alcohol, Tobacco, and Drugs, Norwegian Institute of Public Health, Post Box 222-Skøyen, Oslo 0213, Norway.

Email: Marit.Edland-Gryt@fhi.no

(i.e., for “the high” and euphoria) and facilitates an understanding of cocaine use from a more complex sociocultural perspective.

Currently, cocaine is ranked as the second most frequently used illegal drug in European countries (EMCDDA, 2019) and appears to be repositioning itself as the stimulant drug of choice. Cocaine is often described as a problematic drug, due to its associations with dependence (Dackis & O’Brien, 2001; Nutt et al., 2010; Uosukainen et al., 2015). In the Norwegian nightlife context, powder cocaine is the most frequently used illegal drug after cannabis, while there is little use of crack cocaine (Nordfjærn, Bretteville-Jensen et al., 2016) and, in a study of the Norwegian student population, cocaine use ranked third, after cannabis and MDMA (Heradstveit et al., 2020). Powder cocaine is seen as a drug that is frequently used by socioeconomically privileged groups: “The glamour makes the difference,” notes a Danish study (Demant et al., 2011). Unlike cannabis, which is much more widely accepted, and heroin, which is not accepted at all in clubs, cocaine occupies an ambiguous position, being perceived as neither clearly harmless nor clearly dangerous (Demant & Ravn, 2010).

Previous research on the use of cocaine has been dominated by pharmacological and toxicological approaches (Esteve-Arenys et al., 2017; Kuypers et al., 2015; Zyoud et al., 2017). Studies have shown that the combination of cocaine and alcohol produces a new substance in the liver, cocaethylene (Harris et al., 2003), which is a pharmacologically active metabolite of cocaine formed in the body (Jones, 2019). This metabolite takes longer to be eliminated than cocaine alone,¹ may in itself increase euphoria, and may be one of the reasons why the combination of cocaine and alcohol is a favored combination (Andrews, 1997). Psychological aspects of cocaine addiction have also been thoroughly studied (see, for example, Gawin, 1991). Only a handful of studies have examined the cultural aspects of cocaine use (Decorte & Slock, 2005; Grinspoon & Bakalar, 1985; Waldorf et al., 1992; Williams, 1989), typically investigating the use of both powder and crack cocaine, or mainly crack cocaine (Fagan, 1994), despite potentially substantive differences between these two user groups (Martin et al., 2014; Palamar et al., 2015). In the current study, *cocaine* refers to recreational use of *powder cocaine*, which has not been much studied within social science. Decorte (2001), drawing on data from Belgium, examined both snorting and injecting use and user perceptions, finding that becoming a “controlled cocaine user” was primarily a process of gaining knowledge about the product, and that the social definition of drugs and their users were important. One mixed-method study from the Netherlands examined recreational cocaine use (van der Poel et al., 2009) and found that cocaine was used together with alcohol on the same occasion, but provided limited insights into the culture surrounding use. In a study from Denmark, Demant (2010) investigated combined alcohol and cocaine use in a club setting. He found that some used cocaine to control their alcohol consumption, and as a way to manage a night at a club, and that cocaine was perceived as a social drug.

The current study builds on these findings and extends them by further investigating explanations for using cocaine in combination with alcohol from a theoretical perspective, applying interaction ritual theory (Collins, 2004). In this study, it is the motivation for using cocaine, and not the negative aspects of cocaine use, that is primarily in focus.

Interaction rituals related to drinking and clubbing

Society is held together more intensely at some moments than at others. And the “society” that is held together is no abstract unity of a social system, but is just those groups of people assembled in particular places who feel solidarity with each other through the effects of ritual participation and ritually charged symbolism. (Collins, 2004, p. 41)

Theoretical frameworks of interaction rituals related to intoxication and the context around substance use can help us understand more about how cocaine users perceive and comprehend their

use of the drug within drinking culture. For alcohol use, various terms are used to describe drinking with the aim of intoxication, for instance, “binge drinking” and “heavy drinking” (Berridge et al., 2009; Gmel et al., 2003). In this study, “drinking to intoxication” will be employed when referring to the participants’ drinking while clubbing. While drinking occasions may occur less frequently in the Nordic countries than in Southern Europe, they are more likely to result in alcohol intoxication (Babor et al., 2003; Rolando et al., 2014). Drinking to intoxication and cocaine use are both embedded in interaction rituals, and this will be further explored in the following.

Rituals consist of specific actions, which might be regarded as types of ceremonies. These rituals permeate every aspect of our social life (Goffman, 1967/2008) and are just as necessary to our social life as food is to the nurture of our physical life (Durkheim, 1915/1965). Rituals also shape drug-use behaviors, as drug use often takes place in social groups and through repeated procedures. Comprehending these rituals can contribute to a broader understanding of drug use in the nightlife setting. This study is rooted in a tradition based on Durkheim (1915/1965) and Goffman (1967/2008) of how to comprehend rituals and social situations, as was true of earlier studies (Järvinen, 2003; Rothenbuhler, 1998). Järvinen (2003) illuminated how alcoholism is something “eminently social,” by revealing the collective structures where people accept the command of the ritual as if it were a material power they could not control. Douglas underlined the importance of the social aspects of alcohol use: “drinking is essentially a social act, performed in a recognized social context” (Douglas, 2013, p. 4), and thereby acknowledges that the setting is essential and that alcohol use is fundamentally social in nature. Cocaine use will be analyzed in accordance with Douglas’s framework of alcohol drinking, and with Goffman’s idea of “micro-rituals,” “ritualized behavior” (Goffman, 1967/2008) and the importance of euphoria in encounters (Goffman, 1990), while linking it to clubbing.

Important aspects of our social lives are driven by what Collins terms *interaction ritual chains* (Collins, 2004), where successful rituals create group membership and invigorate individuals with emotional energy (Collins, 1993). Rituals concern mutually focused emotion and attention that produce a shared reality, which, in turn, generates solidarity and symbols of group membership. Emotional energy is an empirically based concept, and explained as a product of interaction rituals (Collins, 2004); it can be seen as a kind of metaphorical “electricity” that is created through shared rituals in special situations (Collins, 2004, p. 39). The group membership can also create solidarity and, when applied to the drug-use settings, certain aspects of interaction ritual chains can help understand the relationship between emotional energy and the settings in which drugs are used, and how rituals can endow symbolic objects with significance (Collins, 2004). It is through rituals that groups create their symbols (Collins, 2004), and the situation where cocaine is shared between friends is analyzed as an example of a situation with emotional energy. The point of departure for Collins’s theory is situations rather than individuals, and this theory of situations concerns momentary encounters between humans charged up with emotions and consciousness, including as a result of previous chains of encounters (Collins, 2004).

Collins’s framework will be employed to help understand various ritualistic aspects of cocaine use among young adults, in “collective effervescence” (Collins, 2004, p. 105), especially as concerns how participants perceive their feelings of unity with friends. This collective effervescence is a strong, shared emotional experience produced by collective rituals (Collins, 2004; Tutenges, 2013). The value of these rituals can be elucidated by the concept of “sneaky thrills,” as explained by Katz (1988), which can also create emotional energy, social bonds, and solidarity for those involved (Kavanaugh & Anderson, 2008). Katz (1988) explains “sneaky thrills” as a product of crimes that share an appeal to young people in particular, regardless of material gain. In this study, the framework of rituals and collective effervescence in the drinking culture will be expanded to show how cocaine fits into these rituals by analyzing what young adults recount about situations and settings where cocaine is used.

While substance use is common within the nightlife context, it appears to be characterized by the young adults' seemingly contradictory desires to be both intoxicated and in control (Measham, 2002). The desired state of intoxication is to lose control, but not entirely. The concept of *controlled loss of control* highlights how young people negotiate control and loss of control when using drugs while partying, and where they maintain control in situations on the brink of chaos (Hayward, 2002; Measham, 2002). By embracing the loss of control to some extent, the young adults value risk-taking in a somewhat controlled form. Thus, the framework of controlled loss of control will help understand how cocaine is used as a means to control and extend drinking to intoxication. In addition, this study aims to extend the way in which the term "controlled loss of control" is understood—by also including an additional time aspect of how, in the user's perception, cocaine use repeatedly allows the regaining of control after prolonged drinking.

This study examines recreational cocaine use from the perspective of interaction rituals, to gain a deeper understanding of the nature of cocaine use in a nightlife setting. It is important to understand how the use of different substances is driven by the culture and rituals surrounding such use. The aim is to extend the knowledge of young adults' cocaine use within club culture contexts, by examining it as an extension of drinking to intoxication, thus providing a broader understanding of recreational cocaine use not obtainable from traditional epidemiological and pharmacological research.

Materials and Methods

This study is based on qualitative interviews with 28 young recreational drug users who reported having used cocaine. Most of them were frequent users and reported that they often used cocaine while drinking at clubs. Eighteen of them were males and 10 were females, and they were between 20 and 34 years of age (mean age = 26.7). The majority were university students or in employment and had used cocaine and other substances to various degrees when clubbing. Those in employment had a variety of occupations ranging from chef, schoolteacher and engineer, to bartender and journalist. Three were unemployed at the time of the interview. Most participants were Norwegian, four were Swedish and three were from beyond Scandinavia, reflecting the international environment of young adults in Oslo. One respondent was interviewed twice.² These 29 interviews were part of 36 in-depth interviews with participants in The Oslo Nightlife Study, a multi-method investigation of drug use in the club scene in Norway (Nordfjærn, Edland-Gryt, et al., 2016). The 28 participants selected for this particular study were those who reported cocaine use, the remaining participants having reported use of other drugs. The study was modeled on similar studies elsewhere, especially concerning design and recruitment (Demant et al., 2010; Measham et al., 2001), and adjusted to the Norwegian nightlife context.

Participants were recruited outside 12 clubs and bars in the Oslo city center between 11:00 p.m. and 4:00 a.m. on weekends. The quantitative part of the study included a short survey. Those who reported use of illicit substances during the previous 12 months were invited to take part in subsequent qualitative interviews and to provide their phone number. The author contacted potential participants by phone and conducted interviews shortly afterward.³ This recruitment method has been used in other club studies (Järvinen & Ravn, 2011; Ravn, 2012). Such an approach is sometimes described as "targeted sampling" (Watters & Biernacki, 1989) and is evaluated as effective for studying hidden populations.

The 29 interviews were done face-to-face, and the majority lasted between 1.5 and 2.5 hours. The interview guide was pilot-tested several times. Interviews were semi-structured but open-ended, and the participants were invited to share their knowledge and experiences on their own terms (Holstein & Gubrium, 2004). This informal approach allowed the participants to shape the interviews, and to bring up various topics. In other words, interviews mainly resembled a dialogue between interviewee and interviewer around the topic of the interview. There was no

established relationship between the participants and the researcher prior to study commencement, and the participants were told about the aim of the study and the researcher's interest in the topic of the interview.

The semi-structured interview guide was used as a checklist to ensure that important topics were covered, such as the use of legal and illegal substances and the culture surrounding clubbing. Cocaine users were asked why and how they used the drug, and to describe their most recent experiences. To make the participants feel comfortable, they were offered a choice of interview locations, which most often ended up being the researcher's office.⁴ The interviews were conducted by the author, a woman slightly older than the participants. Although there was no established relationship prior to the interviews, the interviewer developed a good rapport with nearly all participants, and this facilitated good conversations on sensitive topics. The interviewer was experienced in interviewing people who use drugs.

All interviews were audiotaped and transcribed verbatim. The interviews were also documented in field notes right after they took place and elaborated upon and written up through the following day. The general standards for qualitative data analysis were followed (Kvale & Brinkmann, 2009; Silverman, 2009), and content analysis was conducted (Hsieh & Shannon, 2005). Data were analyzed thematically, placing the users' views on their own cocaine use at the center of the analysis. In addition to the predefined topics, additional topics that emerged from detailed interview readings were included in the analyses. HyperRESEARCH software was used in the coding process, and a broad range of codes—including cocaine and rituals—were created to systematize the data. The coded material included longer sections of text to provide context for the quotes. Quality checking was performed by having two researchers code two interviews: this procedure ensured that the topics were coded in the same way. The next analytical step was to reanalyze all the quotes in the relevant codes ("cocaine," "setting," "rituals," "the drug experience," and other relevant codes) and to try to identify patterns. This procedure identified common themes and led to their classification in terms of the three main explanations for cocaine use—these are presented as the main categories in the results. There is consistency between the data and the presented findings, and quotations are translated from Norwegian.

The study was approved by the Regional Committee for Medical and Health Research Ethics (Application No. 2014/192). Participation was voluntary, following the written informed consent procedure. The participants' names and other sensitive and potentially identifying information were changed when anonymizing data.

Results

The young adults in this study described using cocaine either frequently or occasionally over several years and had also used other illegal substances. They had all snorted powder cocaine, and none of them had tried crack. The participants typically perceived their cocaine use as having few negative consequences for their everyday life. They presented their cocaine use as ritualized, in that it concerned repeated actions performed in a social setting, in which emotional energy was central. The key finding was that cocaine use and alcohol intoxication and the related rituals were intertwined, and that cocaine intensified experiences of drinking to intoxication in addition to a feeling of control and alleviating next-day hangover symptoms. Cocaine was in this way seen as a strategy for the cocaine users to enable drinking over time.

The analysis below is structured around the three main explanations offered by participants to describe their cocaine use: (a) unity with friends because of shared transgression, (b) the high as a collective effervescence, and (c) the possibility to control, extend, and intensify drinking to intoxication.

Unity With Friends Because of Shared Transgression

The participants said that the use of cocaine created a specific sense of unity with friends, which was much stronger than what they experienced when they were just drinking together. This was not primarily due to the drug effect itself, but related to the illegality and transgressive nature of cocaine use, and the rituals involved in the use. Participants wanted to feel fellowship with friends, and using cocaine offered them a means to strengthen this feeling. They pointed to the interaction around the use as a ritual that gave it meaning. Rick explained:

I mean, I like to do it. While doing it with other people, one gets this bond, right [. . .] Right then and there, it's a nice thing to do together with others. It creates a connection [. . .] And then I can also recall, it's you again! We got it! (Rick, 26-year-old male, frequent user)

The connection Rick talked about was also possible while drinking to intoxication without cocaine, but participants experienced it and believed it to be stronger when they used cocaine. The connection gave young adults the feeling of a kind of fictive kinship that would not emerge when drinking together. It gave them a sense of strong social bonds and solidarity (Kavanaugh & Anderson, 2008) and increased emotional energy (Collins, 1993). In that sense, it can be understood in terms of an extended social “game,” where the use of cocaine extended the drinking to intoxication. This was explained by the participants as something that is analyzed as a game or a social experiment, where the cocaine use produced feelings of norm violations and transgression. These feelings worked as a solid marker of friendships and strengthened social bonds through interaction rituals, for instance, through snorting cocaine together with friends in clubs where this could lead to eviction. Another favored ritual was to line up the lines of cocaine in preparation for snorting. However, the strengthened sense of fellowship, through sharing this feeling of danger, created positive emotional energy among the young adults. This resonates with the special emotional energy that can be achieved by engaging in what Collins (2004) describes as “successful rituals,” provided through emotional strength. Such rituals may create group membership and invigorate individuals with emotional energy. The participants recounted many different situations concerning cocaine use that evoked group membership, a feeling of fictive kinship, and increased emotional energy, as Rick explained above. A successful ritual in this case could be to gather in the toilet to snort a line —because it was illegal, which made it more special. William was one of those who explained how the illegality of cocaine use contributed to the feeling:

The first time we used, it was exciting, we wanted to be tough, on the edge, because it was more of a rush to do something illegal [. . .] You do something illegal, but you do it together, so it is exciting. You feel a bit naughty. (William, 28-year-old male, frequent user)

The use of cocaine was seen as voluntary risk-taking that was not extreme, but quite close to the socially accepted behaviors of people William knew, although still an illegal thrill. The crossing of boundaries from licit to illicit behaviors was described as an important ritual for some participants, and the thrill was connected to this transgression. These rituals contain emotional energy (Collins, 2004) because the participants gather in what can be analyzed as a kind of metaphorical “electricity,” which gives the users the feeling of euphoria and importance. The illegality was described as giving more edge to the experience of illegal drugs for the participants and contributed to make the use of cocaine a ritual with high intensity, and to the feeling of a thrill. Katz (1988) elaborates on the “challenge of explaining the quality of deviant experience” (p. 3), and one suggestion for describing it is to explain how “sneaky thrills” contribute to the meaning for the persons involved. William meant that the illegal aspect of cocaine use contributed to a special sense of unity with friends, and the way he explains it resonates with the “sneaky crimes that

frequently thrill their practitioners” (Katz, 1988, p. 53). They accomplished a shared ritual that gave the feeling of a thrill, accompanied by euphoria, and this strengthened the social bonds between them.

Cocaine was valued for the substance’s ability to produce unique social occasions and interactions with others. The participants talked about a collective culture of combined alcohol and cocaine use and described it as an extension of the collective alcohol intoxication culture, which gave the feeling of being an insider. These narratives parallel Collins’s description of how tobacco use “rituals mark boundaries of inclusion and exclusion” (Collins, 2004, p. 297) and, in this study, the participants emphasized the feelings of being an insider when using cocaine and being part of a community. The breaking of norms explained some of the “rush,” even if using cocaine for some remained a rather “normal” thing to do. Rick compared snorting cocaine with both smoking cigarettes and drinking wine, and described it in terms of just another social gathering:

Cocaine is more like a social thing, it’s like smoking in my group, completely accepted. It’s kind of about being social, I’d compare it to a glass of wine. (Rick, 26-year-old male, frequent user)

Cocaine use was perceived as a breach of norms in some settings, while being somewhat conventional behavior in other, small social groups. Rick explained using as an everyday social activity for him. Several other participants also talked as if using cocaine was a natural thing to do when partying with friends, whereas others perceived it as more edgy behavior. For them, cocaine use had a more symbolic value—it was like putting on a special outfit, an outfit that represented illegality, intensity, and a thrill—and that made them feel more special in turn. In both cases, cocaine use was described as pro-social, it created and enhanced the feeling of closeness with friends, and it offered a slightly different drug experience than drinking alcohol without cocaine.

Many participants favored snorting cocaine from keys and attributed this specific ritual to inspiration from movies. Cocaine users noted that they often copied customs from popular culture. The ritual involving snorting cocaine from keys made its use more special while also making it easier to hide from others, for example, those who disapproved of drug use in clubs. Snorting from a key was also perceived as more hygienic and easier than snorting from other objects, such as the sink or toilet seat. Emily described the ritual in more detail:

Yeah, best to use the key, the key is sort of fun. When we stand outside and the bouncer comes, he might catch you, (then) you take out your keys [*makes sniffing sound*] and then it’s ok. Instead of standing and trying to divide it into portions. (Emily, 20-year-old female, occasional user)

In the situation Emily describes, the context of the cocaine use was central. Because of the illegality of cocaine and the public nature of clubbing, these social encounters were of a particular sort, and the way of snorting the drug was particularly important. Emily emphasized the rituals connected to cocaine use and explained it as “doing coke.” According to these users, keys were their favorite tools to snort from, and such activities can be interpreted and comprehended as micro-rituals (Goffman, 1967/2008) that were both cool and convenient when partying. A “key” was described as a code that could be uttered aloud without being detected, like a kind of secret language for insiders. Many of the participants noted that the common nickname for cocaine—“coke”—was too well known. “Everybody” could understand the meaning if they heard “coke,” so instead they used the term “key,” and in this way talked in public about using cocaine without attracting unwanted attention. Talking about the key can thus be comprehended as a tacit way of communicating snorting cocaine when in the club. These types of tacitly managed rituals can be effective in changing the character of social relationships (Collins, 2004) by creating a symbol of stronger group membership, and this is an example of how rituals can endow symbolic objects with significance.

Participants noted a sense of unity and feelings of closeness with friends as important explanations for cocaine use, and the illegality contributed to transgression and a feeling of connectedness that was strong, and hence gave a feeling of a “sneaky thrill” (Katz, 1988). Those who saw fellowship as a central explanation for cocaine use emphasized the importance of rituals and emotional energy. The sense of unity they described was connected to partying together with friends, and to using cocaine in addition to drinking alcohol.

The High as a Collective Effervescence

One explanation for cocaine use was, as expected, the “high” obtained, and this was experienced not only individually, but especially as a collective effervescence. Some participants described it as an extraordinary feeling of happiness, although most participants were less enthusiastic and more ambivalent about the pharmacological effect of the drug. According to the literature, cocaine’s ability to produce euphoria is a valued short-time effect (Waldorf et al., 1992; Weiss et al., 2002), and this “high” represents the vortex of the drug experience. The psychoactive effect, or high, is often presented as the main explanation for using cocaine in popular culture. From a sociological perspective, it is clear that an over-emphasis on the pharmacological effects of the drug may lead to an underestimating of the importance of set and setting, or context, for the users’ experience of drug use (Zinberg, 1984). In the present study, the feeling of cocaine was described by a few as “a royal feeling” and “breathing gold.” However, most of the participants ascribed these feelings to the collective experience. Some emphasized that cocaine contributed to “shining nights,” and Sylvia described the drug effect in this manner:

You feel extremely happy, and self-esteem is really high [. . .] My boyfriend and I become passionate when doing coke together (laughs). You can really notice the difference even if you only snort one line, and then you talk a lot more. I also get more interested in what others say, and I can tell more fun stories. (Sylvia, 24-year-old female, frequent user)

She emphasized her high and increased confidence, and said she used cocaine every time she partied with her friends. She talked a lot about her relationship with her boyfriend, which was an important explanation for why she used cocaine, because the shared experience was magical to them. They derived a lot of joy and intimacy from its use, and described the snorting of a line as a ritual they shared in intimacy and together with friends, with increased positive emotional energy (Collins, 1993), revealing a glimpse of higher intensity than could be achieved through drinking alone. Tutenges (2013) described the feeling of excess as a state of mind young people favor, that can be reached by using drugs, in a collective effervescence. This state of mind is described as a condition of heightened intersubjectivity and intense emotions, but also acts of transgression and a strong sense of communion. This resonates with how Sylvia and other participants talked about their experiences. The use of cocaine can thus be understood in the context of Collins’s (2004) interaction ritual chains, where cocaine use is analyzed as a ritual that endows the symbol with significance, through shared emotional energy and the feeling of excess when using cocaine together. It provides a feeling of a collective effervescence and emotional energy, in friendships or romantic relationships, strengthened by the use of an illegal and intoxicating substance. Collins (2004) describes the collective effervescence as a momentary state, but one that also possesses the capacity to produce more prolonged effects when it becomes embodied in sentiments of group solidarity, often affected by emotional energy. Furthermore, Collins (2004) describes with Durkheim (1915/1965), how the collective effervescence can be seen as a collective consciousness. This resonates with how the participants described their cocaine use, and the high experienced, as a collective or shared consciousness where the high was part of the experience.

However, even though some respondents explained that the perceived beneficial pharmacological effects of the drug were important to them, what was particularly surprising was that some were ambivalent as to the importance of the obtained high. Some participants said cocaine did not create much of a change and was rather ordinary. This contradicts the historical dominant narrative of the “cocaine high” (Weiss et al., 2002). Henrik compared using cocaine with having a beer:

It’s like the most expensive beer you can get. Not like “Oh, now I’m going to use drugs and get high.” It’s more like “Ah . . . let’s do a line.” (Henrik, 23-year-old male, frequent user)

Even though he said that using cocaine was rather ordinary, Henrik nevertheless acknowledged that using cocaine was different from drinking beer—he used the comparison to beer to explain that the effect of cocaine was not extraordinary because of a fantastic pharmacological high, as other aspects of the drug were more important. The availability of cocaine also added to the picture of cocaine as ordinary, and participants said they could buy cocaine from both street dealers and club bouncers, in addition to regular and stable suppliers. Several stated that Oslo was a “cocaine city,” and that cocaine use was an ordinary “time out” for young adults in clubs. Several participants downplayed the significance of the high, and Henrik was one of them. Many participants described cocaine as a drug that, for them, was pharmacologically of limited significance in the party culture, compared with other drugs, such as MDMA (Edland-Gryt et al., 2017).

The “high” was described by some participants as an important explanation for using cocaine in club settings, whereas others disagreed. For those who talked about the high, it was mainly a feeling in relation to friends or lovers, and the interaction rituals related to being together, experiencing a collective euphoria and collective effervescence. The relative importance of the high is not surprising, as reflected both in movies and in historical accounts (Weiss et al., 2002). However, the results in this study depart from the typical focus in popular culture on cocaine use as driven by the special feeling of the pharmacological “high.” The high mainly comes from the rituals and feeling of collective effervescence and must be seen as part of community rituals. Searching for the pharmacological high was neither the prime nor the most common explanation for using cocaine among the participants, but seemed to play an important part in the feeling of a state of collective effervescence derived from using cocaine.

To Control, Extend, and Intensify Drinking to Intoxication

Participants explained that their most important motivation for using cocaine was to control, extend, and intensify nighttime drinking. The control aspect was central to them because of their desire to “sober up” during escalating alcohol consumption, and to reduce hangover symptoms. Consequently, they perceived cocaine as a means of navigating their drinking to intoxication and therefore integral to their drinking experiences. These experiences were described as social in nature, and had a ritual character, adding to the rituals central in drinking together (Douglas, 2013). Participants explained that the rituals in cocaine use, such as snorting in a toilet in secrecy, intensified the feeling of pleasure in their clubbing.

Some young adults expressed concerns about being too drunk and insufficiently in control when partying. Cocaine solved the problem. With cocaine, they said they could drink as much as they wanted without getting drunk, in contrast to the commonly experienced alcohol intoxication when drinking without using cocaine. When asked how much he drank with and without cocaine, Eric replied:

Eric: I may drink eight beers and two drinks. And two shots. On a regular evening, maybe that is it, but when you take cocaine you have the feeling that you are sober all the time. You can drink as much as you want. I do not really know how much you can drink then, but it can be a lot [. . .]

Interviewer: Could it be twice as much?

Eric: Yes, it can. (Eric, 23-year-old male, frequent user)

Eric talked about drinking extensive amounts as nothing extraordinary; rather, it was something he did easily when using cocaine and was part of the typical ritual of cocaine use. These young adults wanted to achieve the optimally balanced drunkenness level (described by them as a “buzz”) and cocaine assisted them in that pursuit. They used cocaine to negotiate the border between chaos and order when clubbing. Dylan, a 31-year-old frequent user who claimed to have extensive knowledge of cocaine use, said: “You can be very steady, even if your alcohol concentration is over 1.5.” He meant that his blood alcohol concentration (BAC) level was higher than 1.5‰, and the argument was that more injuries and damage might occur *without* cocaine use, because more people may be persistently and excessively drunk while using alcohol on its own. The ability to drink a lot and still continue partying was explained as valuable, as was the feeling of a controlled risk, regulated excess, or a controlled loss of control (Hayward, 2002; Measham, 2002). They maneuvered along a thin line—on the one hand seeking to lose control, while simultaneously retaining some degree of control anyway. Controlled loss of control can in this study be described as a combined feeling of intoxication and control, where alcohol played the role of the intoxicant, enabling them to break norms, and cocaine that of the control factor. They were able to engage in partying, dancing, flirting—all types of clubbing rituals—to a greater extent when they felt more sober, although intoxicated.

“You can drink as much as you want when using cocaine” was a common expression, as these young adults wanted to be able to keep the party going. Many appreciated the feeling of being more awake despite their intention of getting drunk. Terry noted how the issue of control, in a kind of calculated hedonism, was not related to user experience, as even first-time cocaine users would remain in control while drinking heavily. He said:

You do not lose control on cocaine. If it is the first time, and if you are drunk and mad, and take a key or a line, then you are awake and more balanced. (Terry, 30-year-old male, frequent user)

He said he felt sure about this point concerning control, even if it was the first time a person tried cocaine. The calculated hedonism occurred in the form of practices shared with others, and can be analyzed as interaction ritual chains, as they repeat the patterns of drinking and using cocaine together. In addition, the participants said that the issue of control was important to them, to be “more balanced,” as Terry said. They preferred what can be interpreted as an extension of controlled loss of control, reflecting a double dimension with an element of time where cocaine was repeatedly used to facilitate a continuation of the party. The initial element was to use cocaine to augment alcohol intoxication. However, this was extended by new circles of additional cocaine use to regain control followed by prolonged drinking. This extension was perceived as a *controlled loss of control—in control*. They wanted a manageable “timeout” that lasted longer than a couple of hours, and cocaine made them feel in control *again* after drinking heavily, more vigilant and alert. They wanted to reach “the desired state of intoxication” (Measham, 2002, p. 356). The desired state of controlled loss of control made them feel more “alive” and “in the know,” by engaging in what they see as voluntary risk-taking behavior. This state of mind can also be called controlled euphoria. William explained how he felt attentive and alert, although he had had a lot to drink:

I feel that I get a lot more vigilant. I feel more fit, and much more on the alert. It [cocaine] also makes you feel less drunk. You just feel more bright and ready. You get a little bit steady. (William, 28-year-old male, frequent user)

This intensified clubbing, while still in control, is something the participants said they greatly appreciated, because they wanted the party to last longer. William and others wanted to be able

to party throughout the night without falling asleep. In addition, many spoke about the reduced risk of violence. Liam explained:

If someone has had a lot to drink and start to talk rubbish and may do something crazy or get angry and break windows, then one may take cocaine and get a bit steadier, and then you can continue the conversation. (Liam, 28-year-old male, frequent user)

Several participants defended their use of cocaine because they believed that the risks of violence were lessened if they “sobered up” with the help of cocaine. With cocaine, they were able to lengthen the party without the more serious consequences they experienced from alcohol intoxication and using other substances, such as amphetamines, which they said gave them a hard “downer.”

In addition to reduced comedown symptoms, many also emphasized using cocaine to reduce and control hangover symptoms from alcohol. Dylan put it like this:

If you want not to have to worry about the day after, cocaine is unfortunately very useful, and relatively available [. . .] That is why I have used it [cocaine] more often, because I can just sleep it off, and then it feels safe. (Dylan, 31-year-old male, frequent user)

When they used cocaine together with alcohol, participants felt they were less hung over the day after partying, even if they drank a lot. Many said they experienced milder hangovers if they drank in combination with cocaine, and this made cocaine an ideal substance. Dylan said “unfortunately” because he also talked about the long-term consequences and said he did not want to develop dependency or get into other trouble. For cocaine users, hangovers seemed to be least problematic when cocaine was used together with alcohol. Reducing hangover or comedown symptoms can be seen as a part of the control the cocaine users wanted to embrace when clubbing.

Study participants emphasized that cocaine use in clubs was combined with drinking, and the related rituals, to achieve a controlled loss of control. This was true for both the night out partying, and for the comedown the day after. They believed cocaine use made them capable of greater alcohol consumption without having to suffer the loss of control resulting from drunkenness or hangovers. In short, their cocaine use motivations appeared primarily connected to alcohol, especially to the aspects of controlling, managing, intensifying, and extending drinking to intoxication.

Together, these three explanations illuminate cocaine rituals in a club culture context marked by alcohol intoxication; young adults used cocaine together with friends to increase the feeling of unity by shared transgression, visible in an alternative sense of a “high” through a feeling of collective effervescence. These results show how the culture surrounding cocaine use in clubs reflects more complex issues than a simple hunting for *the high*.

Discussion

This study shows how cocaine rituals are important to recognize for a broader understanding of cocaine use in clubs. Cocaine use is analyzed as an extension of the culture of drinking to intoxication and, more specifically, as a way to manage, control and intensify partying. Drivers for cocaine use are largely connected to alcohol and the related rituals. Together this internal relationship between alcohol and cocaine highlights a club phenomenon in which young people use cocaine to strengthen the feeling of collective effervescence and excess.

Their repeated cocaine use was analyzed as a ritual connected to unity with friends and collective effervescence (Collins, 2004; Tutenges, 2013) that made going out more fun than

drinking alone could, and hence strengthened the interaction rituals in the nightlife setting, by adding positive emotional energy and a kind of “electricity” that otherwise did not occur (Collins, 1993). The illegality contributed to the feeling of a “sneaky thrill” (Katz, 1988) that the young adults appreciated, and the characteristics of the alcohol party culture were expanded, modified, and enhanced through the use of cocaine. Simultaneously, they describe using cocaine to drink in a more controlled way. The duality of control and intensifying shows that, at one moment, they wanted to feel under the influence, and, at the next, to exercise control as well. By analyzing the young adults’ narratives as interaction rituals (Collins, 2004), this study illuminates more clearly how the culture around the use of cocaine is perceived as embedded in the culture of drinking to intoxication.

It is a paradox that young adults used cocaine (supposably more unconventional behavior) to regulate drinking (supposably more conventional behavior). They used a substance that is illegal and less socially accepted, to regulate a legal and more accepted activity, and break one norm so as not to break another, to them more important (although not illegal), norm. What seemed to be of importance to them was to not transcend the line from socially acceptable to unacceptable, and they did so by using an illegal and less accepted substance. By describing this paradox, this study complements existing research and adds insights by presenting an understanding of how the use of cocaine and related rituals is heavily intertwined in the culture of clubbing. The three explanations these young adults gave for their cocaine use were central to their perception of cocaine use in clubs and reveal insights into the logic of this use.

Several participants defended their use of cocaine because they believed that the risks of violence were lessened if they “sobered up” with the help of cocaine. They thought the ability to regain control when they found themselves drunk in the club was the drug’s best property, and the combination of alcohol and cocaine was accordingly considered less inciteful of violence than drinking without cocaine. This line of reasoning can be interpreted as an intuitive strategy for reducing problems related to clubbing; these clubbers thought they were more in control and less vulnerable to the negative effects of alcohol when combining it with cocaine. Research on cocaine use and violence is mixed, as some studies suggest that the combination of alcohol and cocaine may increase violent tendencies (Pennings et al., 2002) or may not necessarily do so (Lightowers & Sumnall, 2014). The empirical question of cocaine use and violence is also related to gender⁵ (Goldstein et al., 1991). It can be argued that these young adults perceived cocaine use as a strategy to reduce problems related to drinking, as demonstrated in the narratives about the controlled loss of control, alleviation of hangover symptoms, and the relative safety of cocaine use. This tactic can also be understood as a strategy for managing partying, because cocaine use was generally described in terms of offering multiple advantages for this activity.

According to Goffman (1990), social structures are created and recreated through interaction rituals. The links to nighttime drinking emerged naturally in the analysis of rituals surrounding cocaine use, where cocaine use seems to be an important part of the social encounters and rituals in the “club machinery.” These encounters created emotional energy (Collins, 1993), a feeling of friendship, stronger social bonds, and solidarity, as shown in other studies (Kavanaugh & Anderson, 2008). Group solidarity and emotional energy in individuals are outcomes of interaction rituals (Collins, 2004), and this was highly visible in the participants’ narratives on cocaine use. The cocaine rituals accompany the nighttime drinking rituals in multiple ways, ranging from snorting in clubs, to prolonging drinking to intoxication, to enhancing the feeling of fellowship with friends. Interaction rituals are important in drug use, as they are in drinking (Douglas, 2013; Järvinen, 2003). The sense of unity with fellow cocaine users was a central ritual that created boundaries of inclusion and solidarity (Collins, 2004; Kavanaugh & Anderson, 2008); in that sense, it can easily be compared with the central elements in drinking together, although cocaine use was perceived to create a stronger and a more intense social element because of its illegality and transgression. For instance, when hiding in public places to snort cocaine, the young adults

felt a community that is analyzed as a collective effervescence (Tutenges, 2013). The framework of interaction rituals chains has helped understand the explanations offered for using cocaine, by offering a framework to comprehend the calculated hedonism that drinking and use of drugs can be (Szmigin et al., 2008).

The social bonds were strengthened because of the rituals, and the feeling of a “sneaky thrill” was caused by the illicit nature of the use (Katz, 1988). The participants felt “pumped up” with emotional strength from the group interaction, because of this thrill (Collins, 2004, p. 108). The use of keys for snorting was described as the single most important ritual, which made their use of cocaine feasible in clubs and allowed them to communicate about and engage in use without fear of being caught. This kind of secret language also made the social encounter of snorting more special to the users. Even if they sometimes went to the toilet to use alone, snorting still created a sense of community among those clubbing together, echoing Rothenbuhler’s (1998) description of rituals as collectively structured performances that embody cultural codes, even when they are done individually. Even solo activity can be understood as part of interaction ritual chains because this activity is a result of earlier interaction that motivates it (Collins, 2004). The interaction rituals, carried out alone or together with peers, created a kind of fictive kinship that seemed very valuable to the participants.

Cocaine use—as described by these young adults—is interpreted as a strategy to engage in drinking in a more extreme way, to achieve excitement and an adrenalin kick. In Norwegian society, drinking to intoxication is not seen as an extreme behavior. In a subcultural understanding, the use of cocaine combined with alcohol can be a means to achieve the right degree of excess. Underpinning this study is therefore a perception of subculture not in a traditional descriptive sense (Gelder, 2005; Golub et al., 2005; Hebdige, 1988), but rather of the broader club culture where young people participate in the specific subcultural behaviors with only some aspects of their identities. They do not go “all in,” like subcultural identities often demand. This also resonates with the findings in a Danish club study, where the cocaine users perceived themselves as “normal youth,” and not part of a subculture (Demant, 2010, p. 160). Participants in this study felt they lived ordinary lives and appeared to use cocaine primarily to augment their mainstream parties, and not to engage in or identify with a distinct, perhaps more socially deviant, cocaine subculture. They did not seem to be marginalized or severely affected by their cocaine use, as most of them were working or studying. This sociocultural perspective enables a deeper understanding of these phenomena and makes meaning and motives for cocaine use more visible. While there may be conflicts between risky leisure roles and the mainstream professional ones, this did not appear to be the case for most of these users. For them, cocaine use seemed to be integrated into drinking, in line with social norms of what is socially acceptable in a party culture that was seen as mainstream more than subcultural, and which could be combined with their obligations. They managed their professional identities despite partying hard, and their use was at the right point of coolness: illegal, but not perceived as too risky. These findings show how different drugs, with different pharmacological effects and different social meanings, are used to achieve complex social goals, determined by specific cultural contexts, like drinking norms, identity constructions, regulatory contexts, and user groups.

Based on the findings, it can be asked whether the use of cocaine simply supplements the culture of drinking to intoxication, or whether it constitutes a distinct culture. Cocaine use has often been understood primarily in terms of the high (Weiss et al., 2002), and descriptions in popular culture may have contributed to this dominant, yet overly simplistic, perception. This study has unveiled nuances of cocaine use in a nightlife setting based on a focus on the specific social context of and rituals around the use and has shown how cocaine helps navigate the fine line between being “wasted” and being in control, although intoxicated. Judging by the group examined for this study, attention on the “high” seems to be heavily influenced by popular culture, such as films and music, and not rooted in users’ own narratives. Cocaine provided the

possibility for a controlled loss of control (Hayward, 2002; Measham, 2002), and in addition a controlled loss of control—*in control*, as an improvised strategy for the users to reduce their perceived problems related to intoxication. This additional time aspect has not previously been acknowledged. The concept of “controlled loss of control” has here been expanded to encompass how the participants use cocaine to *regain* control after extended partying. These narratives echo and broaden the results from an empirical Italian study where clubbers wanted to find the “right level of intoxication” (Aresi & Pedersen, 2016), and it appears that young adults in clubs in Norway use cocaine to reach this level. The cultural context was provided by drinking to intoxication, and for these young adults, cocaine fits well into the familiar cultural script. These findings can teach us something important about young people in contemporary society and the need to be in control, and within this control aspect, health seems to be an important factor (Wiklund et al., 2019). Participants employed cocaine as a kind of band-aid or first aid kit to regulate their night out, and control seemed to be of great significance to them.

Some study limitations should be acknowledged. First, while the results provide insights into drug use in the Oslo club scene, they cannot necessarily be generalized to other cities, because other countries and cities have different patterns of cocaine and alcohol use. Second, not all explanations were equally important to all participants, although most of them emerged frequently and were emphasized by most participants. Despite these limitations, the insights from this study may have implications for practice, specifically prevention measures, and can be used to tailor more specific prevention messaging and to develop campaigns for minimizing drug use risks. As earlier studies have requested, it is crucial to find ways to engage this key population of active users of club drugs at “individual, subcultural, and structural levels in order to more fully support health promotion among young adults” (Kelly et al., 2006, p. 893). As shown in the results, the cocaine-induced perception of being sober can provide the sense of control and lead to additional consumption of alcohol in even larger quantities, which may have severe consequences. Understanding such particular hazards of combined alcohol and cocaine use may thus be of importance. These insights may contribute to the argument for making relevant information in clubs more available, which should be customized to the local use pattern, as these may vary considerably.

Conclusion

Participants used cocaine in club settings to control and extend their drinking to intoxication; such modes of cocaine use are consequently interpreted as a way to manage and intensify their nightlife drinking rituals in a collective effervescence. These findings improve our understanding of cocaine use by seeing it as part of a nightlife setting because this context seems to shape the drug-use behaviors. The rituals central to cocaine use accompany the rituals central in drinking. To the young adults, cocaine use seems primarily to contribute extra rituals to the perfect party, by expanding the drinking experience. They see cocaine both as a medium of controlled drinking to intoxication and of partying harder. Considering the interlinked relationship between cocaine use and drinking adds to our knowledge base of drinking, clubbing, and cocaine use and its related rituals, and can inform policy strategies for both cocaine and alcohol prevention. Future studies should focus on subjective explanations for use and on probing the associated cultures. This study has highlighted how cocaine use and its related rituals are heavily intertwined in the local drinking culture, and how cocaine use in clubs may reflect more complex issues than a simple search for the high.

Acknowledgements

I would like to thank the young adults who talked about their club drug experiences, and the research assistants who helped with recruitment. In addition, I would like to thank Sveinung Sandberg, Willy Pedersen, Janne Scheffels, Kristin Buvik and several colleagues at the Norwegian Institute of Public Health for

providing valuable comments to the manuscript, and the Editor and anonymous reviewers whose suggestions improved the article.

Declaration of Conflicting Interests

The author declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

The author disclosed receipt of the following financial support for the research, authorship, and/or publication of this article: This research is funded by the Norwegian Institute of Public Health and did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

ORCID iD

Marit Edland-Gryt <https://orcid.org/0000-0002-0504-9490>

Notes

1. Concurrent use of cocaine and alcohol also has been associated with greater risk of sudden death than use of cocaine alone (Andrews, 1997).
2. The reason for interviewing one respondent twice was primarily to check and talk about findings from the data material.
3. Seven of those who were contacted, were not interviewed. Only two out of these said they had changed their mind and did not want to be interviewed; the remaining five were either out of town or did not have time to be interviewed when asked.
4. The remaining interviews were conducted in the participant's home (1), outdoors (3), and at a shopping mall restaurant (1). When the interview was conducted in the office, no-one else was present in the room beside the participant and the researcher.
5. For instance, one particular study shows that violence for males more often occurs in the course of economic crimes, whereas for females, violence most often occurs in non-drug-related disputes (Goldstein et al., 1991).

References

- Andrews, P. (1997). Cocaethylene toxicity. *Journal of Addictive Diseases, 16*(3), 75–84.
- Aresi, G., & Pedersen, E. R. (2016). “That right level of intoxication”: A Grounded Theory study on young adults' drinking in nightlife settings. *Journal of Youth Studies, 19*(2), 204–220.
- Babor, T. F., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G., Giesbrecht, N., Graham, K., . . . Rossow, I. (2003). *Alcohol: No ordinary commodity: Research and public policy*. Oxford University Press.
- Berridge, V., Herring, R., & Thom, B. (2009). Binge drinking: A confused concept and its contemporary history. *Social History of Medicine, 22*(3), 597–607.
- Collins, R. (1993). Emotional energy as the common denominator of rational action. *Rationality and Society, 5*(2), 203–230.
- Collins, R. (2004). *Interaction ritual chains*. Princeton University Press.
- Dackis, C. A., & O'Brien, C. P. (2001). Cocaine dependence: A disease of the brain's reward centers. *Journal of Substance Abuse Treatment, 21*(3), 111–117.
- Decorte, T. (2001). Drug users' perceptions of “controlled” and “uncontrolled” use. *International Journal of Drug Policy, 12*(4), 297–320.
- Decorte, T., & Sloock, S. (2005). *The taming of cocaine II*. VUB Brussels University Press.
- Demant, J. (2010). Kokain og alkohol—en kontrollabel cocktail? [Cocaine and alcohol: a controllable cocktail?]. In M. Järvinen, J. Demant, & J. Østergaard (Eds.), *Stoffer og natteliv [Drugs and nightlife]* (pp. 146–163). Hans Reitzels Forlag.
- Demant, J., & Ravn, S. (2010). Identifying drug risk perceptions in Danish youths: Ranking exercises in focus groups. *Drugs: Education, Prevention and Policy, 17*(5), 528–543.

- Demant, J., Ravn, S., & Kaae, A. M. (2011). The glamour makes the difference. Discourses on cocaine, ecstasy and amphetamine in Danish media. In J. Fountain, V. Asmussen Frank, & D. J. Korf (Eds.), *Messages, markets and methods. Dynamics in European drug research* (pp. 136–151). Pabst Science.
- Demant, J., Ravn, S., & Thorsen, S. K. (2010). Club studies: Methodological perspectives for researching drug use in a central youth social space. *Leisure Studies, 29*(3), 241–252.
- Douglas, M. (2013). *Constructive drinking (Vol. 10)*. Routledge.
- Durkheim, E. (1965). *The elementary forms of religious life*. The Free Press. (Original work published 1915).
- Edland-Gryt, M., Sandberg, S., & Pedersen, W. (2017). From ecstasy to MDMA: Recreational drug use, symbolic boundaries, and drug trends. *International Journal of Drug Policy, 50*, 1–8.
- EMCDDA. (2019). *European drug report 2019*.
- Esteve-Arenys, A., Gracia-Rubio, I., Cantacorps, L., Pozo, O. J., Marcos, J., Rodríguez-Árias, M., . . . Valverde, O. (2017). Binge ethanol drinking during adolescence modifies cocaine responses in mice. *Journal of Psychopharmacology, 31*(1), 86–95.
- Fagan, J. (1994). Women and drugs revisited: Female participation in the cocaine economy. *Journal of Drug Issues, 24*(2), 179–225.
- Gawin, F. H. (1991). Cocaine addiction: Psychology and neurophysiology. *Science, 251*(5001), 1580–1586.
- Gelder, K. (2005). *The subcultures reader*. Routledge.
- Gmel, G., Rehm, J., & Kuntsche, E. (2003). Binge drinking in Europe: Definitions, epidemiology, and consequences. *Sucht, 49*(2), 105–116.
- Goffman, E. (1990). *The presentation of self in everyday life*. Penguin Books.
- Goffman, E. (2008). *Interaction ritual: Essays on face-to-face interaction*. AldineTransaction. (Original work published 1967).
- Goldstein, P. J., Bellucci, P. A., Spunt, B. J., & Miller, T. (1991). Volume of cocaine use and violence: A comparison between men and women. *Journal of Drug Issues, 21*(2), 345–367.
- Golub, A., Johnson, B. D., & Dunlap, E. (2005). Subcultural evolution and illicit drug use. *Addiction Research & Theory, 13*(3), 217–229.
- Grinspoon, L., & Bakalar, J. B. (1985). *Cocaine: A drug and its social evolution*. Basic Books.
- Harris, D. S., Everhart, E. T., Mendelson, J., & Jones, R. T. (2003). The pharmacology of cocaethylene in humans following cocaine and ethanol administration. *Drug and Alcohol Dependence, 72*(2), 169–182.
- Hayward, K. (2002). The vilification and pleasures of youthful transgression. In J. Muncie, G. Hughes, & E. McLaughlin (Eds.), *Youth justice: Critical readings* (pp. 80–94). SAGE.
- Hebdige, D. (1988). *Subculture: The meaning of style*. Routledge.
- Heradstveit, O., Skogen, J. C., Edland-Gryt, M., Hesse, M., Vallentin-Holbech, L., Lønning, K. J., & Sivertsen, B. (2020). Self-reported illicit drug use among Norwegian university and college students. Associations with age, gender and geography. *Frontiers in Psychiatry, 11*, Article 1424.
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2004). The active interview. In D. Silverman (Ed.), *Qualitative research: Theory, method and practice* (Vol. 2, pp. 140–161). SAGE.
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research, 15*(9), 1277–1288.
- Järvinen, M. (2003). Drinking rituals and drinking problems in a wet culture. *Addiction Research & Theory, 11*(4), 217–233.
- Järvinen, M., & Ravn, S. (2011). From recreational to regular drug use: Qualitative interviews with young clubbers. *Sociology of Health & Illness, 33*(4), 554–569.
- Jones, A. W. (2019). Forensic drug profile: Cocaethylene. *Journal of Analytical Toxicology, 43*(3), 155–160.
- Katz, J. (1988). *Seductions of crime: Moral and sensual attractions in doing evil*. Basic Books.
- Kavanaugh, P. R., & Anderson, T. L. (2008). Solidarity and drug use in the electronic dance music scene. *The Sociological Quarterly, 49*(1), 181–208.
- Kelly, B. C., Parsons, J. T., & Wells, B. E. (2006). Prevalence and predictors of club drug use among club-going young adults in New York City. *Journal of Urban Health, 83*(5), 884–895.
- Kuntsche, E., Rehm, J., & Gmel, G. (2004). Characteristics of binge drinkers in Europe. *Social Science & Medicine, 59*(1), 113–127.
- Kuypers, K., Steenbergen, L., Theunissen, E., Toennes, S., & Ramaekers, J. (2015). Emotion recognition during cocaine intoxication. *European Neuropsychopharmacology, 25*(11), 1914–1921.

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interviews. Learning the craft of qualitative research interviewing*. SAGE.
- Lightowers, C., & Sumnall, H. (2014). A violent mix? The association between concurrent alcohol and cocaine use and violence amongst young people in England and Wales. *Drugs: Education, Prevention and Policy, 21*(2), 131–139.
- Mäkelä, P., Fonager, K., Hibell, B., Nordlund, S., Sabroe, S., & Simpura, J. (2001). Episodic heavy drinking in four Nordic countries: A comparative survey. *Addiction, 96*(11), 1575–1588.
- Martin, G., Macdonald, S., Pakula, B., & Roth, E. A. (2014). A comparison of motivations for use among users of crack cocaine and cocaine powder in a sample of simultaneous cocaine and alcohol users. *Addictive Behaviors, 39*(3), 699–702.
- Measham, F. (2002). “Doing gender”—“Doing drugs”: Conceptualizing the gendering of drugs cultures. *Contemporary Drug Problems, 29*(2), 335–373.
- Measham, F., Aldridge, J., & Parker, H. (2001). *Dancing on drugs: Risk, health and hedonism in the British club scene*. Free Association Books.
- Measham, F., & Brain, K. (2005). “Binge” drinking, British alcohol policy and the new culture of intoxication. *Crime, Media, Culture, 1*(3), 262–283.
- Moore, D. (2010). Beyond disorder, danger, incompetence and ignorance: Rethinking the youthful subject of alcohol and other drug policy. *Contemporary Drug Problems, 37*(3), 475–498.
- Nordfjærn, T., Bretteville-Jensen, A. L., Edland-Gryt, M., & Gripenberg, J. (2016). Risky substance use among young adults in the nightlife arena: An underused setting for risk-reducing interventions? *Scandinavian Journal of Public Health, 44*(7), 638–645.
- Nordfjærn, T., Edland-Gryt, M., Bretteville-Jensen, A. L., Buvik, K., & Gripenberg, J. (2016). Recreational drug use in the Oslo nightlife setting: Study protocol for a cross-sectional time series using biological markers, self-reported and qualitative data. *BMJ open, 6*(4).
- Nutt, D. J., King, L. A., & Phillips, L. D. (2010). Drug harms in the UK: A multicriteria decision analysis. *The Lancet, 376*(9752), 1558–1565.
- Palamar, J. J., Davies, S., Ompad, D. C., Cleland, C. M., & Weitzman, M. (2015). Powder cocaine and crack use in the United States: An examination of risk for arrest and socioeconomic disparities in use. *Drug and Alcohol Dependence, 149*, 108–116.
- Pennings, E. J., Leccese, A. P., & de Wolff, F. A. (2002). Effects of concurrent use of alcohol and cocaine. *Addiction, 97*(7), 773–783.
- Ravn, S. (2012). Managing drug use in Danish club settings: A normalized enterprise? *Young, 20*(3), 257–276.
- Rolando, S., Törrönen, J., & Beccaria, F. (2014). Boundaries between adult and youth drinking as expressed by young people in Italy and Finland. *Young, 22*(3), 227–252.
- Rothenbuhler, E. W. (1998). *Ritual communication: From everyday conversation to mediated ceremony*. SAGE.
- Silverman, D. (2009). *Doing qualitative research* (3rd edition). SAGE.
- Szmigin, I., Griffin, C., Mistral, W., Bengry-Howell, A., Weale, L., & Hackley, C. (2008). Re-framing “binge drinking” as calculated hedonism: Empirical evidence from the UK. *International Journal of Drug Policy, 19*(5), 359–366.
- Tutenges, S. (2013). Stirring up effervescence: An ethnographic study of youth at a nightlife resort. *Leisure Studies, 32*(3), 233–248.
- Uosukainen, H., Tacke, U., & Winstock, A. R. (2015). Self-reported prevalence of dependence of MDMA compared to cocaine, mephedrone and ketamine among a sample of recreational poly-drug users. *International Journal of Drug Policy, 26*(1), 78–83.
- van der Poel, A., Rodenburg, G., Dijkstra, M., Stoele, M., & van de Mheen, D. (2009). Trends, motivations and settings of recreational cocaine use by adolescents and young adults in the Netherlands. *International Journal of Drug Policy, 20*(2), 143–151.
- Waldorf, D., Reinerman, C., & Murphy, S. (1992). *Cocaine changes: The experience of using and quitting* (Vol. 49). Temple University Press.
- Watters, J. K., & Biernacki, P. (1989). Targeted sampling: Options for the study of hidden populations. *Social Problems, 36*(4), 416–430.
- Weiss, R. D., Mirin, S. M., & Bartel, R. L. (2002). *Cocaine*. American Psychiatric.

- Wiklund, E., Jonsson, E., Coe, A.-B., & Wiklund, M. (2019). "Strong is the new skinny": Navigating fitness hype among teenagers in northern Sweden. *Sport, Education and Society*, 24(5), 441–454.
- Williams, T. (1989). *The cocaine kids*. Addison-Wesley.
- Zinberg, N. E. (1984). *Drug, set and setting. The basis for controlled intoxicant use*. Yale University Press.
- Zyoud, S.H., Waring, W. S., Al-Jabi, S. W., & Sweileh, W. M. (2017). Global cocaine intoxication research trends during 1975–2015: A bibliometric analysis of Web of Science publications. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 12(1), 6–6.

Author Biography

Marit Edland-Gryt is a PhD candidate in sociology at the University of Oslo and a researcher at the Norwegian Institute of Public Health. Her research is focused on sociological studies of young people and drug use.

Vedlegg

Vedlegg 1 Intervjuguide

Semistrukturerte intervjuer, intervjuguiden blir brukt som sjekklister.

Introduksjon

Takk for at du vil delta i denne studien. Det er helt anonymt. Jeg vil ta opp samtalen på bånd, men ingen andre enn meg og en i prosjektet som skal transkribere skal høre på opptaket. Er det noe du vil spørre om før vi begynner?

Innledende samtale

Kan du si litt om deg selv, hva som kjennetegner deg som person?

Hva liker du å holde på med?

Hvor ofte går du ut på byen?

Hvem går du ut sammen med?

Hvor mange ganger har du vært ute på byen den siste måneden?

Hvordan vil du beskrive vennene dine?

Om kvelder på byen

Fortell om en typisk kveld/natt på byen?

Fortell om sist gang du var ute på byen.

Spørsmål om alkohol

Hvilke rusmidler har du erfaring med?

Om rusopplevelsen

«Praktiske» hensyn

Nye psykoaktive stoffer og kulturen rundt

Rekreasjonsbruk i utelivet og påvirkning på arbeidsliv og utdanning

Økonomi/Kriminalitet

Helse (psykisk/fysisk)

Kultur/Subkultur

Avslutning

Er det noe jeg ikke har spurt om som du vil tilføye?

Er det noe som du tenker er ekstra viktig?

Synes du noe av det vi har snakket om i intervjuet har vært vanskelig, eller brakt opp negative følelser? Har du ønske om time med psykolog, har vi anledning til å tilby deg en time.

(Debrief dersom det er noe som er vanskelig. Har også avtale med psykolog om bakvakt, fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)).

Du kan ta kontakt med meg dersom du lurer på noe, eller har behov for å snakke videre om noe av det vi har snakket om – og jeg kan formidle kontakt til hjelpeapparat dersom du ønsker dette.

Forespørsel om deltakelse i dybdeintervju i forskningsprosjektet

”Rusmiddelbruk i Oslos uteliv”

Bakgrunn og hensikt

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en forskningsstudie for å undersøke motivasjonsfaktorer, erfaringer og konsekvenser av rusbruk. Studien gjennomføres av Statens Institutt for Rusmiddelforskning, med Trond Nordfjærn som prosjektleder og Marit Edland-Gryt som ansvarlig for denne delen av studien.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Din deltagelse i studien innebærer ett dybdeintervju som vil foregå i ca. 1-2 timer. Samtalen vil bli tatt opp på en lydopptaker.

Mulige fordeler og ulemper

Intervjuene vil inneholde en del spørsmål knyttet til bruk av rusmidler. Hvis du opplever noen av disse spørsmål som ubehagelige eller støtende så er det valgfritt om du vil svare eller ikke. Det er ellers ingen åpenbare ulemper eller risiko forbundet med deltagelse i studien.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Informasjonen som registreres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjennerende opplysninger.

Det er kun autorisert personell knyttet til prosjektet som har adgang til intervjuene. Intervjuene vil bli transkribert til tekst og lydopptakene vil hele tiden oppbevares separert fra denne teksten. Lydopptakene vil oppbevares innelåst og kun prosjektgruppen vil ha tilgang til disse. Lydopptakene vil bli slettet 31.12.2018. Resultatene vil publiseres på en slik måte at identiteten til informantene ikke kommer frem.

Frivillig deltakelse

Det er valgfritt å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt

Samtykke til å delta i studien. Det å ikke delta vil ikke få noen konsekvenser for deg som person. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke uten at det får noen konsekvenser. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte Marit Edland-Gryt, tlf. 406 43 708 eller Trond Nordfjærn, tlf. 406 35 443 for generelle spørsmål rundt studien.

Ytterligere informasjon om studien finnes i kapittel A – utdypende forklaring av hva studien innebærer.

Ytterligere informasjon om biobank, personvern og forsikring finnes i kapittel B – Personvern, biobank, økonomi og forsikring.

Samtykkeerklæring følger etter kapittel B.

Kapittel A- utdypende forklaring av hva studien innebærer

For å være med i intervjuet må du ha rapportert brukt av illegale rusmidler på spørreundersøkelsen du deltok i på utestedet. Vi har registrert de to første bokstavene i din mors fornavn og fødselsår slik at du kan få slettet dine data i ettertid om du ønsker dette. Intervjuet vil forløpe som en åpen samtale, hvor det vil komme en del spørsmål rundt din bruk av rusmidler. Vi vil fokusere på din motivasjon for å bruke rusmidler, hvordan du opplever bruken av rusmidler og konsekvensene dette har for deg. Vi vil dekke dine eventuelle utgifter for reise til intervjulokalisasjon. Intervjuet vil vare mellom 1-2 timer.

Kapittel B - Personvern, biobank, økonomi og forsikring

Personvern

Opplysninger som registreres om deg vil være det som blir sagt mellom deg og intervjueren i intervjusituasjonen. Vi vil ta opp samtalene på bånd. Opptakene vil bli oppbevart innelåst og forsvarlig.

Rett til innsyn og sletting av opplysninger om deg

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet opplysningene dine fra dybdeintervjuene, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

Økonomi og rolle

Prosjektet finansieres av Statens Institutt for Rusmiddelforskning, men det kan på sikt være aktuelt å søke Forskningsrådet eller Extrastiftelsen Helse og Rehabilitering om forskningsmidler for deler av prosjektet.

Forsikring

Det er ingen spesifikke forskningsordninger som gjelder ved deltagelse i studien.

Informasjon om utfallet av studien

Du har rett til å få informasjon om resultatene av studien. Om du ønsker dette, kan du kontakte biblioteket ved Statens Institutt for Rusmiddelforskning enten ved personlig oppmøte til Øvre Slottsgate 2B eller ringe 22 34 04 00, valg 3.

Samtykke til deltagelse i studien

Jeg er villig til å delta i studien

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om studien

(Signert, rolle i studien, dato)

Region: REK sør-øst	Saksbehandler: Anette Solli Karlsen	Telefon: 22845522	Vår dato: 23.05.2014	Vår referanse: 2014/192/REK sør-øst A
			Deres dato: 29.04.2014	Deres referanse:

Vår referanse må oppgis ved alle henvendelser

Trond Nordfjærn
Statens Institutt for Rusmiddelforskning

2014/192 Rusmiddelbruk i Oslo uteliv

Forskningsansvarlig: Statens Institutt for Rusmiddelforskning
Prosjektleder: Trond Nordfjærn

Vi viser til søknad om forhåndsgodkjenning av ovennevnte forskningsprosjekt. Søknaden ble behandlet av Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK sør-øst) i møtene 13.02.2014 og 08.05.2014. Vurderingen er gjort med hjemmel i helseforskningsloven (hfl.) § 10, jf. forskningsetikklovens § 4.

Opprinnelig prosjektbeskrivelse

Formålet med studien er å undersøke bruk av rusmidler, både illegale stoffer og alkohol, ved 10 nattklubber i Oslo ved hjelp av alkometer, salivaprøver, spørreskjema og dybdeintervju. Studien vil objektivt undersøke bruk av rusmidler i undergrupper og se på sammenhengen mellom alkoholkonsum og bruk av illegale rusmidler. Studien vil fokusere på motivasjonsfaktorer som henger sammen med rekreasjonsbruk av rusmidler, og opplevde konsekvenser av slik bruk.

Videre skal det undersøkes hvilken sammenheng som fins mellom ansattes holdninger til rusbruk og rapportert intensjon om å sanksjonere ovenfor personer som er åpenbart beruset på utestedene.

Tidligere studier av rusmiddelbruk i utelivet har i stor grad fokusert på selvrappertert bruk hos kunder, og ved spesifikke arrangement.

Det planlegges innsamling av anonyme spyttprøver som kan kobles til spørreskjema fra 1000 kunder og 200 ansatte ved utesteder. Det skal gjennomføres dybdeintervju blant 50 av disse, etter spesifikt samtykke for dette. Det skal ved data- og prøveinnsamling benyttes alkometer for å innhente data om deltakernes alkoholbruk. Innsamling skal begrenses til 10 utesteder i Oslo sentrum.

Salivaprøvene som innhentes i studien skal destrueres umiddelbart etter analyse ved Nasjonalt folkehelseinstitutt.

Det har tidligere blitt godkjent en pilotundersøkelse ved et avgrenset område som inkluderer 80 respondenter for å teste om prosedyrene i studien fungerer som tiltenkt.

Saksbehandling

Prosjektet ble behandlet i møte 13.02.2014, og det ble fattet et utsettende vedtak.

Besøksadresse:
Gullhaugveien 1-3, 0484 Oslo

Telefon: 22845511
E-post: post@helseforskning.etikk.no
Web: <http://helseforskning.etikk.no/>

All post og e-post som inngår i saksbehandlingen, bes adressert til REK sør-øst og ikke til enkelte personer

Kindly address all mail and e-mails to the Regional Ethics Committee, REK sør-øst, not to individual staff

Komiteen godkjente gjennomføringen av pilotstudien med 80 deltakere. Komiteen ba om en rapport fra pilotstudien der følgende spørsmål ønskes belyst:

1. Det bes om en redegjørelse for hvorvidt det med de valgte metoder er mulig å besvare de spørsmålene som formålene i prosjektet reiser.
2. Det bes om at det fremlegges en vurdering av hvorvidt det er mulig å vurdere individuell samtykkekompetanse ved de gitte betingelser (grad av beruselse) hos dem som blir bedt om deltakelse.
3. Det må redegjøres for hvilke strategi som ligger til grunn for at utvalgte deltakere blir rekruttert til dybdeintervju, og på hvilket tidspunkt de blir invitert til dybdeintervju.
4. Det bes om en vurdering av hvordan temaene som berøres i dybdeintervjuene, eksempelvis «syn på deg selv», «livshistorie», «helse» og «behandling», kan besvare forskningsspørsmålene som omfattes av prosjektets formål.

Når det gjelder studien som helhet ønsket komiteen tilbakemelding på følgende merknader:

1. Det bes om en vurdering av hvordan eventuelle utilsiktede funn fra dybdeintervju vedrørende somatisk eller psykisk sykdom, som ut fra helsemessige kriterier bør følges nærmere opp, er planlagt håndtert i studien.
2. Det bes til slutt om en avklaring på hvordan lydopptak fra dybdeintervju skal oppbevares, rutiner for transkribering og anonymisering/sletting av disse.

Prosjektleder har sendt tilbakemelding, denne ble mottatt 29.04.2014. Tilbakemeldingen inneholder en rapport fra den gjennomførte pilotundersøkelsen. Det redegjøres i rapporten for hvordan valg av metode knyttes opp mot prosjektet forskningsspørsmål, hvordan vurdering av samtykkekompetanse håndteres under datainnsamling og at det er de 50 første som er egnet til dybdeintervjuene etter fastsatte kriterier som inviteres til disse. Intervjuguiden til dybdeintervjuene er revidert i forhold til komiteens merknader.

Prosjektleders tilbakemelding ble behandlet i møte 08.05.2014, der prosjektleder var til stede for å redegjøre for eventuelle spørsmål fra komiteen.

Han uttalte at dybdeintervjuene skal gjennomføres av en person med kompetanse og erfaring med dybdeintervjuer. SIRUS stiller til rådighet psykolog som kan være tilgjengelig under dybdeintervjuene, og også for oppfølgingssamtaler dersom deltakerne ønsker dette.

Lydopptak vil bli kryptert etter transkribering, og er planlagt slettet i 2019.

Ny vurdering

Komiteen vurderer pilotundersøkelsen som godt gjennomført, og anser prosjektleders rapport fra denne som tilfredsstillende i forhold til å besvare komiteens merknader om studiens gjennomføring og design samt hvordan spørsmålet om samtykkekompetanse er planlagt ivarettatt i prosjektet. Komiteen anser videre prosjektleders redegjørelse for hvordan utilsiktede funn er planlagt håndtert under dybdeintervju som tilfredsstillende.

Det forutsettes at det stilles kompetent personell tilgjengelig i forhold til utilsiktede funn som kan fremkomme under dybdeintervju samt at lydopptak fra dybdeintervjuene krypteres ved oppbevaring eller slettes etter transkribering.

Vedtak

Komiteen godkjenner prosjektet i henhold til helseforskningsloven § 9 og § 33 under forutsetning av at ovennevnte vilkår oppfylles.

I tillegg til vilkår som fremgår av dette vedtaket, er godkjenningen gitt under forutsetning av at prosjektet gjennomføres slik det er beskrevet i søknad og protokoll, og de bestemmelser som følger av

helseforskningsloven med forskrifter.

Godkjenningen gjelder til 31.12.2016.

Av dokumentasjonshensyn skal opplysningene oppbevares i 5 år etter prosjektslutt. Opplysningene skal oppbevares avidentifisert, dvs. atskilt i en nøkkel- og en datafil. Opplysningene skal deretter slettes eller anonymiseres, senest innen et halvt år fra denne dato.

Forskningsprosjektets data skal oppbevares forsvarlig, se personopplysningsforskriften kapittel 2, og Helsedirektoratets veileder for «Personvern og informasjonssikkerhet i forskningsprosjekter innenfor helse- og omsorgssektoren».

Prosjektet skal sende sluttmelding på eget skjema, jf. helseforskningsloven § 12, senest et halvt år etter prosjektslutt.

Dersom det skal gjøres endringer i prosjektet i forhold til de opplysninger som er gitt i søknaden, må prosjektleder sende endringsmelding til REK, jf. helseforskningsloven § 11.

Komiteens vedtak kan påklages til Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag, jf. helseforskningsloven § 10 tredje ledd og forvaltningsloven § 28. En eventuell klage sendes til REK sør-øst A. Klagefristen er tre uker fra mottak av dette brevet, jf. forvaltningsloven § 29.

Med vennlig hilsen

Knut Engedal
Professor dr. med.
Leder

Anette Solli Karlsen
Komitesekretær

Kopi til: alb@sirus.no; sirus@sirus.no

